

ระเบียบการ

หนังสือพิมพ์พระพุทธศาสนา ของคณะธรรมทาน

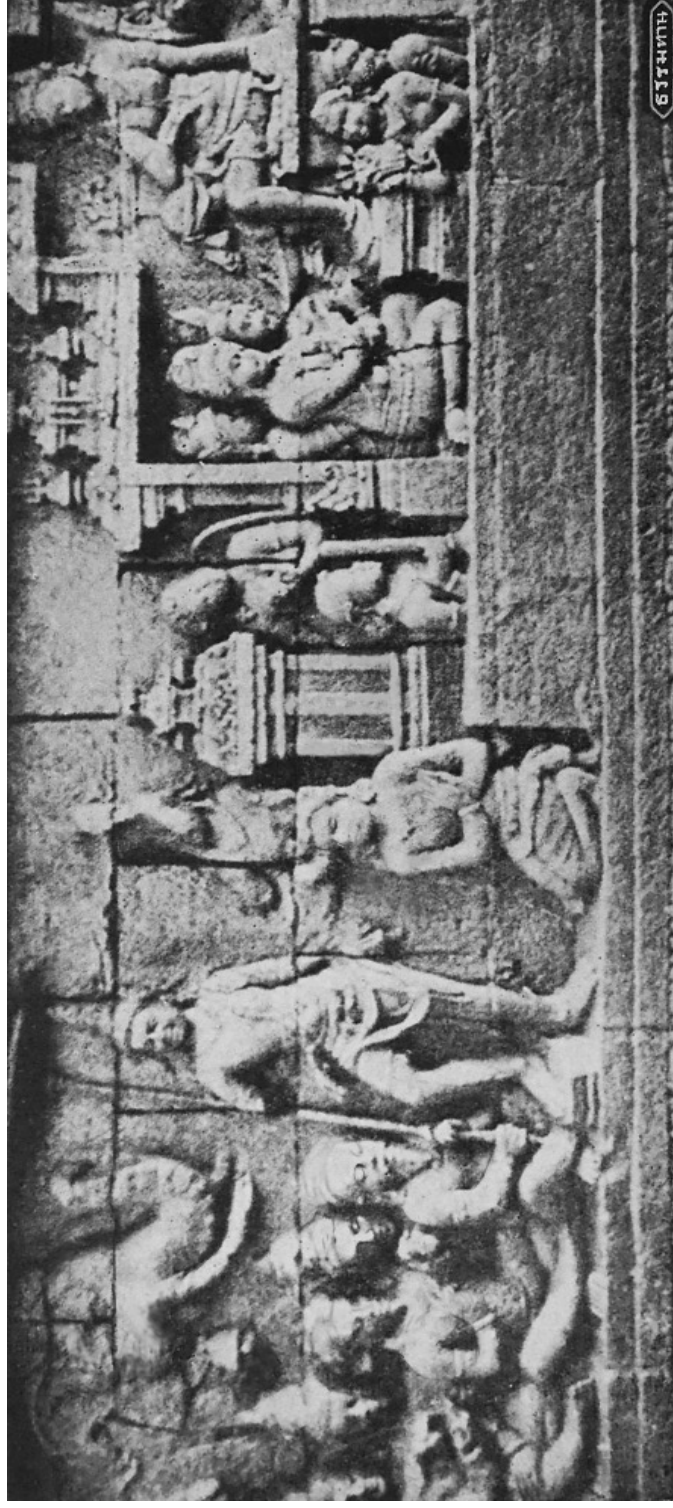
บรรณาธิการและผู้จัดการ : นายธรรมทาส พานิช

สำนักงาน : ห้องธรรมทาน ริมทางรถไฟ สถานีไชยา

กำหนดออก : ออกเป็นรายตรีมาส ในเดือน พฤษภาคม สิงหาคม พฤศจิกายน กุมภาพันธ์. (ปีละ ๔ เล่มหรือสามเดือนครั้ง) เล่มแรกออกในเดือน พฤษภาคม.

อัตราค่าบำรุง : ส่งทางไปรษณีย์ธรรมดาปีละ ๑ บาท. ส่งไปต่างประเทศ ปีละ ๑ บาท ๒๕ สตางค์. รับที่ห้องธรรมทาน (ไม่มีค่าส่ง) ปีละ ๑๕ สตางค์. รับประเภทถาวร ส่งค่าบำรุงอย่างต่ำครั้งละ ๕ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี) รับประเภทกระดาษดีพิเศษ เสียค่าบำรุงสองเท่า, คือทางไปรษณีย์ธรรมดาปีละ ๒ บาท ประเภทถาวรกระดาษดี ส่งค่าบำรุง ๑๐ บาท (สำหรับตลอด ๕ ปี)

การส่งเงิน ต้องส่งพร้อมกับบอกรับ เงินจำนวนน้อย โปรดส่งธนบัตรหนึ่งบาท ต้องลงทะเบียนซองจดหมายนั้นด้วย, อย่าส่งธนบัตรในซองจดหมายที่ส่งโดยธรรมดา. เงินจำนวนมากต้องส่งทางธนาคาร ในนาม นายธรรมทาส พานิช ผู้จัดการคณะธรรมทาน อำเภอไชยา เป็นผู้รับ ส่งจ่ายเงินที่ทำการธนาคาร ป. ณ. อ. ไชยา. หรือจะส่งเช็ค (ใบส่งจ่ายเงินของธนาคาร) ชะนิตเข้าบัญชี จ่ายในนาม คณะธรรมทาน ไชยา ก็ได้ ในกรุงเทพฯ และธนบุรี จะส่งเงินบอกรับได้ที่ร้านมหาหมากูราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศ, ศึกษานูมิตรสมาคม สี่แยกวัดศีก, บริษัทศรีภัทร ๖๓๑ ถนนบำรุงเมือง.

ภาพจิตร ที่ฐานวิหารโพธิ์พุทฺธะในทชะว

ภาพจิตร สลักทศิลา ซึ่งประกะกอบกันบนฐานองคัวิหาร โพธิ์พุทฺธะ อันบนพุทฺธเจดีย์ล่ำคัญทีสุด ซึ่งแสดง ความรู้เรื่ององพุทฺธศาสนา, ในประเทศชะว. ภาพเหล่านี้ เป็นภาพเรื่องชาดกบั้ง เรื่องรามเกียรติ์บ้าง.

พระพุทธศาสนา

ภาคความรู้ทั่วไป

ดูก่อนอานนท์! ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา ไฉน, ประพฤติ
ธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ปฏิบัติตามธรรมอยู่, ผู้นั้นย่อม
ชื่อว่า สักการะ เคารพ นับถือ บูชา ตถาคต ด้วยการบูชาอันสูงสุด.

มหาปริณิพพาน. มหา. ที.

ปีที่ ๗

สิงหาคม ๘๒

เล่ม ๒

พอเปิดประตูก็แลเห็นน้ำ, น้ำนั้นเย็นเยือกฉ่ำใจ;
ดวงใจของผู้อยู่อย่างวิเวกภายในป่า ก็เย็นฉ่ำนั้น.

แม้จะบริโภคน้ำจืดๆ แต่ความชุ่มชื้น หรือ
แห้งผาก (เพราะตัณหา) ในดวงใจหาไม่, มีโอกาส
ที่จะนั่งนอนได้อย่างผาสุก.

ได้เหม็นซำจั่งสวบเสียว

บรรณาธิการแถลง

เรื่องโหราศาสตร์กับพุทธศาสนา ต่อจากเล่ม ๔ ปีที่ ๖ ได้นำลงจบในเล่มนี้แล้ว. ส่วนเรื่อง อนัตตา ของท่านพุทธทาสภิกขุ ก็จะได้้นำลงในเล่ม ๓ ต่อไป.

นาม “ธรรมทาส” ซึ่งข้าพเจ้าได้ใช้ในกิจการต่างๆ ที่กระทำเพื่อพระศาสนาตั้งแต่ พ. ศ. ๒๔๗๐, ข้าพเจ้าได้ขออนุญาตตามทางการ ขอใช้นาม “ธรรมทาส” โดยทั่วไป และได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ที่เคยติดต่อกับข้าพเจ้าในนามเดิม โปรดติดต่อในนาม “ธรรมทาส” เพื่อความสะดวกเรียบร้อย.

“Namo Tassa Bhagavato Arahato Samma - Sam - Buddhassa !”

A MESSAGE TO THE BUDDHISTS OF SIAM.

Greetings to you All!

What joy can be greater than the joy of giving Spiritual Nourishment to Suffering Humanity ? Lord Buddha is the World's Greatest Guide and we are sure to succeed by walking in His Actual Footsteps.

Our Lord did not attain Supreme Enlightenment in His palaces at Kapilavatthu. He attained the Hightest Goal under a Tree at Buddha-Gaya. Nibbana can only be attained by Renunciation. No pain, no gain.

Pain and pleasure go together. They are inseparable. Therefore, those who embrace pleasure must embrace pain. The price of pleasure is pain. We Buddhist monks want neither pleasure nor pain. We want the neutral Bliss and Sweet peace of Supreme Nibbana.

This world is a cross. The six senses are the nails. Human Beings are continually crucified on the world cross by the six senses. And they like to be crucified ! Hence the world is a large lunatic asylum !

Nibbana is Reality. The world is non-reality. Reality and non-reality cannot go together. One is the absence of the other. Those who love the world, hate Nibbana. Those who hate the world love Nibbana. Householders are the greatest Renunciants for they renounce the Real Nibbana for the unreal world. Bhikkhus renounce this unreal world for the real Nibbana; they renounce nothing for Something. Laymen renounce Nibbana for this world; they renounce Something for nothing, and are therefore the greatest Renunciants. the greatest Sadhus !

Life is nothing but repetition for repetition's sake. There is no real aim to existence except escape from existence through the destruction of Craving. Craving is destroyed by destroying Ignorance. Ignorance

is destroyed by walking on the Eightfold Noble path (Ariyo Atthangiko Maggo).

Buddhism is Truth. Truth gives loving-kindness. Loving-kindness gives Union. Union gives Strength. Strength gives Freedom.

Untruth gives Hatred. Hatred gives Division. Division gives Weakness. Weakness gives Slavery.

Our Lord spent seven years at Buddha-Gaya. Intense Earnestness is the way to Nibbana. “Appamadena Sampadetha.” “Through zeal the Goal attain !” I spent the last wassa at Buddha-Gaya in order to gain Internal Strength for my Missionary work in India and America.

A man who really loves Buddhism loves to spread It. A real Buddhist will joyfully preach Buddhism everywhere by Example and precept. And if he himself cannot preach, he should at least encourage educated Missionaries to preach Buddhism in foreign countries.

Buddha-Gaya has taught me the Great Lesson of Sweet peace through Solitude and Silence!

The most glorious moments are the moments of Sweet Meditation when my Heart is wrapt in peace ! To help others by preaching by day, and to help myself by meditating at night, what joy can be greater than this ?

I must go to America to scientifically establish the Ancient Sangha there, and thereby revive Ancient Buddhism. The whole world is thirsty for a Buddhistic Renaissance and the Rebirth of Ancient Buddhism. Having established the Ancient Buddhism in the west, we can then easily come to establish Ancient Buddhism in the East !

With Blessings and Boundless Loving-kindness to you All,

LOKANATHA

Lokanatha

Italian Buddhist monk

Bombay, January 1, 2482
1939

ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา

อรรถาธิบายของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเทพศิรินทราวาส ต่อไปนี้เป็น การชี้ใจความของพระบาลีที่ว่า “ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา.” เราเห็นว่า อรรถาธิบายของท่าน อาจนำความเห็นที่กำลังแตกแยกกันอยู่ ให้เข้าสู่อันติมมติ เด็ดขาดลงไปได้บ้างสำหรับผู้ฟังบางพวกบางชั้น ที่มีการศึกษามาแล้วพอสมควร, จึงนำลงสู่กันฟัง

คณะบรรณาธิการ.

... ธรรมที่เป็นสังขารและวิสังขาร เป็นอนัตตาทั้ง ๒ อย่าง^๑ คือไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา ไม่อยู่ในอำนาจของเรา ไม่ใช่ของใคร หมด เป็นของกลางๆ คืออนัตตา.

ที่ว่าไม่เป็นไปในอำนาจของใคร เช่นสังขารไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ใครจะบังคับให้อยู่ในอำนาจว่า จงเที่ยง เป็นสุข เป็นอรรถาก็ไม่ได้ พระนิพพานเที่ยง เป็นสุข เป็นอนัตตา ใครจะบังคับให้อยู่ในอำนาจว่า จงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาก็ไม่ได้.

อนึ่ง อรรถาเป็นความถือผิดของคนมีกิเลส พระนิพพานไม่มีกิเลส จึงเป็นอนัตตา ส่วนลัมพังสังขารก็เป็นแต่ทุกข์ อริยสัจล้วนๆ ไม่มีกิเลส จึงเป็นอนัตตา (กิเลสเป็นสมุทัยอริยสัจ) เพราะเหตุนี้ ธรรมทั้งปวงที่เป็นสังขารและที่เป็นวิสังขารจึงเป็นอนัตตา.

สังขารกับสังขตธรรมเหมือนกัน วิสังขารกับอสังขตธรรมเหมือนกัน ความอย่างเดียวกัน ต่างแต่พยัญชนะเท่านั้น.

-
๑. สังขารธรรม = ธรรมที่มีปัจจัยปรุง
วิสังขารธรรม = ธรรมที่ไม่มีปัจจัยปรุง

อธิบายคำว่าธรรมนั้น กินความกว้างมาก มีทั้งสังขตธรรม ทั้ง
อสังขตธรรม บางทีเรียกว่าธาตุ คือสังขตธาตุ อสังขตธาตุ ส่วนคำ
ว่าสังขารนั้นแคบ มีแต่สังขตธรรมเท่านั้น ส่วนวิสังขารแปลว่า
ปราศจากสังขาร คือไม่มีสังขาร หรือไม่มีเครื่องปรุงแต่ง เปนแต่
สภาวะหรือธาตุทรงความเป็นเช่นนั้นไว้ คือพระนิพพาน ฯ

การที่จะทราบรสชาติพระนิพพานว่าเป็นอย่างไร เปนการยาก
มาก เพราะพระนิพพานไม่ใช่วัตถุที่จะพึงหยิบยกมาให้ดู หรืออธิบาย
ให้รู้ทีเดียวนั้น ต้องอาศัยเปรียบเทียบใคร่ครวญ และปฏิบัติตามไป
ให้เห็นจริงจนบรรลุถึง จึงจะรู้สึกได้ ฯ

การที่จะคิดเทียบเคียงนั้นพึงคิดดังนี้ ว่าตามจริงแล้วเราทั้งหลาย
พอใจไม่ให้จิตต์ถูกแผดเผาฉนวนด้วยไฟกิเลส และไม่ชอบให้มี
ทุกข์ต่างๆ กิเลสที่รู้เห็นง่ายๆ ก็คืออิสสาความฉุยยาที่เห็นเขาได้ดี
ทนอยู่ไม่ได้ โทสะ ความประทุษร้ายโกรธเคืองเป็นต้น ส่วนทุกข์
นั้น ก็คือเจ็บไข้ได้ทุกข์เศร้าเสียใจคับแค้นต่างๆ บางคนสำคัญ
ผิด หลงเชื่อความคิดนึกและกลัวพระนิพพานว่า สูญว่างไม่มีอะไร
ครั้งจะไปทีนั้นคนเดียวก็กระไรๆ อยู่ เกิดความหวาดเสียวเปลี่ยว
เปล่าว่าแห่ว กลับกลัวพระนิพพานไม่ยอมไป แท้จริงพระนิพพาน
ไม่ใช่ของสูญว่างเปล่าดังที่เข้าใจกันเลย เปนธรรมอันสำราญยอดเยี่ยม
ไม่มีสิ่งอื่นๆ จะเปรียบได้ เพราะดับไฟกิเลสและกองทุกข์เสียได้สนิท
จำเป็นต้องอาศัยความบากบั่น เพียรพยายามปฏิบัติให้ถึงด้วยกำลัง
ตนเอง แม้จะลำบากยากเข็ญสักเพียงไร ก็ไม่ควรคลายความเพียร
จึงจะรู้เห็น และได้ความชัดเจน ฯ

พระนิพพานนั้นเป้นธรรมที่ดับเพลิงกิเลส และกองทุกข์ๆ ดับ
หมดสิ้นเชิง ทุกข์มาจากตัณหา คือความอยากๆ มาจากความชอบๆ มา

จากวิชาความรู้เท่า ๆ ราคะนั้นคือความกำหนดรักใคร่ชอบใจ
 ในสิ่งต่างๆ ซึ่งจะลงไปสู่ความพินาศ และนำมาซึ่งทุกข์ทั้งปวง ๆ
 โทสะนั้น คือความโกรธเคืองประทุษร้าย เป็นเหตุให้เกิดกิเลสหยาบ
 มีทะเลาะวิวาทกันเป็นต้น ถ้าทุกคนโกรธเคืองประทุษร้ายกันขึ้นทั้ง
 หหมดแล้ว จะอยู่เย็นเป็นสุขอย่างไรได้ ควรผ่อนหนักผ่อนเบาและ
 ผ่อนสั้นผ่อนยาว จึงจะมีความสุข ๆ โมหะนั้น คือความลุ่มหลงมัวเมา
 ประพตติผิดๆไป หาได้ตริตรองและพิจารณาให้ถูกต้องตามคลอง
 ธรรมไม่ ๆ พระนิพพานนั้นมีจริง ถ้าไม่เช่นนั้น จะปฏิบัติให้ถึงได้
 อย่างไร ตัวอย่างที่เชื่อได้ เช่นพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลายทรงบรรดู
 ถึงพระนิพพานก่อน ต่อมาก็มีพระสาวกทั้งหลายได้บรรดูตาม ๆ พระ
 นิพพานสิ่งเดียว ไม่มีปัจจัยปรุงแต่งเหมือนสังขาร ดับราคะ โทสะ
 โมหะเหล่านั้นหมด นอกจากพระนิพพานก็เป็นสังขารทั้งนั้น ส่วน
 สังขารนั้น เมื่อเกิดแล้วย่อมเป็นทุกข์ทนไม่ได้เสื่อมสิ้นดับไป ความ
 เจ็บความตายจะมีได้ก็เพราะความเกิด พระนิพพานนั้นไม่มีเกิด จึง
 ไม่มีเจ็บไม่มีตาย เพราะเหตุนี้จึงหาทุกข์ไม่ได้ ๆ

อันความเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ ก็มีเวทนาติดตัวมาด้วยเสมอ และ
 มีความลำบากยากเย็นเป็นทุกข์เพราะมีปัญจขันธ์ สังเกตดูเมื่อก่อน
 คลอดออกจากครรภ์มารดาแล้ว ยังลำบากสืบต่อมาตลอด จนต้อง
 อาศัยคนอื่นในการให้อาหารเป็นต้น ครั้นต่อมายังต้องพยายามหา
 อาหารเอง เช่นรับจ้างทำงาน และระวังรักษาตัวไม่ให้ชื่อเสียง
 เสื่อมเสีย ถ้าทำทุจริตผิดกฎหมาย ก็ทำลายประโยชน์ตนและท่าน
 ให้เสื่อมเสีย บางทีถูกไล่ออกจากหน้าที่ ตลอดถึงถูกเนรเทศออก
 จากเคหสถานบ้านเมือง มีเรื่องอย่างนี้ ซึ่งเคยได้ยินอยู่เนืองๆ เมื่อ

ขั้น ๕ แสดงอาการเป็นทุกข์อยู่เช่นนี้ตลอดชีวิต รวมทุกข์ทั้งหมด
เข้าไปใช้น้อยเลย ฯ

ข้อที่จะให้เข้าใจว่าพระนิพพานมีนั้น เปรียบเหมือนไฟที่
ติดอยู่ อันมีความเร้าร้อนเหลือทน ไฟไหม้ไปเผาไปจนหมดเชื้อเหลือ
แต่ถ้ำ ถ้าเป็นไฟถ้ำนั้นก็ไป ไฟไหม้ไปจนไฟมอด หรือไฟที่ใช้น้ำมัน
จุดถูกไปจนน้ำมันหมดสิ้น เมื่อเวลาเผาเร้าร้อนอยู่นั้นก็มีความร้อน อัน
ทำให้รู้สึกได้ว่าร้อนไม่สบาย ส่วนความดับนั้นไม่ทราบว่าจะบอก
อย่างไร เป็นสิ่งที่ชี้แจงให้เข้าใจได้ยาก เพราะรูปร่างความดับนั้น
ไม่มี ในที่สุดก็มีดับเท่านั้น เมื่อไฟดับแล้วก็เย็นไม่ร้อน เพราะฉะนั้น
บอกกันไม่ได้ว่า หน้าตาสีสันรูปร่างพระนิพพานนั้นเป็นอย่างไร
แต่ควรจะทราบโดยเนื้อความเทียบเคียงจะนี้ ฯ อนึ่งกิเลสเปรียบ
เหมือนไฟ มีความเร้าร้อนมาก ถ้าผู้ใดมีกิเลสมาก ก็เท่ากับถูกนาย
ใจด้วยอุตุเตาเต็มด้วยถ่านไฟ หรือเอาหัวใจผู้นั้นไปต้มในกาน้ำร้อน
ฉะนั้น เป็นเหตุอันน่าสยดสยองมาก ไฟคือกิเลสมีกิริยาต่างกัน จึง
ทำให้คนเกิดกามตัณหา มีความกำหนัดยินดีรักใคร่ ข้อนี้พึงเห็นตัว
อย่างเช่นคนผู้ชอบผิงไฟในฤดูหนาว เพราะเห็นว่าอุ่นดี จึงพยายาม
เข้าไปผิง เพื่อหวังความสบาย นี้เทียบกับราคะ ครั้นเมื่อฤดูร้อนมา
ถึงเข้า ไฟหน้าร้อนก็ไฟนั่นเอง แต่รู้สึกร้อนมาก นี้เทียบกับโทสะ
ส่วนความร้อนความเผาไหม้ของไฟ ก็เป็นปกติอยู่อย่างนั้นทั้งฤดู
หนาวฤดูร้อน ไฟฟ้าแล่นไปตามสายแลไม่เห็น เมื่อจับเข้า ถ้าเป็น
สายใหญ่ อาจให้ตายได้ นี้เทียบกับโมหะ คนยังมีกิเลสอยู่ตราบใด
จะนั่งนอนให้เป็นสุขไม่ได้ทราบนั้น เมื่อรู้ว่ามีความร้อนเพราะไฟ
คือกิเลสและกองทุกข์ ควรหรือจะแส่สายแสวงหาความร้อนอีก
กิเลสและทุกข์ที่กล่าวมาแล้ว พึงเห็นว่าเป็นไฟทั้งนั้น แต่มีเวลาที่

คนรู้จักชอบบ้าง และรู้จักเกลียดบ้าง เป็นบางครั้งาว ทั้งนี้ ก็
เพราะอวิชา ฯ

อีกอย่างหนึ่ง ความร่ำร้อนเปรียบเหมือนจุดเทียนไว้ตั้งหมื่น
เล่ม ในที่คับแคบอัดแอัด ความร้อนก็ทวีแสนสาหัส ร้อนจัดเหลือ
ไปเหลือไคลย้อย ถ้าใครถูกเข้าดังนี้ คงต้องหนีไปจากดวงเทียน ถ้าดับ
ลดลงให้เหลือน้อยเล่ม เช่นสักพันเล่มความร้อนก็เบาลง ถ้าให้
เหลือแต่เพียงร้อยเล่ม ความร้อนก็ลดน้อยลงอีก ที่สุดถ้ามีเหลือ
อยู่แต่เพียงยี่สิบเล่ม คงรู้สึกน้อยเข้าทุกที แต่ยังคงเข้าใกล้ๆ ไม่
ได้ ถ้าไฟดับหมดทุกเล่ม ก็เย็นสบายไม่ร้อน การที่เราทั้งหลายได้
รับความร่มเย็นเป็นสุข ก็เพราะได้ปฏิบัติละกิเลสต่างๆ ให้ลดน้อย
เบาบางลง ถ้ายิ่งทำให้กิเลสดับหมดได้สิ้นเชิง จะแสนสุขสักปาน
ไร จึงสมกับคำที่ว่า พระนิพพานเป็นสุขอย่างยิ่งโดยส่วนเดียว ฯ

พระนิพพานหรือสังขารทั้งหลาย ที่เป็นอนัตตานั่น ก็คือไม่ใช่
ของเรา ของเขา หรือของใครหมด เป็นของกลางๆ ส่วนสังขารหาก
จะเข้าใจง่ายๆ เช่นชื่อพระ ก. ดังเรียกกันตามชื่อนั้น เพียงสมมติ
แต่งตั้งต่างหาก ไม่ใช่ชื่อจริงจัง เป็นแต่ธาตุต่างๆ มาประชุมกัน เมื่อ
ถอนสมมติหรือแยกออกไปเป็นส่วนๆ ให้คงไว้แต่บัญญัติ เช่นรูป
เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ถ้าแยกออกละเอียดก็คงเป็นผมบ้าง
ขนบ้าง เล็บฟันหนังบ้างเป็นต้นเท่านั้น ตามนัยที่ได้กล่าวแล้วนี้ จะ
ว่าเป็นของเราของเขาอย่างไรได้ จะบังคับบัญชาก็ไม่ได้ ต้องปล่อย
ให้เป็นไปตามเรื่องตามความเป็นจริงเท่านั้น หรือเปรียบกับสมุดที่
เอากระดาษแข็งมาเย็บติดกันเข้าเป็นเล่มเรียกว่าสมุด ครั้นหรือสมุด
ออกก็เป็นกระดาษแผ่นๆ ไป เช่นนี้ก็เป็นพะยานได้อย่างหนึ่งเหมือน
กัน ในฝ่ายสังขาร ฯ

(แฉ่วนธรรมวินัย น. ๕๕)

โหราศาสตร์ กับ พุทธศาสนา

(ต่อจากเล่ม ๔ ปีที่ ๖ หน้า ๓๒๒)

ข้าพเจ้าไม่สามารถและไม่จำเป็นที่จะทำการวิจารณ์ หรือวิพากษ์ข้อความตามที่กล่าวมาแล้ว ในแง่ที่ว่า ผิดหรือถูก, หรือแม้ที่สุดแต่ในแง่ติชมเพื่อก่อให้เกิดข้อวิจารณ์ (Criticism). ข้าพเจ้าเพียงแต่จะหาเหตุผลมาสนับสนุนความเชื่อของพุทธบริษัท ที่เชื่อกันอยู่ว่า กรรมเป็นแรงจริง อำนาจดวงดาวเป็นแรงส่งเท่านั้น. มันมีเหตุผลเท่ากับที่ฝ่ายหนึ่งมีในแง่ตรงกันข้าม เมื่อข้าพเจ้าได้นำมันมากองลงเคียงคู่กันแล้ว, ต่อจากนั้น ก็เป็นหน้าที่ๆต่างฝ่ายต่างก็อาจถือของตัวเองไว้ได้อย่างเดิม และควรปล่อยให้ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะเข้าข้างตัว ในส่วนความคิดเห็น. ฉะนั้น ถ้าหากจะมีความบางตอนที่ข้าพเจ้าพูด เป็นการเข้าข้างฝ่ายตัวเองมากกว่าฝ่ายหนึ่ง แล้ว ขอให้ทราบว่ามันเป็นแต่การพูดกันในวงใน ของฝ่ายพุทธบริษัทที่เชื่อฝ่ายกรรม ยิ่งกว่าฝ่ายโหราศาสตร์เท่านั้น.

อีกประการหนึ่ง การที่จะวิพากษ์ให้เด็ดขาดลงไปว่า แรงจริง กับแรงส่ง ไหนจะสำคัญยิ่งกว่ากันนั้น เป็นการยากยิ่งนัก. ปัญหาที่เถียงกันไม่สิ้นสุด เช่นว่า กรรมพันธุ์ (Inherent) กับสิ่งแวดล้อม (Environment) อันไหนจะเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับคนเราที่เกิดมา, เป็นต้นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าเราไม่อาจจะเชื่อตรงกันไปหมดทุกคนได้. ปัญหาเรื่องแรงกรรมกับแรงดาวก็เหมือนกันอย่างไม่มีผิด ในที่นี้จึงเพียงแต่ยกเอาเหตุผลมาเคียงคู่กันไว้,

เพื่อพวกเราทั่วไปจะได้วินิจฉัยกันเอาเองตามใจสมัคร เท่านั้น.

แม้ว่าข้าพเจ้าเป็นผู้ถือฝ่ายแรงกรรม แต่ข้าพเจ้าก็มีเหตุผลและเวลาเพียงวิจารณ์ เพื่อหาทางปรับปรุงหลักโหราศาสตร์ให้แนบสนิทกันอยู่ได้กับหลักแห่งพุทธศาสนา คล้ายๆ กับที่บางคราวเราใช้สังกะสีแซม หรือประกอบหลังคากระเบื้องอันถาวรของเรา ด้วยความจำเป็นบางอย่าง เท่านั้น. ทั้งนี้ เพื่อเป็นการปรับความเข้าใจของพวกพุทธบริษัทเราให้ลงรอย ทำพุทธศาสนิกภาพ ของชาวเราที่กำลังเป็นอยู่ให้คง Clear และ Clean อยู่เสมอ, หรือยิ่งขึ้นไป.

เราย่อมเห็นกันอยู่แล้วว่า ในหมู่พุทธบริษัทเรา ยังมีการเชื่อถือหลักโหราศาสตร์ คือการหาฤกษ์ยามในงานพิธีที่ใหญ่โตแทบทุกอย่าง. แต่นั่นไม่ใช่เป็นการเข้าใจหรือยอมรับว่า เป็นสิ่งสำคัญ. เราทำเพียงเป็นประเพณี หรือตามประเพณีเท่านั้น เพื่อเป็นเครื่องอุ้มใจแก่เด็กๆ หรือผู้ใหญ่ หรือแม้แต่ผู้ชายบางคนที่ยังมีความเชื่อเช่นนั้นอยู่, ยังเข้าถึงความเป็นอยู่ในอำนาจแห่งเหตุผลได้ไม่มากพอ เป็นการรักษากำลังน้ำใจตามหลักแห่งจิตตวิทยา และประคับประคองความสามัคคีของหมู่ให้ยิ่งขึ้นไป เท่านั้น. ส่วนประโยชน์ที่เราได้รับ เราได้จากการกระทำอันถูกต้องแท้จริงของเราเองต่างหาก.

ส่วนหลักโหราศาสตร์ ที่เกี่ยวกับชีวิตของคนในตัวคนโดยเฉพะ เช่น หลักที่ว่า เราปฏิสนธิขึ้นในขณะที่สากลจักรวาลมีความดึงดูดตามหลักแห่งดาราศาสตร์อย่างไร เราย่อมผิดกับคนอื่น ที่ปฏิสนธิในเวลาอื่น ดังที่กล่าวข้างต้นแล้วนั้น มีความจริง เพราะเป็นส่วนธรรมชาติ เป็นเรื่องของธรรมชาติตามธรรมดา เช่นเดียวกับเราพะหวานเมล็ดพันธุ์ต้นไม้ดอกไม้ลงในฤดูร้อนกับฤดูหนาวย่อมผิดกัน. แต่ว่าผลจากการนี้มีน้ำหนักน้อย เพราะเป็นส่วนที่น้อยเกินไป ไม่สู้อำนาจของผลกรรมคือการกระทำของตนเองได้ ดังที่จะ

กล่าวโดยละเอียดในตอนหลัง. ทั้งอีกประการหนึ่ง โหราศาสตร์ไม่สามารถบอกอะไรให้แจ่มชัดได้เลย เพราะพระราชามีโหรชั้นเอก ก็ไม่สามารถทราบเหตุพิบัติอันจะเกิดขึ้นแก่พระองค์, แม้ตัวโหรเอง ก็ไม่ทราบเหตุที่จะอุบัติขึ้นแก่ตน หรือแก่ครอบครัวของตนถึงกับป้องกันไว้ได้. มีบางคราวที่ทายถูกโดยประจวบเหมาะ ก็เล่าลือกันไม่รู้จักหมด หรือถึงกับบรรเทาก็ไว้เป็นประวัติการณ์. ส่วนที่ทายผิดตั้ง ๕๕ เปอร์เซนต์ ก็เก็บเงียบไว้ไม่ให้ใครรู้ ใครจะรู้ว่าผิดอย่างไร, หรือถ้าหากมีผู้รู้ใครเขาจะไ้มรรยาทคอยแห่โหรในเรื่องนี้ได้เล่า มันก็หายเป็นคลื่นกระทบฝั่งไปเอง ทั้ง ๕๕ เปอร์เซนต์.

เราเห็นได้อย่างประจักษ์อยู่แล้วว่า การศึกษาเจริญมากขึ้นเพียงใด การเชื่อถือโหราศาสตร์ตามหลักโหราศาสตร์ (มิใช่วิชาดาราศาสตร์แขนงอื่นๆ), ยิ่งน้อยลงเพียงนั้น, มันกำลังเจ็บหนักอยู่ในทุกวันนี้. ทั้งนี้ รวมความสั้นๆ ได้ว่า เพราะมันเป็นสิ่งที่มีอำนาจน้อยเกินไปอย่างหนึ่ง และหลักวิชายังไม่ดีพอที่จะพยากรณ์ได้ถูกต้องเสมอไปอีกอย่างหนึ่ง. แต่อย่างไรก็ตาม เราข่อมเห็นพ้องกันว่า มันเป็น Art และ Science อันหนึ่ง ซึ่งควรมีไว้ในโลกอย่างน้อยที่สุดก็เพื่อชมเล่น เช่น Art และ Science อย่างอื่นๆ เช่นศิลปกรรม เป็นต้น เหมือนกัน. เรามีบ้านเรือนอาศัยอยู่ได้สบาย โดยไม่ต้องมีกรอบรูปแขวนประดับ, แต่ถ้าเราจะมีแขวนบ้างพอเหมาะๆ มันก็ไม่เสียหายอะไรหรือไม่เหน้อยเปล่าเกินไป แต่เรากล่าวไม่ได้เลยว่า กรอบรูปมันมีค่าหรือจำเป็นเท่าๆ กับตัวบ้านเรือนของเรา. โดยทำนองเดียวกันนี้ การครองชีวิตของเรา ซึ่งเราจำเป็นต้องอาศัยหลักกรรมเป็นตัวเรือน และหลักโหราศาสตร์เป็นกรอบรูป ฉันทิดก็ฉันทัน. ข้าพเจ้าอยากปรับความเห็นในขั้นนี้ขั้นหนึ่งก่อนว่า พวกพุทธบริษัทเราไม่ควรตื่นตกใจไปในข้อที่ว่า อำนาจแห่งดวงดาวมีอยู่เหนืออำนาจแห่งกรรม เพราะคงไม่มีใครสร้างบ้านเรือนขึ้นเพียงเพื่อ

จะได้เขวนกรอรูป; แม้ว่าศิลปกรรมแห่งการเขียนรูปจะเป็นวิชาชั้นเยี่ยมอย่างหนึ่งในโลกนี้, ทำนองเดียวกับที่เราเกิดกันขึ้นมา ก็เพื่อประกอบกรรมหรือกระทำกรรมที่ควรทำ มิใช่เพียงเพื่อหม่นไปตามอำนาจนิดหน่อยของดวงดาวนั้นๆ. มันเป็นหน้าที่ของโหรหรือผู้ที่รัก Art ของวิชาโหราศาสตร์ จะต้องกล่าวเช่นนั้น เพื่อรักษา Good will และ Art ของวิชานี้ ซึ่งเจ็บหนักเต็มที่แล้ว ไว้เท่านั้น. Art อื่นๆ เช่นนาฏศาสตร์หรือดุริยางคศาสตร์ ก็ต้องกล่าว หรือจัดการทำนองเดียวกันนี้ เราจึงไม่ควรจะพลาดใจ.

ทีนี้ เราย้อนไปพิจารณากันใหม่ในข้อว่า กรรมเป็นแรงจริง, อำนาจดวงดาวเป็นเพียงแรงประกอบหรือแรงส่ง, อย่างไร. ในขั้นแรก เราจะเลี้ยงไปยังแนวของพระคัมภีร์ก่อน, แล้วพิจารณากันโดยเหตุผลในภายหลัง.

ในพระบาลีมีหลักอยู่ว่า

**นกุขตุตฺ ปฏิมานนตุตฺ อตุโธ พาลํ อุปจจกา
อตุโธ อตุตฺตสฺส นกุขตุตฺ ก็ กฤษฺสฺนฺติ ตารกา.**

[ไตร. ล. ๒๗ น. ๑๖]

พระบาลีนี้มีใจความว่า “คุณประโยชน์ ย่อมผ่านพ้นคนเขลาผู้มัวแต่คำนวณนักษัตรไปเสีย, เพราะว่าประโยชน์ย่อมเป็นนักษัตรอยู่ในตัวประโยชน์เองแล้ว ดวงดาวทั้งหลายจักทำอะไรให้ได้.” โดยนัยนี้เราจะเห็นได้ว่า ตามหลักแห่งพุทธศาสนานั้น ถือเอาตัวประโยชน์ที่เกิดจากการกระทำเป็นใหญ่ แต่ก็ไม่ปฏิเสธอำนาจธรรมชาติคือดวงดาวเสียเลย เป็นแต่ว่าอำนาจนั้นๆ หามีอิทธิพลมาหักล้างอำนาจแห่งกรรมไม่. เมื่อพระอรรถกถาจารย์ อธิบายพระบาลีนี้ ท่านได้สาธกด้วยเรื่องว่า ชาวบ้านนอก มาขอลูกสาวชาวกรุงให้ลูกชายของตน ครั้นถึงวันกำหนดเข้ามารับตัว เผอิญตรงกับวันฤกษ์ไม่ดี ชาวบ้านนอกจึงรอไปวันหนึ่ง ชาวกรุงได้บอกเลิกข้อตกลงนั้นเสีย และยกลูกสาวให้แก่รายอื่นไป มีผู้พูดกันถึงเรื่องนี้ จนกระทั่งถึงหมุกภิษุสงฆ์ พระพุทธเจ้า

จึงได้ตรัสบาลีข้างบน และทรงเล่าเรื่องที่คล้ายกันนี้อีกเรื่องหนึ่ง. และพระอรรถกถาจารย์ได้อธิบายไว้ (อย่างชวนขบขัน) ด้วยว่า การได้ลูกสาวเขานั้น เป็นตัวกฤษณ์อยู่แล้ว, จะทำไมกะฤษณ์ของดวงดาวบนท้องฟ้าอีกเล่า แต่เราจะเห็นได้ว่า มันเป็นเรื่องของหมู่หรือคนหลายคน หรือของพีธี. ส่วนเรื่องของชีวิตหรือของคนๆ หนึ่งโดยเฉพาะนั้น เราจะจับหลักได้จากพระบาลีสุปฺพพณฺหสูตร [ไซตร. ล. ๒๐ น. ๓๗๕], ซึ่งมีอยู่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย สัตว์เหล่าใด ประพฤติเป็นสุจริต ด้วย กาย วาจา ใจ ในเวลาเช้า, นั่นเป็นเวลาเช้าที่ดีของสัตว์เหล่านั้น. สัตว์เหล่าใด ประพฤติสุจริตด้วย กาย วาจา ใจ ในเวลาเที่ยง, นั่นเป็นเวลาเที่ยงที่ดีของสัตว์เหล่านั้น. สัตว์เหล่าใด ประพฤติสุจริตด้วยกายวาจาใจในเวลาเย็น, นั่นเป็นเวลาเย็นที่ดี ของสัตว์เหล่านั้น.” ครั้นตรัสเป็นร้อยแก้ว เช่นนี้แล้ว ได้ตรัสเป็นกาพย์ คือ คาถาอีกว่า

สุนกฺขตฺติ สุมงฺคถํ	สุปภาถํ สุหุญฺฉิตํ
สุขโณ สุมุหฺตุโตจ	สุยฺยญฺฐํ พุทฺทมฺจาริสฺสุ
ปทกฺขิณฺํ กายกมฺมํ	วาจกมฺมํ ปทกฺขิณฺํ
ปทกฺขิณฺํ มโนกมฺมํ	.... ฯลฯ ....

ซึ่งมีความว่า การกระทำทางกายวาจาและใจ ที่ประพฤติเวียนไปโดยเบื้องขวา (คือเป็นสุจริต) นั่นคือ นักษัตริย์ที่ดี (คือกฤษณ์ดี) มงคลที่ดี ความสว่างที่ดี, การบูชาัญญูที่ดี, เวลาที่ดี, ยามที่ดี, ... ฯลฯ ...” ดังนี้ ย่อมหมายความว่า แม้ในทางส่วนตัว พุทธศาสนา ก็ถือหลักว่า ฤษณ์งามยามดีอยู่ที่การกระทำของตัวเอง, ไม่จำเป็นต้องคำนึง ถึงอำนาจดวงดาวอีกเหมือนกัน.

เพียงเท่านั้น ก็เป็นอันว่าพอแล้วขั้นหนึ่งก่อน สำหรับหลักฐานในพระคัมภีร์, แต่เพื่อมิให้พวกเราเป็น Orthodox กันไป เราควรพิจารณากันตามหลักแห่งเหตุผลอีกขั้นหนึ่ง ในประเด็นอันเดียวกัน คือข้อที่ว่า กรรมเป็นแรงจริง อำนาจดวงดาวเป็นเพียงแรงส่งเล็กน้อยที่แฝงอยู่, และกรรมนั้น

แม้ไม่ต้องอาศัยอำนาจแห่งดวงดาว มันก็ดำเนินของมันไปได้. โดยจะเพาะอย่างยิ่งสำหรับพระอริยเจ้า ในฝ่ายโลกุตตรภูมิ ท่านไม่พึ่งพาอำนาจแห่งดวงดาวเลย เพราะท่านได้รับสิ่งๆ หนึ่ง ซึ่งอำนาจแห่งดวงดาวไม่อาจบันดาลให้ได้ และการได้ของท่านก็ไม่ต้องอาศัยอำนาจแห่งดวงดาวเลย เพราะพระธรรมเป็นสันติภูจิโก และอกาลิโก. ผลนั้นๆ เป็นเพียง Beaction เช่นเดียวกับการเคาะระฆัง เคาะเมื่อใดก็ดังเมื่อนั้น โดยไม่ต้องมีฤกษ์ยาม, ส่วนการที่ท่านได้ปฏิบัติธรรม และปฏิบัติธรรมสำเร็จนั้นแล้ว ก็อาศัยความรู้และความรู้สึกอันสูงและตำแหน่งจิตใจของท่าน ย่อมแล้วแต่การได้รับการศึกษา ทั้งทางภายนอกและภายใน ซึ่งแม้จะขึ้นอยู่กับฐานะของตระกูลที่ท่านมาเกิด มันย่อมแล้วแต่กรรมนั้นอีก ที่มีอำนาจบันดาลให้ท่านมาเกิดในตระกูลเช่นไร.

อนึ่ง, ถ้าท่านเชื่อการก่อรูปขึ้นใหม่ หรือการปฏิสนธิของวิญญาณ, ท่านมีความคิดเห็นสืบไปอีกว่า การที่สัตว์จะได้ก่อปฏิสนธิขึ้น ในขณะที่นักษัตริ หรือนักษัตรเวลานั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกรรมอีก. สัตว์ที่มีผลกรรมดี จึงอาจก่อปฏิสนธิในขณะที่นักษัตรกำลังอยู่ในภาวะที่ดี, สัตว์ที่มีผลกรรมเลว หามิโอกาสเช่นนั้นไม่. สิ่งที่ดีย่อมเข้าหาสิ่งที่ดี และอยู่ด้วยกันได้. สิ่งที่เลว ก็ต้องเข้าพวกที่เลว, เพราะ “สิ่งที่เหมือนกัน จึงจะวิ่งเข้าหากัน และอยู่ด้วยกันได้. สิ่งที่ไม่เหมือนกัน ย่อมผลัดกันต่อกัน.” เราจึงกล่าวได้ว่า สัตว์ที่มีผลกรรมดีในตัวเท่านั้น จึงจะปฏิสนธิได้ ในขณะที่นักษัตรอยู่ในภาวะที่ดี, เพื่อส่งเสริมกรรมดีให้ผลัดผลยิ่งขึ้นไป.

เมล็ดข้าวโพด พันธุ์ดี ย่อมมี “ความเป็นพันธุ์ดี” อยู่ในตัวมันเองแล้ว. คนจึงอุตสาหะสั่งซื้อมาด้วยราคาแพง เพื่อปลูกในที่ที่มีดินฟ้าอากาศที่ดี หรือตรงกับความต้องการของมัน. ส่วนเมล็ดพันธุ์เลวตามธรรมดา ไม่มีโอกาสเช่นนั้น และมีแต่จะเลวอยู่อย่างเดิม หรือยิ่งขึ้น. ความมีพันธุ์ดีหรือเลวในตัวมัน นั้นตรงกับกรรม, ดินฟ้าอากาศ ตรงกับอำนาจของดวงดาวเท่าที่เข้า

มาเกี่ยวข้องกับชีวิตของเรา. และความมีพันธุ์ดี มีอำนาจให้มันได้รับการต้อนรับที่ดี เช่นเดียวกับผู้ที่มีกรรมดี จะเกิดได้ ก็แต่ในขณะที่นักยัทธิเท่านั้น. ส่วนนี้เราเห็นได้ว่า มันมีอิทธิพลอยู่เหนือธรรมชาติ ในส่วนที่ว่ามันอาจที่จะหลบเลี่ยงอำนาจธรรมชาติได้ตั้งแต่ก่อนก่อรูปขึ้น นี่ประการหนึ่ง.

พุลเล่ หรือล้อรถจักร ที่ทำถูกต้องตามหลักวิชาเมคานิกส์ ย่อมมีแรงเหวี่ยงเกิดขึ้นในวงกลมของมัน เป็นการส่งเสริมหรือช่วยกำลังสติม หรือกำลังเครื่องยนต์อีกชั้นหนึ่ง, นั่นได้แก่เนื้อเหล็กที่เขาคำนวณแล้ว พอกให้มากเป็นพิเศษไว้ที่ขอบวง ด้านที่ตรงกันกับข้อของคันเหวี่ยง เพื่อรักษาคุณภาพให้เท่ากันทั้งวง ในขณะที่คันเหวี่ยงจ้วงอยู่เป็นระยะๆ กำลังของไอน้ำหรือแรงระเบิดในลูกสูบ เหมือนกับอำนาจกรรม. กำลังหมุนในตัวเองของพุลเล่ เหมือนอำนาจส่งเสริมของดวงดาวที่แฝงอยู่, ซึ่งจะดีหรือไม่ดี ย่อมแล้วแต่การคำนวณของนายช่างที่พอกให้. แต่บางทีก็ไม่มีพอกเสียเลยก็มี ซึ่งเป็นการดีมากกว่าหรือน้อยกว่ากันเท่านั้น. เมื่อเขาสร้างพุลเล่ขึ้น ย่อมมีความเป็นพุลเล่ที่ดีหรือไม่ดีมาในตัวเสร็จ เปรียบเหมือนอำนาจดวงดาวดีหรือไม่ดีในขณะที่สัตว์ปฏิสนธิ. แต่ครั้งเขาใช้กำลังสติมหรือเครื่องยนต์หมุนมันเข้า จะเป็นพุลเล่ที่ดีหรือไม่ดีมันก็หมุนได้ และใช้การได้ทั้งนั้น เพราะมัน

ทนอำนาจกรรม คือกำลังคั้นนั้นไม่ไหว. อำนาจเล็กน้อยของมันก็เลยส่งเสริมหรือบั่นทอน กำลังคั้นของกรรมเพียงเล็กน้อย และแฝงอยู่เท่านั้น. ผลิตผลก็เกิดขึ้นเสียแล้วมากมาย ตามควรแก่กำลังของเครื่อง โดยเราไม่ต้องคำนึงอำนาจแฝงนั้นก็ได้อ ในเมื่อคำนวณแล้ว เราก็ได้ผลเกินค่าเสียแล้ว. ตามนัยนี้ เราจะเห็นได้ว่าอำนาจดวงดาวนั้น นอกจากเป็นเพียงแรง

ส่งเพียงเล็กน้อยต่อแรงกรรมแล้ว ยังเป็นสิ่งที่จะต้อง **พลอยอาศัย** **แฝงตัวอยู่กับแรงกรรม** อีกประการหนึ่งด้วย.

ประการสุดท้ายที่ควรคิดที่สุดก็คือว่า แรงกรรมเป็นสิ่งที่เราอาจสร้างหรือเพิ่มขึ้นให้มาก จนสามารถหักล้างแรงดวงดาว (เท่าที่มาจากเกี่ยวข้องกับชีวิตของเราในเรื่องโชคชะตาเช่นนี้) ได้. การศึกษา การฝึกฝน กระทั่งการประพฤติธรรมจนมีน้ำใจชนะเหนือสิ่งทั้งปวง ไม่มีอะไรมาทำให้พอใจหรือไม่พอใจได้อีกต่อไป นี่เป็นแรงกรรมที่เราสร้างขึ้นใหม่ ซึ่งทำให้แรงดวงดาวเป็นหมั่นไปได้. สุขหรือทุกข์ นิทาหรือสรรเสริญ จะเกิดมีเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมาได้ มันอยู่ตรงที่เรายึดถือ และรับรองมันด้วยวิชาของเรา, เมื่อเราประกอบกรรมทางจิตตภาวนา ไม่มีความยึดถือในสิ่งทั้งปวง, สิ่งเหล่านั้นไม่อาจทำไ้มกับเรา, เราจึงอยู่นอกเหนืออำนาจของสิ่งทั้งปวง รวมทั้งดวงดาวด้วย เพราะเหตุนี้. วิชาโหราศาสตร์ ช่วยแก้ไขอะไรได้บ้างในข้อนี้ ! เท่าที่เรารู้ๆ กันอยู่ เมื่อคำนวณดูเห็นว่าชาตาร้าย โหรก็แนะนำให้ ออกบวชชั่วคราว, ออกบ่าเพ็ญพรตในป่าชั่วคราว, นั่นก็ย่อมหมายถึงการพึ่งกรรมอีกนั่นเอง, แต่มันเป็นไปได้ด้วยการทำเล่นเพียงชั่วคราว และหัวใจก็ได้มีความเชื่อกรรมเสียเลย. เพียงทำหลอกๆ เช่นทำบัพถลิบวงสรวงเพราะหวั่นๆ ใช้น้ำกับหลักกรรมไม่ได้. มันเป็นเพียงการหลอกตัวเองตามหลักจิตตวิทยาหน่อยหนึ่งเท่านั้น.

น้ำขึ้นหรือน้ำลง ลมที่พัดจากทิศหนึ่งไปยังทิศหนึ่ง ก็ย่อมเป็นกำลังที่จะดันหรือพัดเรือให้หมุนไปตามมัน. แต่ในเรือเรามีเครื่องจักรหมุนใบจักร ซึ่งมีกำลังแรงมากกว่า ทำให้เรือเราแล่นฝ่าฝืนน้ำและลมไปได้ตามต้องการ ซึ่งเปรียบเหมือนแรงกรรม ที่หักล้างอำนาจแห่งดวงดาว. ต่อเมื่อใดเครื่องหยุด หรือมีแรงไม่พอ จึงจะเป็นโอกาสแห่งคลื่นลมตามธรรมชาติ ซึ่งเปรียบเหมือนอำนาจดวงดาว แม้เรือใบซึ่งอาศัยกำลังลมล้วนๆ ก็สามารถแล่นก้าวเฉียงทวนลมขึ้นไปได้ตั้ง ๑๑๕ องศา เพราะแรงกรรมหรือการกระทำของคน ต่อเมื่อใดมีความประมาทรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือสะเพร่าไป จึงจะได้รับอันตราย

แต่นั้น ก็เป็นเรื่องของกรรมอีก คือกรรมฝ่ายชั่ว. เราจึงพอจะสรุปความตามหลักแห่งเหตุผลได้ว่า แรงกรรมมันเป็นไปได้เอง โดยไม่ต้องแยแสต่อแรงธรรมชาติก็ได้, หรือสามารถหักล้างฝ่าฝืนแรงธรรมชาติไปก็ได้. และ

ข้อสำคัญที่สุดก็คือว่า มันเป็นสิ่งที่เรา **สามารถพอกพูนขึ้น**

ให้มาก จนท่วมทับแรงธรรมชาติได้เสมอ,

ผิดกับแรงธรรมชาติซึ่งมีอยู่เองอย่างเนือยๆ และเราไม่มีทางแก้ไขได้อย่างไร, เช่นเดียวกับที่พวกโหรก็ไม่อาจแก้ไขตัวเองฉะนั้น.

พระพุทธภาสิตในเวทนาสังยุตต์ [ไซ. ล. ๑๘ น. ๒๘๕] มิตรัสไว้ว่า เวทนาคือสุขทุกข์ที่เราได้รับกันอยู่นั้น มิได้เกิดแต่แรงกรรมอย่างเดียว เกิดแต่อุปบัติเหตุ (Accident) ก็มี เช่น การพลอตตัวออกกำลังหักแรงเกินไปจนเจ็บป่วย, เกิดเพราะอากาศหรือฤดูแปรปรวน เช่นเป็นไข้หวัดใหญ่กันทั้งเมืองก็มี, เกิดเพราะเหตุหลายๆ อย่างรวมกันก็มี, ใครกล่าวยืนยันลงไปอย่างเดียว ย่อมผิด เช่นนี้เราย่อมเห็นได้ว่า ตามหลักพุทธศาสนานั้น นอกจากแรงกรรมแล้ว ยังรับรองเหตุผลธรรมดาต่างๆ ไปด้วยซึ่งเป็นส่วนน้อย เรื่องอุปบัติเหตุต่างๆ เช่นรถไฟชนกัน, เหล่านี้ เราไม่มีญาณพิศุจน์ว่า ครั้งไหนเป็นเพราะแรงกรรมของใคร, ครั้งไหนเป็นการบังเอินล้วนๆ. ถึงแม้นักโหราศาสตร์ก็เหมือนกันย่อมบอกไม่ได้ว่า มันเป็นโชคร้ายของผู้ใด ในเมื่อมีเครื่องบินมาไปรยถูกระเบิดลงอย่างหนัก บางคราวเราจุดพงหญ้า มีหญ้าแห้งบางกอเหลืออยู่เพียงกอเดียว ด้วยอาการอันประหลาด, แต่ในบางคราวหญ้าสดๆ ก็พลอยไม่มีเหลือไปด้วย. เรื่องชะนิตนี้ทั้งฝ่ายพุทธศาสนา และฝ่ายโหราศาสตร์ ต่างก็อาจกล่าวได้อย่างกว้างๆ ทั้งสองฝ่าย. เมื่อฝ่ายหนึ่งกล่าวว่า เป็นไปหรือทำไปตามบุญตามกรรม ฝ่ายหนึ่งก็กล่าวว่า ทำไปตามโชคชะตา แต่ในขณะนั้นเราเห็นได้ว่า มีกรรม (คือการทำ) ด้วยกันทั้งสองฝ่าย

ฝ่ายที่เชื่อโชคชะตา หาอาจ งอมือ งอเท้าอยู่ไม่. ครั้นทำไปเป็นผลสำเร็จ ฝ่ายหนึ่งก็คงว่าเพราะกรรมตามเดิม แต่อีกฝ่ายหนึ่งมองข้ามกรรมไปเสีย กลับว่าเพราะโชคชะตา. ในฝ่ายที่ทำผิดพลาดก็คล้ายกัน ฝ่ายหนึ่งโทษกรรม ฝ่ายหนึ่งโทษโชคชะตา, เช่นนี้ เราจะให้ “ความโง่” ของเราซึ่งเป็นเหตุให้ผิดพลาด ได้ชื่อว่า กรรม หรือ โชค ดีเล่า ? และเมื่อความโง่นั้นๆ อาจหมดไปได้ เพราะการกระทำของเรา, เราจะหวังพึ่งกรรมดี หรือโชคชะตาดี ?

ถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า โหราศาสตร์ เป็นผู้บอกสายหรือแนวกรรมของคนเรา, ก็ยังไม่ได้ใหญ่. เพราะคนเราพอเกิดมาแล้วก็สร้างกรรมใหม่ๆ แปลกๆ เพิ่มขึ้นให้กับกรรมเก่าอีก. โหราศาสตร์ กำหนดเอาตามราศีของดวงดาว ขณะที่เราเกิด จะบอกผลกรรมที่เราจะทำใหม่ๆ แปลกๆ ต่อภายหลังได้อย่างไร. ถ้าหากว่าดวงดาวจะสามารถบังคับเราให้ไปแต่ตามที่มันบ่งแล้ว, โหราศาสตร์ก็มีใช่เป็นผู้บอกแนวกรรมของเรา แต่ได้บอกความที่เราไม่มีอิสระ ในการทำกรรมของเราเสียเลย, ซึ่งถ้ามันเป็นความจริงแล้ว และถ้ามันบอกเราว่าชาตาเราดี เราก็ไม่จำเป็นต้องขวนขวาย เช่นการศึกษา, การเอาใจใส่ในหน้าที่เป็นต้น และในที่สุดเราจะลุถึงนิพพานเองโดยไม่ต้องอาศัยการพยายามของเรา.

ข้าพเจ้าเห็นว่า อานาจดวงดาวเป็นเหมือนคลื่นลมตามธรรมดา ที่มีอยู่ตามท้องทะเล ตามกาลและฤดูของมันเท่านั้น. พวกเราผู้จะข้ามทะเล ถ้าข้ามในขณะมันดี คือสงบราบคาบหรือสงเสริม เราก็สะดวกหน่อย, ถ้าขณะมันร้าย, คือบ้าคลั่งเราก็ลำบากหน่อย แต่เราก็ข้ามไปได้ด้วยตนเอง เพราะส่วนสำคัญมันอยู่ที่ กรรม คือการข้ามของเรา. ถ้าเราทำไม่ดี, แม้แต่เวลาคลื่นลมสงบ ก็อาจล่มและจมน้ำตายได้. ขอให้คนที่โหรบอกว่าชาตาดีที่สุด ลองประกอบกรรมที่ไม่ดีดู.

การที่คนทำผิดไม่ถูกลงโทษ ส่วนคนไม่ได้ทำกลับถูกจับผิดตัว ถูกลงโทษเช่นนี้ ทางพุทธศาสนา ก็มีสิทธิที่จะพูดว่าเพราะกรรมเก่าของเขา เท่าๆ กับที่โหราศาสตร์ว่าชาตาของเขา. แต่การที่เขาถูกจับผิดตัวเช่นนั้น อย่างน้อยที่สุดเขาต้อง เป็น คน เสีย ชื่อ เสีย เคย ประกอบ ทุรกรรม หรือ เข้าไปเกี่ยวข้องกับตุรกรรมเช่นนั้นมาก่อน. คนดีๆที่อยู่ในสถานที่ฆาตกรรม ย่อมเป็นพะยานโทษที่มากกว่าที่จะเป็นจำเลย ดังที่เราเห็นกันอยู่เป็นธรรมดาแล้ว. ถ้าหากผู้ทำผิดนั้น หลบหนีเจ้าหน้าที่เก่ง นั้นย่อมถือว่ากรรมได้กำลังลงโทษเขาอยู่แล้ว. ส่วนผู้ถูกจับมาขังเปล่าๆ ก็เพราะกรรมเก่าๆของเขาอย่างอื่นๆ บ้าง เพราะอุบัติเหตุเช่นผู้ถูกสะกิดลูกกระเบิดจากเครื่องบินบ้าง.

เราไม่กล้ายืนยันว่า ผู้ถูกลอตเตอรี่รางวัลที่หนึ่งนั้น ถ้าสอบสวนชาตาของเขาดูแล้ว จะต้องเป็นว่า เขามีดวงชาตาตามตำราโหราศาสตร์ ดีกว่าคนอีกหลายแสนคนที่ไม่ถูก, ในเรื่องโชคลาภ. เมื่อโหราศาสตร์ให้ความแน่นอนอะไรไม่ได้เช่นนี้ ต้องแปลว่ามันยังมีอำนาจอื่นๆอีก ที่นอกออกไปจากอำนาจดวงดาว เช่นเดียวกับที่พุทธศาสนาถือว่า สุข ทุกข์ มิได้เกิดแต่กรรมทุกอย่างไป. และสิ่งที่เราควรยึดถือจึงมีว่า อำนาจดวงดาวเท่าที่มาเกี่ยวข้องกับมนุษย์เป็นรายตัวนั้น มีน้อยเกินไป จนเอาสาระอะไรมิได้. มันมิใช่แรงจริงหรือหัวหน้าแรง แต่เป็นเพียงแรงส่งหรือแรงถ่วงเล็กน้อย เช่นมือของเด็กๆ ที่รื้อน้ำหรือช่วยพยุงน้ำในเมื่อผู้ใหญ่หลายคนพายเรือไปเท่านั้น, ไม่สามารถหักล้างแรงกรรม ตามความเชื่อของชาวเราเหล่าพุทธศาสนิกแต่อย่างใด.

ที่วิจารณ์กันมาแล้วนี้ หมายถึงเราแยกเป็นแรงกรรมอย่างหนึ่ง แรงของดวงดาวที่โหราศาสตร์เป็นผู้บอกอีกอย่างหนึ่ง, และลงอันติมมติ (Conclusion) ได้ว่า อำนาจดึงดูดของดวงดาว เป็นเพียงแรงเล็กน้อยที่แฝงอยู่ในตัวเรา ไม่สามารถหักล้างแรงกรรมเก่า และแรงกรรมที่จะสร้างขึ้นใหม่ แต่อย่างใด.

ที่นี่ มาพิจารณากันใหม่อีกด้านหนึ่งสักเล็กน้อย, คืออาจมีผู้เสนอขึ้นว่า ตัวกรรมนั่นเอง คือตัวอำนาจดวงดาว หาใช่เป็นสองแรงสามแรงคอยส่งคอยถ่วงกันไม่. เพราะว่าดวงดาวทั้งหลายมีอยู่ก่อนมนุษย์เกิด มนุษย์เกิดขึ้นมาภายใต้อำนาจดึงดูดของปวงดาวในสากลจักรวาล, ได้สั่งสมแรงต่างๆไว้ในตัวมาตามลำดับๆ จนกลายเป็นกฎของชีวิตไป, แต่พุทธศาสนามาบัญญัติชื่อเสียงใหม่ว่า กรรม เท่านั้น. เช่นนี้แปลว่าไม่จำเป็นที่จะต้องวิจารณ์กันต่อไปอีก เพราะผิดกันเพียงชื่อเท่านั้น, แต่เราต้องแยกกันให้เด็ดขาดลงไป คือพวกแพทย์หรือนักวิทยาศาสตร์, พวกโหรหรือไสยศาสตร์, พวกหมอผีหรือมายาศาสตร์, และพวกพุทธศาสนาที่ถือกรรม, เป็นลัทธิๆไป ใครถืออย่างใดก็อย่างนั้น และถูกด้วยกันทุกฝ่ายเท่าที่ตนมองของตนเห็น, แต่ต้องต่างคนต่างถูก, และถูกกันอยู่พร้อมๆ กัน. แต่ถ้าเอาเข้ามารวมกัน จะกลายเป็นอะไรและผิดหมดด้วยกัน เพราะโลกเรายังแบ่งกัน เป็นชาติ เป็นลัทธิ และศาสนาหนึ่งๆ อยู่. และในภาวะเช่นนี้ สิ่งที่เราเรียกว่า “ความจริง” หรือ “ถูกต้อง” นั้น เป็นเพียงสิ่งที่ได้บัญญัติกันขึ้น เท่าที่ความคิดหรือปัญญาของตนมองเห็นเพียงไรเท่านั้น. สำหรับเราพุทธบริษัทโดยจะเพาะก็ควรสงวน Authority ของเรา ซึ่งแล้วแต่ที่เรากำลังเป็นอะไรอยู่ หรือนับถือใครอยู่ : นักวิทยาศาสตร์ หรือโหร หรือพ่อมด หมอผี ? ซึ่งข้าพเจ้าจำเป็นต้องย้ำข้อความในโลกนี้คืออีกครั้งหนึ่งว่า

หมอแพทย์ ทายว่าไข	ลมกุม
โหรว่าเคราะห์แรงรุม	โทษให้
แม่มด ว่าผีกุม	ทำโทษ
ปราชญ์ว่า กรรมเองไซ้	ส่งให้ เป็นเอง.

ข้าพเจ้าหรือเพื่อนร่วมชาติทุกคน ล้วนแต่เป็นพุทธบริษัท ซึ่งล้วนแต่ต้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน ในการรักษาศาสนา. ตามหลักแห่งประชาธิปไตย

เรามีเสรีภาพที่จะคิดและเชื่อ แต่เราได้ยอมรับเอาพุทธศาสนาเป็นศาสนาของชาติ เราจึงต่างมีเสรีที่จะรักษาทฤษฎีของศาสนาของเรา ใ้บริสุทธิอยู่สืบไป, ซึ่งหมายความว่า ใ้ยังคงทนต่อการพิสูจน์ และการโจมตีของศาสนาอื่นๆ, เพราะโลกยังชอบการ โจมตีกันอยู่. การที่คัมภีร์มาเขียน“ลือ” พวกเรากันเองเล่น ว่าอำนาจดวงดาว มีอำนาจเด็ดขาดเหนืออำนาจกรรมเช่นนี้ มันเป็นการลือเล่นอย่างทหารเกินไป, คือน่าอันตราย. พวกอุบาสกอุบาสิกาพากันรวนเร. พวกทหารลือกันด้วยดาบ สนุกดี, แต่พวกชาวบ้านเขาเสียวไล้. ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า จำเป็นที่จะรีบปรับความเข้าใจกันเสีย, แต่มิใช่เป็น “การลือคั่น,” เป็นเพียงเรียกเอาศรัทธาที่เคยมั่นคง กลับคั่นมาเท่านั้น.

ในสมัยแห่งเศรษฐกิจ การเมือง และแสนยานุภาพเช่นนี้ ไม่มีโหราศาสตร์ ! โดยจะเพาะอย่างยิ่ง พวกทหารควรโดยมันทิ้งเสียทั้งกะบิทีเดียว เพราะไม่มีประโยชน์อะไรเลย. เทพนิคของวิหารบ เป็นพวกแรงกรรม, มีอำนาจเหนือโหราศาสตร์ซึ่งเป็นพวกดวงดาว ตั้ง ๕๕ เปอเซนต์ทีเดียว พุทธศาสนาไม่ควร และไม่เคยมอบความไว้ใจในวิชาโหราศาสตร์. การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตใ้เรียนรู้ “นักขัตตบท” (ทางโคจรของดวงดาว) นั้น หาใช่โหราศาสตร์ไม่, มันเป็นเพียงการรู้เรื่อง เกี่ยวกับปฏิทินเล็กน้อยเท่านั้น เช่นเดียวกับเราต้องรู้กันในปีดนี้ว่า วันที่เท่าไร เดือนอะไร เป็นต้น และโดยจะเพาะอย่างยิ่ง สำหรับพวกที่จะไปอยู่ป่าเท่านั้น จะใ้ใ้บอกตัวเอง และแทนนาฬิกา เช่นต้นขึ้นมากกลางคั่น ออกมาดูดาวก็จะรู้ใ้ว่าสักกี่ทุ่มแล้ว เป็นต้น ถ้าตนมีความรู้เรื่องดาวและฤดูแล. ในบาลีที่กล่าวถึงการอนุญาตนั้น กล่าววว่า พวกโจรมาถามภิกษุไม่รู้ เลยถูกคุมหมั้นและทำอันตรายตามสันดานพาลของโจร แต่ในเรื่องเดียวกันนั้นเอง มีกล่าวถึงการที่ภิกษุนั้นมิใ้ใ้มีน้ำใ้ใ้หมั้นดื่ม ไม่มีอาหารใ้หมั้นกิน ไม่รู้จักทิส, ฯลฯ ด้วย จึงถูกทุบตีเอา (คูพิสดารใ้จากบาลีจุดลวรรค ไตร. เล่ม ๗ หน้า ๒๓๓) เลยทรง

บัญญัติรวมกันเป็นวัตรของผู้จะอยู่ป่าเสียทีเดียว. และพึงเข้าใจไว้ว่า คำว่า “นักขัตตบพ” ในที่นี้ มิใช่โหราศาสตร์ เป็นเพียงดาราศาสตร์ ส่วนที่เกี่ยวกับปฏิทินส่วนหนึ่งเท่านั้น เพราะในสมัยนั้นไม่มีปฏิทินและนาฬิกาใช้ทั่วไปเหมือนเดี๋ยวนี้. เกจิอาจารย์ที่แต่งคัมภีร์ขึ้นต่อมา เข้าข้างตัวเกินไป หยิบเอาเป็นเลสว่าทรงอนุญาตหรือยินยอมในการศึกษาโหราศาสตร์; แม้ที่สุดแต่เกจิอาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์ ฉันท์ เช่นวุดโตทัย ก็อ้างว่าเพื่อความตั้งมั่นของพุทธศาสนาเหมือนกัน. แต่เรื่องชนิดนี้เราควรให้อภัยท่าน. แต่อย่างไรก็ดี ท่านควรพูดตรงๆ ว่า ท่านอยากจะแต่งเองมากกว่า !

ถ้าเราจะลองฟังส่วนที่ทรงติเตียนโหราศาสตร์ดูบ้าง จะเห็นได้ว่า ทรงติเตียนอย่างน่าสะอิดสะเอียนทีเดียว, เช่นบาลีพรหมชาลสูตร, และสามัญญผลสูตร เป็นต้น. (ฉบับโรงพิมพ์ไทย พระสารประเสริฐแปลเป็นไทย ที่มณิกาย หน้า ๑๔ — ๑๕), และที่พระสาวกเช่นพระสารีบุตรติเตียนก็มี เช่นสุจิมุขีสูตร ในสังยุตตนิคาย ซึ่งผู้อ่านในภาษาไทยจะหาอ่านได้จากหนังสือพุทธสมัย (ชุดธรรมสมบัติ) ตอนที่ ๑๐. เหล่านี้ล้วนเป็นบาลีพุทธภาษิต ซึ่งอาจลบล้างคำเกจิอาจารย์ ผู้อยากแต่งคัมภีร์ฝ่ายโหราศาสตร์ แล้วถือเลสเอาจากพุทธอนุญาตในจุลวรรค มาเป็นเครื่องป้องกันตัวได้ดีทีเดียว.

ข้าพเจ้าไม่ติเตียนการศึกษาโหราศาสตร์ของผู้อื่น เพราะยังมีวิชาอื่นๆ อีกหลายอย่าง ที่เรากำลังศึกษากันอยู่อย่างฝืนๆ ธรรมเนียม. แต่ข้าพเจ้าไม่ชอบการทำโดยอ้างเอาเลสว่าพระพุทธรองค์ทรงอนุญาตไว้ มันเป็นการทำให้ประอะเปื้อนไปถึงพระองค์ด้วย. พระพุทธรองค์ทรงติเตียนแม้แต่ผู้ที่

แม้เรียนปริยัติธรรม แต่เรียนอย่างเดียว โดยไม่ได้รับผลในทางฝ่ายปฏิบัติ. ปริยัติธรรมคือคำสอนของพระองค์เองแท้ๆ ! ทรงติผู้มี “ปริยัติท่วมหัว ช่วยตัวไม่รอด” อยู่เช่นนี้ ทำไมจะเพิ่มวิชาฝ่ายเวทาค์ของพระเวท เช่น โศยติยศาสตร์ หรือดาราศาสตร์ เป็นต้นนี้ เข้าด้วยเล่า. เป็นอันว่ายังฟังไม่ได้ใน

ข้อที่ว่า พระพุทธองค์ทรงส่งเสริมวิชาโหราศาสตร์, หรือยอมรับรองว่า อำนาจดวงดาวมีอยู่เหนืออำนาจกรรม.

ผู้อ่านบางท่านคงนึกว่า ข้าพเจ้าบ้าคลั่งในการรักษาทฤษฎีของพุทธศาสนา หรือก็มีสศกตาสัทธา และตลาคตโพธิสัทธา ของพวกพุทธบริษัท. ท่านจะนึกอย่างไร แม้ยิ่งไปกว่านี้ก็ได้ แต่ไม่ควรลืมนึกว่าพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งเหตุผล. ทุกๆ คนเก็บเกี่ยวผลได้เท่าที่ตนได้หว่านเหตุไว้. สิ่งอื่นที่ประปรายมากระทบกระทั่งบ้าง ไม่เป็นของสำคัญอะไร. อีกประการหนึ่ง พุทธศาสนาต้องการนำเราออกจากกรงขังของตัวเอง โดยตัวเอง. **ถ้ามีสิ่งอื่นมีอำนาจเหนือการกระทำของเรา เราก็ไม่อาจออกจากกรงขังไปได้. ถ้าดวงดาวมีอำนาจเหนือเรา ความหลุดรอด (Emancipation) เป็นสิ่งที่ไม่ต้องหวัง. ถ้าเราอาจหวังความรอดพ้นได้, เราต้องมีอำนาจเหนือดวงดาวและสิ่งอื่นๆ กระทั่งเหนือกรรมของเราเองในที่สุด. นั่นจึงจะเป็นความรอดพ้นที่แท้จริง. และคนเราทุกคนมีกรรมของตนเองเป็นที่พึ่งอาศัยของตน. ตลอดเวลาที่ยังไม่หลุดพ้นจากสังสารวัฏฏ์.**

ในที่สุดแห่งการวิจารณ์ ขอสรุปความว่า อำนาจดวงดาวมีผลเพียงเล็กน้อยแฝงอาศัยอยู่กับแรงกรรม ซึ่งจะมีผลดีหรือเลวร้ายหน้า เช่นเดียวกับภาพเขียนของศิลปิน จะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับที่การเขียนเป็นส่วนใหญ่ มิได้อยู่ที่เนื้อกระดาษหรือผ้าที่ใช้เขียนเป็นต้น ฉนั้นใดก็ฉนั้นนั่น. พุทธบริษัทคงหวังพึ่งกรรมได้ตามหลักของพวกพุทธบริษัทเสมอไป !

อินทปัญญาญญิกขุ

๑๐ มกร. ๘๑

(อริยสัจสี่ คือวิชาสำหรับชีวิตมนุษย์ ต่อ)

วาจาชอบ

โดย ชรรมทาส พานิช

คำพูดของคนแม้จะเป็นเพียงลมออกมาจากปาก ก็เป็นสิ่งสำคัญไม่น้อยกว่าการเขียนหรือการกระทำ. คำพูดที่ดีเหมาะสมแก่เหตุการณ์อาจทำให้กิจการใหญ่โตเป็นผลสำเร็จได้ หนายความ พุด พ้อคำ หาเลี้ยงชีพด้วยคำพูดของเขา. คำพูดที่เป็นภัยประโยชน์เดียว อาจทำให้คนสองฝ่ายเกิดวิวาทรบพุ่งกัน หรือเกิดจลาจลวุ่นวายขึ้นในประเทศ. และในทำนองเดียวกัน คำพูดที่ดีประโยชน์เดียว ก็อาจทำให้คนทั้งสองฝ่ายที่วิวาทฆ่าฟันกัน กลับเป็นมิตรกันก็ได้.

คำพูดที่ให้โทษมีอยู่ ๔ ชนิดคือ พุดปด พุดต่อเสียด พุดหยาบ พุดเพื่อเจ้า

กล่าวปดและลดเลี้ยว
ย่อมจะเป็นสิ่งชวน

ต่อเสียดเพราะเกลียดชัง
เลื่อมยศและลดไม —

พุดหยาบกระทบคน
เจรจากับเขาร้าย

พุดจาที่เพื่อเจ้า
ทำตนให้เป็นที่

พจนามิรู้สงวน

นระชังเป็นพันไป

บ่ มียังประโยชน์ใด

ตรีระหว่างคณาสลาย

ก็ต้องทนซึ่งหยาบคาย

ถือว่าเขาจะตอบดี

วจสาร บ่ มี

นรชนเขานินทา.

(จากธรรมาธรรมะสงคราม -- พระมงกุฎเกล้า ๙)

พูดปด คือพูดไม่ตรงกับความจริง คนทุกๆ คนต้องการทราบความจริง เพราะความจริงเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง ความเท็จความหลอกลวง ทำให้ผู้ฟังเสียประโยชน์ เมื่อมีผู้พูดเท็จแก่เราครั้งหนึ่งแล้ว ต่อๆ ไปเราจะระแวงว่า เขาพูดเท็จเสมอ คนพูดปดจะมีผู้เกลียดชังอยู่ทั่วไป และคนที่พูดปดให้เขารู้ครั้งหนึ่งแล้ว ต่อไปคำพูดของคนนั้นๆ จะไม่มีค่า ไม่มีใครเชื่อถือเลย คนพูดปดนั้นการกระทำของเขาก็เหลวไหลเช่นกับคำพูดของเขาด้วย.

พูดส่อเสียด คือคำพูดที่มุ่งหมายจะให้ป็นภัยแก่ผู้ใดผู้หนึ่ง เช่น พูดยุยงให้คนโกรธกัน พูดใส่ความชั่วความผิดแก่คนอื่น. การนิทาว่าร้าย แก่กันและกัน เหล่านี้เป็นกรก่อให้เกิดความเกลียดชัง แตร้าวุ่นวายทั่วไป เจ้าของคำพูดชนิดนี้คล้ายกับของคันทกไปอยู่ในที่ใด ก็ทำความรำคาญให้เกิดขึ้นวุ่นวายไป คนพูดส่อเสียดเป็นที่รังเกียจของมนุษย์เช่นกับของคันท่างๆ.

พูดคำหยาบ คือใช้คำเพ่งเล็งถึงของหยาบโลน ของลับ คำสบถคำด่า, คำพูดเหยียดผู้อื่นต่ำกว่าตน ใช้คำพูดของคนไร้ความดีที่พูดกันโดยเต็มไปด้วยความประมาท ในสมัยที่ศีลธรรมต่ำทราม บุคคลแม้ชั้นสูงมักจะเห็นการพูดหยาบ มึง—กู ด่าโคตร พ่อแม่เป็นของดีไป เพราะคนทั้งหลายเต็มไปด้วยความประมาท มิได้คิดถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้น.

พูดเพ้อเจ้อ คือคำพูดเหลวไหลไม่เป็นสาระ ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังหรือผู้ใด, หรือเรื่องที่ถูกพูดด้วยความคะนอง ทะนงตัวว่ารู้มากดีกว่าผู้อื่น คำพูดชนิดนี้ไม่เป็นภัยแก่ผู้อื่น แต่เป็นภัยแก่ผู้พูดเองอย่างยิ่งเป็นการพอกพูนความเข้าใจผิด เข้าใจว่าตนรู้สิ่งที่ไม่รู้จริง เมื่อมากและบ่อยเข้า ผู้พูดก็ไม่อาจกลับตนเป็นคนดี มีความรู้ที่ถูกต้องได้เลย. เป็นคำพูดที่พลาดเวลาให้หมดไป ไม่มีประโยชน์ทั้งตนและท่าน.

คำพูดที่เป็นภัย ๔ ชนิดนี้ สำหรับคนที่เต็มไปด้วยความประมาท มักจะเข้าใจผิดไปว่า เป็นภัยแก่ผู้ฟัง หาเป็นภัยแก่ตนได้ไม่ แต่ที่จริงคำพูดเป็นภัย

แก่ผู้ฟังและผู้อื่นได้น้อย เป็นภัยแก่ผู้พูดเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเพาะการพูด
 หยาบและพูดเพื่อเจ้อแล้ว เป็นภัยแก่ผู้พูดแทบทั้งสิ้น.

คำพูดที่ดี เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังและผู้พูด ฟังเย็นหูและเป็นสุข มีอยู่
 ๔ ชนิดคือ พูดความจริง, พูดสมานไมตรี, พูดคำไพเราะ, พูดเรื่องเป็นประโยชน์

พูดความจริง เป็นสิ่งที่มนุษย์เราต้องการมากเท่าๆ กับความดี คนพูด
 จริงมีผู้รักใคร่นับถือและเชื่อฟัง ผู้ที่จะเป็นใหญ่สามารถทำตนให้ผู้อื่นรักใคร่
 นับถือด้วยน้ำใจจริง จะต้องระวังคำพูดอย่างที่สุด ในเรื่องรามเกียรติ ท้าว
 มาลีราชเป็นผู้มีวาจาสิทธิ์ ก็ด้วยพูดแต่ความจริง ด้วยความรอบคอบเสมอ
 พวกลพของท้าวมาลีราชไม่ต้องถืออาวุธ แต่มีคนยำเกรงทั้ง มนุษย์ ยักษ์
 และเทวดา.

พูดสมานไมตรี เป็นคำพูดที่นำความสุขมาสู่มนุษยโลก ในการสู่
 ขอเราต้องมีผู้เฒ่าผู้แก่ คึนคนรู้จักสมานไมตรีมาเป็นผู้จัดการ. ในการ
 เจรจาความเมืองระหว่างประเทศ ถ้าเรามีพูดที่มีคำพูดสมานไมตรีได้ดีแล้ว
 การสงครามรบพุ่งจะไม่เกิดขึ้น ถ้าคนทั่วไปรู้จักใช้คำพูดสมานคนที่แตกร้า
 กันให้ดีแทนการส่อเสียดยุยงแล้ว เหตุการณ์ที่เป็นความทุกข์จำนวนมากมาย
 เช่นการหย่าร้าง การแตกร้า จะไม่ค่อยเกิดขึ้นเลย.

คำพูดไพเราะ คือคำพูดที่อ่อนหวานมีระเบียบ น่ารัก. คนพูดคำ
 ไพเราะเป็นคนระมัดระวัง ไม่เหยียดหยามผู้อื่น ใครเห็นใครรักใคร่ยำเกรง.
 ผู้ใหญ่ที่พูดไพเราะต่อคนใช้ หรือคนที่มีฐานะต่ำกว่าตน ย่อมเป็นการปลุก
 ไมตรีจิตต์ได้เป็นอย่างดี. การหัดพูดแต่คำไพเราะไม่ใช่คำคำสบถ เป็น
 ประโยชน์คือมีผู้รักใคร่ อยากรูจักสมาคมด้วย และยังเป็นประโยชน์แก่
 จิตต์ใจ ทำให้จิตต์ใจอ่อนโยนรักระเบียบด้วย. พ่อค้าแม่ค้าที่พูดไพเราะ
 มีลูกค้ามาก. ผู้ใหญ่ที่พูดจาไพเราะ จะผูกพันความนับถือยำเกรงของผู้
 น้อยไว้ได้ดีกว่าผูกพันไว้ด้วยอำนาจ หรือการปกครองอย่างใดทั้งสิ้น. ใน

การต้อนรับและไปมาหาสู่กัน การพูดคำไพเราะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่าการต้อนรับด้วยอาหารรสดี หรือสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น.

พูดเรื่องเป็นประโยชน์ คือคำพูดที่เผยแผ่ความรู้ หรือแนะนำความประพฤติดี คนเราควรใช้คำพูดให้เป็นประโยชน์ ด้วยการแนะนำ ตักเตือน สั่งสอนบุตรหลาน คนใช้ และมิตรสหาย. คำพูดที่เปลืองเปลืองไม่จำเป็นจะต้องตกลงคนองไว้สาระ. การพูดสิ่งน่าขันที่มีคติ การเล่าเรื่องราวสนุกๆ ของคนประพฤติดี ก็สนุกสนานได้เท่าหรือดีกว่าการพูดเพื่อเจ้อ และการพูดเรื่องเป็นประโยชน์นั้น นอกจากทำให้ผู้ฟังดีขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้พูดได้คิดค้นรู้เรื่องต่างๆ ตามที่เป็นจริงมากขึ้น. เราควรจะถือหลักการพูดว่า จงพูดสิ่งที่ เป็นประโยชน์ หรือมีละนั้นก็จงสงบวาจาไว้ดีกว่า.

ในนิทานสัสมาวาจาเรื่องหนึ่งมีว่า : บุตรเศรษฐี ๔ คนไปขออนุญาต นายพราน คนที่ ๑ ขอบว่า อ้ายพรานให้เนื้อแก่กูบ้าง คนที่ ๒ ขอบว่า พี่พรานให้เนื้อแก่ฉันบ้าง คนที่ ๓ ขอบว่า พ่อให้เนื้อแก่ฉันบ้าง, คนที่ ๔ ขอบว่า เพื่อนให้เนื้อแก่ฉันบ้าง นายพรานก็แบ่งเนื้อให้ตามคำขอโดยควรและยุติธรรม คือให้เนื้อฟังกี่ชิ้นหนึ่งแก่คนที่ ๑ เนื้อลุ่มๆ ชิ้นหนึ่งแก่คนที่ ๒ ให้ก้อนหัวใจแก่คนที่ ๓ และให้เนื้อหมดทั้งเกี่ยวรวมทั้งมอบตัวเอง ยอมเป็นคนใช้แก่คนที่ ๔

คำพูดเป็นสิ่งสำคัญสิ่งหนึ่งสำหรับตัวเรา เราควรจะฝึกฝนและพยายามใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ให้มากที่สุด.

หนังสือซึ่งนับว่ามีประโยชน์มาก แต่เป็นของนิ่งเงียบไม่อาจเปลี่ยนแปลงตามความต้องการของผู้อ่าน และตามความเหมาะสมของเหตุการณ์ได้ หนังสือจึงมีคุณค่าน้อยกว่าคำพูด ในสมัยพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์สั่งสอนพุทธศาสนา ท่านใช้คำพูดซึ่งพูดให้เหมาะแก่บุคคลและเหตุการณ์ได้ทันที จึงมีผู้เข้าใจและเป็นสุขอย่างแท้จริงกันมาก.

โสรโยยี – ปฐมพุทธวิหารของญี่ปุ่น

“สามเณรไทยในสารนาถ” แปล

(เรื่องต่อไปนี้ได้แปลออกจากบทหนึ่ง ในหนังสือภาษาฮินดีชื่อ “ญี่ปุ่น” ซึ่งเขียนโดยท่าน ราชูล ตั้งกริตยายน เมื่อคราวท่านเดินทางไปชมประเทศญี่ปุ่น ผู้แปลหวังว่าท่านผู้อ่านทั้งหลาย คงจะได้รับความรู้จากเรื่องนี้บ้าง ไม่น่ามากก็น้อย -- ผู้แปล)

วันที่ ๖ พฤษภาคม เป็นวันที่พวกเราได้ตั้งโปรแกรมกันไว้ว่า จะไปคูเมืองนารา นายมูราวเพื่อนของนายอานันท์โมหันสหาย ได้ให้ความกรุณา ยอมเป็นผู้นำทาง และเป็นล่ามของพวกเราด้วยความเต็มใจ. ข้าพเจ้านายสวามี อัยเยอร์ ภรรยาและบุตรสาวของท่าน นายเวงกตาจัน ดร. คาสันนา พร้อมด้วยนายมูราว รวมเป็น ๗ คนด้วยกัน พวกเราได้ไปถึงสถานี เซนโนมียา ซึ่งเป็นสถานีที่ใหญ่ที่สุดในเมืองโกเบ เวลา ๑๐ น. ตรง แต่นายมูราวได้มาถึงเวลาประมาณ ๑๑ น. เนื่องจากเราไม่ได้บอกให้แก่ทราบถึงเวลาอย่างชัดเจนเสียก่อน ขณะที่เรายืนอยู่ริมถนนนั้น พวกเราได้เห็นชะบวนแห่ชะบวนหนึ่งเดินผ่านไป ในชะบวนแห่นั้นมีเสลี่ยงสำหรับเทวดา ซึ่งถูกตกแต่งด้วยผ้าสีต่างๆ แลดูงดงามมาก แต่แปลกใจที่ไม่เห็นมีปฏิมากรของเทวดาอยู่ในนั้นสักองค์เดียวเลย ตามหลังชะบวนแห่มีคนนั่งในรถลาก ซึ่งแต่งตัวกันด้วยผ้าชนิดที่ใช้กันเมื่อประมาณ ๑๐๐๐ ปีก่อนโน้น บางคนก็ขี่ม้า คนแบกเสลี่ยงเทวดานั้น โดยมากเป็นยุวชนรุ่นหนุ่มทั้งนั้น บางคนก็ใส่แต่เพียงเสื้อเชิดเท่านั้น

นอกจากนี้ยังมีชะบวนเด็กตามหลังยาวยี่ดึกด้วย เวลานั้นนายมูราวยังไม่มาถึง และรอบๆ เราก็ไม่มีคนพูดภาษาอังกฤษได้เลย ดังนั้น พวกเราจึงต้องเดากันถึงชะบวนเหล่านั้นไปต่างๆ กัน. บางคนว่าคงเป็นชะบวนแห่งศพ เพราะเห็นประชาชนทั้งหลายนั่งเงียบ คล้ายกับเต็มไปด้วยความเศร้าโศก บางคนก็ว่าคงจะเป็นชะบวนแห่งของเทวดาคู่ใดองค์หนึ่งในพุทธศาสนา แต่ไม่มีใครกล่าวว่า เป็นชะบวนแห่งวิหาล์เลย ถ้าอยู่ในประเทศอินเดียก่อนอื่นทั้งหมด จะต้องเข้าใจกันว่าเป็นเช่นนั้น แต่ในประเทศญี่ปุ่น ประชาชนไม่ยอมใช้เงินทองอย่างสุรุ่ยสุร่ายในการแต่งงานเลย พอนายมูราวมมาถึง เราก็ได้รับคำตอบจากเขาว่า ชะบวนเหล่านั้นเป็นชะบวนแห่งของศาสนิกชนชาวชินโต ศาสนาชินโตเป็นศาสนาที่นับถือผีสง่าผ่าเผยตายาย ดังนั้น คนในชะบวนเหล่านั้นจึงแต่งตัวต่างๆ กัน คล้ายกับบรรพบุรุษของเขา.

เวลา ๑๑ น. เราได้ออกเดินทางไปยังสถานีโฮโรมียา ราคาตั๋วขึ้นสามต้องเสียกันคนละ ๑.๔๐ เยน. ตามธรรมดาในประเทศญี่ปุ่น มีรถไฟฟ้าเดินติดต่อกันทั่วทั้งประเทศ แต่ตามเมืองใหญ่ๆ เช่น โทเกียว โอซากา โยโกฮามา และโตเกียว นั้น มีรถไฟฟ้าชนิดนี้ออกเดินกันแทบทุกๆ ๓ หรือ ๕ นาที พวกเราได้พากันขึ้นรถทันที ได้ทราบว่าจะต้องเปลี่ยนรถกันประมาณ ๓ — ๔ ครั้งในระหว่างทาง เนื่องจากนายมูราวดูได้มากับพวกเราด้วย ดังนั้นจึงไม่มีความวิตกอะไร หลังจากได้ผ่านสถานีบ้างเล็กน้อย พวกเราก็แลเห็นปล่องโรงอุตสาหกรรมต่างๆ นับจำนวนพัน พันควันออกไปทั้งสี่ทิศ โอซากาเป็นแลงแคชเซีย หรือแมนเชสเตอร์ ของประเทศญี่ปุ่นทีเดียว โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีชื่อเสียงในทางผ้าด้ายมาก ผ้าเมืองโอซากาได้ตลาดทั่วโลกแตกไปตามๆ กัน จำนวนพลเมืองในกรุงโอซากามีประมาณ ๒,๕๔๓,๖๐๐ คน ซึ่งแปลว่าเป็นใหญ่ที่สองจากกรุงโตเกียวทีเดียว ทั่วทั้งสี่ทิศเห็นมีแต่ปล่องโรงงานอุตสาหกรรม และบ้านของกรรมกรแน่นไปหมด บ้านนับจำนวนพันแลดูเล็กๆ

ติดขัดยาวกันไปหมด แต่ชาวญี่ปุ่นแม้ว่าจะมีหรือจน จะเป็นบ้านธรรมดาหรือ
 ราชปราสาทก็ตาม ต่างพากันรักศิลปะทั้งนั้น ไม่แต่เป็นคนที่รักศิลปะเท่านั้น
 แต่เป็นนักศิลปินโดยแท้เสียอีกด้วย จับสิ่งใดแล้วสิ่งนั้นจะต้องสวยขึ้นทันที แม้
 ว่าตามบ้านของกรรมกรชั้นสามัญก็ตาม ท่านจะได้เห็นกระถางต้นไม้ประดับอยู่
 ในเคหะสถานของเขา บ้านละ ๔ – ๕ กระถางเสมอ บ้านไหนมีที่ดินกว้าง
 ยาวเพียงประมาณ ๒ สอกเท่านั้น ท่านก็จะได้ชมกริธา – อุทยานทุกๆบ้านที่
 เดียว. ในศิลปะการสร้างกริธา – อุทยาน ประเทศญี่ปุ่นนับว่าเก่งเป้นยอด
 เยี่ยม นายช่างวาดเขียนอาจวาดภาพธรรมชาติลงบนผ้าเขียนของเขาได้ฉับใจ
 ชาวญี่ปุ่น ด้วยเครื่องอุปกรณ์ของหินเล็กๆน้อยๆ ต้นไม้ เล็กๆที่น่าเอ็นดู
 สะพานไม้เล็กๆ ที่ข้ามลำธาร และตะเกียงหินเพียง ๒ – ๓ ดวงเท่านั้น ก็อาจ
 สร้างกริธา – อุทยาน บนพื้นดินเล็กๆของเขา ได้อย่างสวยงามทีเดียว.

ตามเมืองใหญ่ๆ ในประเทศญี่ปุ่น มีรถไฟไฟาเดินไปมามากที่สุด คน
 โดยสารไม่ต้องเสียเวลาคอยรถมากไปกว่า ๓ – ๔ นาที โดยมากรถไฟไฟา
 เหล่านั้นมีเพียงสองตู้เท่านั้น รถไฟชนิด ๑๖ ตู้จะบวนหนึ่งในประเทศสรา
 (อินเดีย) อาจเปลี่ยนแปลงเป็นรถแปดจะบวนในประเทศญี่ปุ่น ได้อย่างง่าย
 ดาย. โดยประการฉะนี้ รถไฟ ๓๒ จะบวนอาจเดินแทนรถไฟสี่จะบวนได้อย่าง
 สบาย ด้วยแรงไฟฟ้าดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องยนตร์ อะไรเลย ในทุกๆ
 จะบวนมีคนขับและคนเก็บตั๋วเพียงสองคน เช่นเดียวกับรถรางเท่านั้น แม้ว่าจะ
 มีรถไฟไฟาเดินมากมายเช่นนี้ก็ตาม รถในประเทศญี่ปุ่นทุกๆจะบวนแน่นอัดไป
 ด้วยคนโดยสารเสมอ ในรถไฟไฟาเหล่านั้นมีเก้าอี้ที่นั่งอยู่ข้างๆ และในระหว่าง
 กลางมีขอห้อยลงมาจากหลังการถ ซึ่งคนโดยสารจะอาศัยจับยืนได้อย่างสบาย.

ระหว่างทาง พวกเราต้องเปลี่ยนรถกันประมาณสี่ครั้ง และหลังจากการ
 เดินทางสิ้นเวลาประมาณ ๑ ชั่วโมง ๒๕ นาที พวกเราก็มาถึงสถานีโอโรมิยา
 หลังจากซื้อตั๋วราคา ๓๐ เยนแล้ว พวกเราก็พากันขึ้นรถบัส. ถนนนับว่าไม่สู้

จะคืนัก แต่ลาดยางตลอดทาง พอออกจากสถานีโฮโรมिया พวกเราก็ถึงหมู่บ้านชนบทที่เดียว เว้นที่ว่างไว้เป็นระยะๆ บรรดาพืชพันธุ์ธัญญาหารต่างๆ กันกำลังชูกิ่งก้านสลอนแลดูเย็นตาเป็นอันมาก บางคราวก็ได้นาข้าว ซึ่งมีกองข้าวที่เกี่ยวแล้วกองใหญ่ๆตั้งเป็นหย่อมๆทั่วไป รถบัสในประเทศญี่ปุ่นสะอาดมาก มีที่นั่งเป็นเบาะตลอดคัน ม้านั่งเหล่านี้ตั้งอยู่ข้างๆรถ ตอนหน้าเป็นที่นั่งคนขับ ถัดออกมาก็มีเก้าอี้ที่นั่งสำหรับครุณีสาวคนเก็บตัว แต่โดยมากเธอยืนอยู่เสมอ ครุณีสาวคนเก็บตัวเหล่านี้โดยมากมีอายุระหว่าง ๑๘ ปีถึง ๒๔ ปีเท่านั้น หน้าตาก็สวยงามน่าเอ็นดู สังเกตดูเข้าใจว่าบริษัทรถบัสเขาคงจะคัดเลือกเอาแต่ครุณีสาว ที่มีร่างกายงดงามเข้าเป็นคนเก็บตัวเท่านั้น เธอเหล่านี้แต่งตัวแบบสากลทั้งสิ้น เนื่องจากราคาถูกลงและกระต๊อค ไม่รุ่มร่ามในเวลาทำงานด้วย ดังนั้นไม่เฉพาะแต่ครุณีสาวคนเก็บตัวรถเท่านั้น ที่ใช้เครื่องแต่งตัวชนิดนี้ หากหญิงทำงานทั่วไปในญี่ปุ่นก็ใช้กันเหมือนกัน ชาวญี่ปุ่นเข้าใจในข้อนี้เป็นอย่างดีว่า เวลาทำงานควรใช้เครื่องแต่งตัวแบบฝรั่ง ส่วนเวลารื่นเริง หรือเวลาที่จะต้องอดความสวยงามกัน ควรจะใช้กิโมโน ซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายประจำชาติของเขา พอรถถึงทุกๆหมู่บ้าน ครุณีสาวคนเก็บตัวก็ร้องเรียกชื่อหมู่บ้านนั้นขึ้นดังๆเสมอ เพื่อจะเตือนให้คนโดยสารรู้ตัว น้ำเสียงของเธอก็หวานไพเราะ ประกอบเข้ากับร่างกายอันสวยงามของเธอ ทำให้พวกเราเคลิ้มคิดไปว่า ได้มาอยู่กับในโลกแม่เทพธิดาทีเดียว ! เวลาบ่ายประมาณ ๑ โมง รถของเราก็มาถึงวิหารโฮโรโยะ

วิหารโฮโรโยะนี่คืออะไร ? คือสรรพสมบัติประจำชาติของชาวญี่ปุ่น ! ผู้ที่ไปประเทศญี่ปุ่นแต่ไม่ได้ดูวิหารนี้ อาจกล่าวได้ว่าเขาไม่ได้ดูประเทศญี่ปุ่นเลย โฮโรโยะคือสถานที่ซึ่งชาติญี่ปุ่นเริ่มต้นสถาปนา และเพิ่มเติมจนสำเร็จ แห่งอารยธรรม ศิลปศาสตร์ และศาสนาประจำชาติของเขา โฮโรโยะเป็นพุทธวิหารที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศญี่ปุ่น ประมาณว่าได้ถูกสร้างขึ้นในราว

ปี ค. ศ. ๕๘๖ ถึง ๕๘๗ โดยอุปราชาโชโตกุ ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวญี่ปุ่นนับถือเสมือนพระเจ้าอโศกมหาราชของเขาคือเดียว บ้านไม้ บางแห่งของวิหารนี้ถูกนับเข้าเป็นบ้านไม้ที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ฉะนั้นท่านจะได้ทัศนาศิลปะการสร้างพระพุทธรูป และศิลปะการเขียนที่เก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น แม้ว่าพระเจ้าแผ่นดินเกาหลี จะได้ส่งพระพุทธรูปไปเป็นธรรมบรรณาการแก่ประชาชาติญี่ปุ่นในราวปี ค. ศ. ๕๓๘ ก็ตาม แต่พุทธศาสนาได้มีโอกาสฝังรากแก้วในประเทศญี่ปุ่น ในราวปี ค. ศ. ๕๕๑ ซึ่งเป็นสมัยที่อโศกอุปราชาโชโตกุ ยอมรับศาสนาพุทธเป็นราชศาสนาของพระองค์. เรื่องราวที่เกี่ยวข้องแก่อุปราชาโชโตกุ และพุทธศาสนา นี้ ข้าพเจ้าได้บรรยายไว้แล้วในที่อื่น ดังนั้น ในขณะนี้จึงขอพรรณนาถึงวิหารโฮริโยชิโดยตรงทีเดียว.

วิหารโฮริโยชินี้ สถิตอยู่บนพื้นดินราบที่กว้างใหญ่ไพศาล และถูกล้อมรอบด้วยพฤษชาติต่างๆ ชนิดทั้งสิ้น ประตูลูกโตจะเข้าไปในวิหารนี้อยู่ทางทิศทักษิณ ประชาชนมากมายพากันไปชมวิหารนี้ทุกวัน นักเรียนหญิงและชายพากันมาดูวิหารนี้นับจำนวนร้อยๆ วิหารโฮริโยชิเป็นโรงประพจน์ (Exhibition Hall) ที่ประจักษ์แห่งพงศาวดาร ของประชาชาติญี่ปุ่นสำหรับเขาคือเดียว. ครูพานักเรียนของตนไปชม และอธิบายถึงสถานที่ต่างๆ ให้ฟังอย่างถี่ถ้วนเสมอ ในวันที่พวกเราไปก็มีนักเรียนหญิงชายมาชมกันหลายหมู่เหมือนกัน. ประตูใหญ่ทางทิศทักษิณ สร้างเป็นรูปเหมือนประตูวิหารญี่ปุ่นทั่วไป. ถัดจากนี้ก็ถึงประตูกลาง ศิลปกรรมซึ่งมีหลังคามุงกระเบื้องสีต่างๆ กันเหล่านี้ เมื่อมารวมกันเข้ากับความสวยงามของต้นเซอริ ซึ่งยืนตระหง่านอยู่ทั่วบริเวณหลัก ทำให้สถานที่วิหารแลดูสวยงาม เหมือนกับอุทยานในเทพนิยายทีเดียว บนบานประตูกลางมีปฏิมากรเทวดารักษาประตูทำด้วยไม้ ยืนตระหง่านอยู่ทั้งสองข้างประตูนี้ ได้ถูกสร้างขึ้นในเวลาตอนต้นของศตวรรษที่ ๘ (แปด) ปฏิมากรก็คงจะเป็นสมัยนั้นเหมือนกัน ปฏิมากรเทวดา

รักษาประตูทั้งสองนี้ แลดูตระหง่านน่ากลัวมาก. นายช่างผู้ประดิษฐ์ได้แสดงความสามารถของเขา ในการตกแต่งกล้ำเนื้อ และเส้นเอ็น ของเทวรูปนี้ อย่างเป็นผลสำเร็จ พอผ่านประตูกลางแล้ว พวกเราก็มายังสถานโอดองใหญ่ของวิหาร ซึ่งเป็นที่สถิตย์ของประธานเทวาลัย ทางซ้ายมือมีสถูปห้าชั้น ทางขวามือมีเทวาลัยที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างยิ่ง พวกเราได้พากันเข้าชมประธานเทวาลัยก่อนคนนำทางได้นำเราไปยังระเบียบียงทางซ้ายมือ และส่งเสื้อคลุมผ้าขาวสะอาดให้ใส่ ผู้ที่สวมรองเท้าก็ได้รับถุงเท้าใส่แทน ชาวญี่ปุ่นถือว่าการสวมรองเท้าเข้าในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นการไม่เคารพต่อสถานที่ และธรรมเนียมเช่นนี้ ก็ถูกใช้ในเคหะสถานของเขาทั่วไปเหมือนกัน.

ประธานวิหารนี้ สร้างด้วยไม้เหมือนกับวิหารอื่นๆ ในประเทศญี่ปุ่น, ดินแดนแห่งแผ่นดินไหวนี้ บ้านช่องชะนิดอื่นจะสร้างขึ้นไม่ได้ เหตุฉะนั้นเขาจึงสร้างบ้านด้วยไม้กันทั่วไปทั้งประเทศ. นับตั้งวันนี้(ที่ ๒๑ มิถุนายน)ด้วยข้าพเจ้าได้ย่างเหยียบแผ่นดินญี่ปุ่นแล้วประมาณเดือนครึ่ง ภายในเวลาอันเล็กน้อยเท่านั้นก็ได้ทราบว่า ได้เกิดแผ่นดินไหวขึ้นในประเทศญี่ปุ่นถึง ๑๒ ครั้งแล้ว เมื่อเช้าวันนี้ก็ยังได้ยินว่า เกิดแผ่นดินไหวขึ้นอีกรายหนึ่งเหมือนกัน ชาวญี่ปุ่นเป็นประชาชาติที่เกิดมาในท่ามกลางแห่งแผ่นดินไหวแท้ ๆ!

ประธานวิหารมีประตูอยู่สี่ประตู ในท่ามกลางมีแท่นพระอันสูงตระหง่านตั้งอยู่ บนแท่นพระนี้มีพุทธรูป และวัตถุโบราณอื่นๆตั้งอยู่สลอน รอบๆแท่นพระเป็นที่กระทำทักษิณา พอถึงพวกเราก็เริ่มทำปทักษิณากันเหมือนกัน ในประเทศญี่ปุ่น แม้ในหมู่บ้านตามชนบทที่เล็กๆก็ตาม มีไฟฟ้าใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่น่าแปลกใจที่ตามวิหารเก่าๆเหล่านี้ ไม่มีแสงไฟฟ้าให้เห็นเลย พวกเรามีไฟฟ้าเดินทาง ดังนั้นจึงได้เริ่มชมสิ่งของต่างๆ ด้วยความพิเนิจพิจารณา ในขณะเรามีนายเวงกเตจัน ผู้ซึ่งมีความรู้พิเศษในทางศิลปรวมอยู่ด้วย ดังนั้นด้วยความช่วยเหลือของเขา พวกเราจึงได้รับความรู้ใหม่ๆ

เพิ่มเติมขึ้นอีกมาก บนฝาผนังไม้ของวิหารมีภาพเขียนอยู่ สีสรรค์ของภาพเหล่านี้ ดูออกจะจางไปมากแล้ว แต่พอเห็นเข้าก็จำได้ว่า รูปภาพเหล่านี้มีความละม้ายคล้ายคลึงกับรูปภาพที่เขียนในถ้ำอชันตา (อินเดียตอนใต้) มาก กล่าวกันว่านายช่างชาวเกาหลี เป็นผู้วาดภาพเหล่านี้ สันนิษฐานดูเข้าใจว่า ในศตวรรษที่ ๖ (เวลาที่ภาพเขียนในถ้ำอชันตาได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นเหมือนกัน) ศิลปินในการวาดเขียนของอินเดีย ได้แพร่หลายไปทั่วทุกพุทธประเทศ เป็นแนวรูปภาพของพระโพธิสัตว์องค์หนึ่งในวิหารนี้ ก็แลดูเหมือนกับว่าได้จำลองมาจากรูปภาพพระโพธิสัตว์ ในถ้ำอชันตาทีเดียว ในกาลก่อนนี้บนฝาผนังเหล่านี้ มีรูปภาพประดิษฐ์อย่างสวยงามทั้งนั้น แต่เดี๋ยวนี้มีเหลืออยู่ ประมาณ ๕—๖ เท่านั้น ในจำนวนนี้ก็มีภาพที่เห็นได้อย่างชัดเจน เพียงภาพเดียวเท่านั้น ประชาชาติญี่ปุ่นเป็นประชาชาติที่รักศิลปะอย่างที่สุด ดังนั้นวิหารโสรโยนี่จึงเป็นที่รักยิ่งกว่าชีวิตของเขาทีเดียว. รัฐบาลญี่ปุ่นได้ทูลนอมรักษาโบราณวัตถุเหล่านี้ไว้อย่างดี วัตถุมากกว่า ๑๐๐ ชิ้นในวิหารนี้ ได้ถูกนับว่าเป็นทรัพย์ประจำชาติ ญี่ปุ่นทีเดียว วัตถุต่างๆขึ้นบนแท่นพระ มีพระพุทธรูป หีบไม้ และบาตร เหล่านี้ล้วนแต่มีพงสาวดารติดตามหลังกันมาอย่างสำคัญๆทั้งนั้น สิ่งของเหล่านี้เป็นของท่านอุปราชาโชโตกุทั้งสิ้น มันเป็นเครื่องบูชาที่พระปิตุลา (ป่า) ของพระองค์ ได้ถวายแก่วิหาร ภาพสลักลวดลายต่างๆเป็นดอกไม้ และใบไม้เหล่านี้ ได้ถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยภิกษุ โคนโจเน ชาวเกาหลีทั้งนั้น ในบรรดาวัตถุเหล่านี้มีตัวอย่างให้เราทราบถึงการแรกเริ่มของศิลปะ ในประเทศญี่ปุ่นอย่างมากมายทีเดียว.

ออกจากประธานวิหาร พวกเราก็เดินไปทางสถูปห้าชั้น และจากนั้นเลยไปคูโรงแสดงธรรมเทศนาด้วย. รอบๆ ศาลาแสดงธรรมนี้มีหอรระฆัง และหอกลองตั้งอยู่ บ้านหลังเดิมได้ถูกทำลายลงโดยฟ้าผ่า ส่วนหลังนี้ได้ถูกสร้างขึ้นในราวปี ค.ศ. ๘๕๑ ในท่ามกลางมีพระพุทธรูปปฏิมากร และรอบๆมีเทวดา

คุ้มครองทิศสถิตย์อยู่. หลังจากนั้นเราก็กลับมาดูสถูปห้าชั้นนั้นอีก ความจริงมันไม่ใช่สถูปเลย แต่เป็นวิหารแบบเนปาลหรือแบบจีนเราดังนี้เอง. สถูปสูงประมาณ ๑๑๒ ฟุต และบนฝาผนังมีภาพพุทธประวัติเขียนอยู่ ดินที่ใช้ปั้นพระพุทธรูปเหล่านี้ ได้ถูกนำมาจากประเทศอินเดียทั้งนั้น. ในสมัยนั้นการคมนาคมระหว่างอินเดียกับญี่ปุ่นคงจะยากลำบากมากเป็นแน่ แต่ดินที่จะใช้ปั้นพระพุทธรูปนั้น ต้องเป็นดินจากสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เหตุฉะนั้นพุทธศาสนิกชนชาวญี่ปุ่นที่มีศรัทธาแก่กล้า จึงไม่คิดที่อดลอยต่อความยากลำบากประการใดเลย !

โรงพิพิธภัณฑของวิหารโซริโยชินี้ เปิดให้ประชาชนเข้าชมเพียงปีละหนึ่งครั้งเท่านั้น พวกเรานับว่าโชคดี คือวันที่เราไปกันนั้นเป็นวันเปิดของเขาพอดี ดังนั้นจึงได้มีโอกาสชมสิ่งของเหล่านั้นด้วย ตัววิหารเดียวกันนี้ได้ถูกสร้างขึ้นในปี ค. ศ. ๗๓๕ แต่ก่อนสถานที่นี้เป็นปราสาทของอุปราชโชโตกุ ในโรงพิพิธภัณฑเราได้เห็นภาพที่สวยงาม เครื่องสังคิต พระพุทธรูป ฝ้ายอ่อน และสิ่งของอื่นๆ เป็นอันมาก ในบรรดาสิ่งของเหล่านี้ บางอย่างก็ได้มาจากประเทศจีน และบางอย่างก็จากประเทศอินเดีย.

ใกล้ๆวิหาร โซริโยชิ ยังมีวิหารเล็กๆอยู่ ๓ - ๔ หลังด้วย ในจำนวนนี้วิหารจุกุชิเป็นวิหารสำหรับภิกษุณี เวลานี้มีภิกษุณีอาศัยอยู่ ๑๐ องค์ด้วยกัน ในวิหารนี้แหละมีปฏิมากรของพระโพธิสัตว์ อวโลกิเตศวร ทำด้วยไม้ อย่างสวยงามอยู่ด้วย ปฏิมากรนี้ มองดูคล้ายๆกับทำด้วยทองแดง กล่าวกันว่าอุปราชโชโตกุเองเป็นผู้ประดิษฐ์ปฏิมากรองค์นี้ขึ้น พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ผู้หวังความสวัสดิภาพต่อสัตว์ทั่วโลก ดูคล้ายกับว่ากำลังสถิตย์อยู่ในปฏิมากรนี้ อย่างเข้ามานทีเดียว

เวลาประมาณ ๕ น. พวกเราก็ขึ้นรถต่อไปยังเมืองนารา พวกเราไม่มีเวลา ดังนั้นจึงได้ลงชมกันแต่สวนกวางเท่านั้น แล้วก็ขึ้นรถกลับโกเบ โดย

ผ่านโอซากาอีก. ในวันที่ ๗ พฤษภาคม พวกเราได้ไปชมเมืองเกียวโตกัน
เหมือนกัน แต่ไม่มีโอกาสดูอะไรได้ว่นถึ พวกเราตั้งใจกันว่าจะไปดูกันอีก
ครั้งหนึ่ง, เหตุฉะนั้น การพรรณาของเมืองนี้ก็ควรจะทำกันในวันนั้น
ดีกว่า.

อจิรุ วตายุ กายโ
จุกุโท อเปตวิญญาโณ

ปลิว อธิเสสติ
นิริตถิว กลีกร.

โอมเอัย โอมมหญยน้อย
โอมจัก ทอดปลผิน
โอมอนาถ ปราศจากวิญ—
ไรรประโยชน์ โฉดโอมทัง

วันถวิล ไลนรา
แผ่กลึง
ญาณทุเรศ โอมเอัย
เนกไม้ ฟีนหนอ.

กรมพระนราธิป.

อนิจจา วต สงขารา
อุปชชิตวา นิริชฌนุติ

อุปาทวยธรมิโน
เตล วุปลโม สุโข.

อนาถหนอ โฉมชีพไอ้
เกิดดับ กำกับประจำ
เกิดแล้ว กระดัดถด้า
เลิกเกิด เลิกตายเร้น

อนิจจธรรม นี้เอัย
โลกเคลื่อน
ถลายเล่า ออกา
รอดแล้ว เหลือเกษม

กรมพระนราธิป.

ใต้เหมืองข่าจิ้งฮวบเสี่ยว

ธรรมคือความจริง, ไม่ว่าจะตกไปอยู่ในสำนวนโวหารของชาติไหน ภาษาใด, ย่อมยังมีรสปนอย่างเดียวกันอยู่เสมอ ถ้ายังสงสัย ก็ลองอ่าน ดูเรื่องนี้. ใต้เหมืองข่าจิ้งฮวบเสี่ยว เป็นหนังสือพุทธศาสนาฝ่ายจีน แปลว่า “แสงสว่างอันเร็นลับ, แต่ใหญ่หลวง.” เมื่อ ๑๒ ปีล่วงมาแล้ว หนังสือนี้ถูกแปลออกเป็นภาษาไทย และมีผู้พิมพ์ขึ้นแจกจ่ายกันหลายครั้ง ต่อมาได้ห่างไป คงรู้จักกันเฉพาะอุบาสิกาทินิยมทางฝ่ายจีน หรือสนใจในฝ่ายนั้น. เราเห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สำหรับนักศึกษาหนุ่มรุ่นนี้ด้วย จึงโฆษณาข่า, และได้ดัดแปลงอักษรศาสตร์บ้าง เท่าที่จะอ่านกันเข้าใจในสมัยนี้ เพื่อให้ได้รับประโยชน์สมตามที่ตั้งใจ --คณะบรรณาธิการ.

ตอนที่ ๑

เรื่อง หลอ จ้อ หงวน, หรือเรื่องนำ

ตามต้นฉบับกล่าวว่า ในรัชกาลพระเจ้าเกียนบุนตี้, วงศ์เม่งเฉียว,^๑ ในปีที่สอง มีจ้อหงวนคนหนึ่ง ชื่อห้องเชียน แซ่หลอ ชาวเมืองกังไซ เป็นที่โปรดปรานมาก. ภายหลังได้ศึกษาไปพบหนังสือทางพุทธศาสนา เลยเบื่อโลก หมกมุ่นในทางธรรม ละทิ้งหน้าที่ราชการ. พระเจ้าแผ่นดินรับสั่งให้มาเฝ้า ก็มาบ้าง ไม่มาบ้าง ภายหลังกลายเป็นไม่มาเลย. พระเจ้าบุนตี้กริ้วโดยคิดว่าเล่นตัว. มีเพื่อนนำข่านี้ไปบอก จ้อหงวนได้ร้องไห้ด้วย

---

๑. ... The Ming dynasty (1368 - 1614 A. D.), a cultivated and artistic line of emperors . . . .

ความกตัญญู ซึ่งทำเอาเพื่อนผู้นั้นพลอยร้องไห้ไปด้วย และบอกความจริงให้ฟัง ถึงความที่จิตใจของตนเบื่อโลก ต้องการจะออกไปอยู่ป่า และขอให้ช่วยกราบทูลลาด้วย.

ครั้นวันหลังเสด็จออกอิก เพื่อนผู้นั้นได้กราบทูลเรื่องราวตามที่ประสบมา. พระเจ้าขุนतीตรัสว่า ถ้าคังนั้นให้จ้อหงวนเขียนบรรยายความคิดเห็นของตนอันเกี่ยวกับศาสนา ไปให้ทอดพระเนตร, ซึ่งจ้อหงวนได้เขียนขึ้นทูลถวาย เปน ซี หรือคำโคลง มีเนื้อความดังต่อไปนี้. ทั้งพระเจ้าแผ่นดินและพระมเหสี ทรงอ่านและเห็นร่วมกันว่า หลอจ้อหงวน “หลดบ่วง” ของพระองค์ไปแล้วจริงๆ เลยไม่ทรงคิดผูกพันไว้ในราชการอีกต่อไป และให้ออกอยู่ป่าได้ตามปรารถนา.

ต่อไปนี้ คือ คำบรรยายของหลอจ้อหงวน :—

โคลงกลอนนี้ ชื่อว่า **แฉซีซี** แปลว่า “สร้างจากเมา.”

ตามทางโลกนั้น ลากยศ เปนที่ต้องประสงค์ของชนเปนอันมาก แต่มันจะสำเร็จตามต้องการหาไม่ได้ มันเปนไปตามเรื่องราวของมันเอง. [คือได้ๆ เสื่อมๆ อยู่เสมอ].

ถ้าจะมีการแสวงหาอย่างแรงกล้า เหมือนที่เราแสวงหาลาภยศกันแล้ว เราใช้การแสวงอันนี้ แสวงไปในทางที่จะข้ามพ้นจากความตายมิตีกว่าหรือ.

สารพัดสิ่งในโลกนี้ ๑๐ ส่วน เปนความฝัน ๕ ส่วน เปนของจริงเพียง ๑ ส่วน.

จงสำรวจ กาย วาจา ใจ โดยวิธีที่ชอบ ให้เสมอๆ เพียรทรมานเสีย
ซึ่งนามและรูป ทั้งสองนี้ อันเปี่ยมหนักอยู่ด้วยอุปาทาน.

ผู้ใดกระทำได้ ความเย็นย่อม วก กลับมาอยู่ที่ตัวผู้นั้น. แม้ใจพ้น
เสียจากกามคุณ มันก็หาใช่ความโศกไม่, อย่างกลัวเลย.

บัดนี้มองเห็นทางแยกออกไปจาก วนแห่งสงสารวิภูฏ์แล้ว ครั้นเห็นแล้ว
ก็ยิ้มกริ่ม เบิกบานใจ.

แม้ว่าจะเป็นคนเก่งกล้า ไม่มีใครต่อกรได้ ในสงคราม ก็ห่านาอัศจรรย์
ไม่ เพราะภัยยังคงจะตามมาเป็น วันหนึ่งนับด้วยร้อยด้วยพัน.

การที่ตนผู้เดียวได้ สุขมาด้วยการใส่ทุกข์ให้แก่ผู้อื่น นับด้วยร้อยด้วย
พันนั้น ได้อิมท้องอุ้งกายอรร้อยใจแต่เราผู้เดียว และชาติเดียว แต่เวรกรรม
จะพัวพันไป เหลือที่จะนับได้ว่ากี่ชาติ.

หมวกและเสืยศตำแหน่งจ้อหงวนนั้น จะพิเศษสักเพียงใด
เกือกฟางและไม้เท้า (ของคนขอทานและนักบวช) ถ้าพิจารณาดู
ให้ดีแล้ว ก็ปานกัน.

ถ้าถูกถามว่า แนวปฏิบัติของท่านเป็นอย่างไร ก็จะตอบว่า จง
ดูเมฆในท้องฟ้าเหนือยอดเขา และดวงเดือนในอากาศ ว่ามันมีความ
เป็นไปของมันอย่างไร.

กามคุณแปดเหยื่อลวงสัตว์โลก ระวังอย่าให้เสียที (กลืนเบ็ด)
ได้ จะวุ่นวาย ; จงเอาไม้กวาด กวาดไปเสียให้พ้นเถิด.

หลีกเลี่ยงไปสงบอารมณ์ตามป่าเขา ย่อมได้ดีมีรสหวานอันเลิศจากธรรมชาติ
และเที่ยวไปได้ เป็นอิสระในที่ทุกแห่ง.

อยู่ในอาศรมที่ล้วนแล้วไปด้วย หญ้า ไม้ และฟาง, ก็รู้สึกสุขเสมอ
กันกับอยู่ตึกและแก่ง.

พอเปิดประตูก็แลเห็นน้ำ, น้ำนั้นเย็นเยือกฉ่ำใจ ; ดวงใจ
ของผู้อยู่อย่างวิเวก ภายในป่า ก็เย็นฉ่ำนั้น.

แม้จะบริโภคข้าวจานน้ำจืดๆ แต่ความรุ่มร้อนหรือแห้งผาก
(เพราะตัณหา) ในดวงใจ หามีไม่, มีโอกาสที่จะนั่งนอนได้อย่างผาสุก.

ผู้มีอำนาจวาสนา สมบูรณ์ พูนสุข แต่ก่อนๆ มานั้น บัดนี้ หายหน้าไป
ไหนเสีย, ทำไมไม่มองย้อนไปค้นดู.

ตัวเรานั่งนิ่งๆ อยู่ที่เขานี้ ทำไมจึงมีความเยือกเย็นสงบออก สงบใจยิ่งนัก.

เมื่อสร้างจากเมา ก็มีใจสงบ พอจะฟังดนตรี [แห่งปรมาตมธรรม
ของธรรมชาติ] ต่างๆ ได้. แต่เมื่อยามเมาอยู่นั้น ย่อมไม่รู้ลึก
แม้ในกรรมชั่วช้า ซึ่งเป็นอุปสรรค เครื่องทำลายตัวเอง.

ถึงจะมีสมบัติสมบัติอะไร ก็หาพ้นความวิบัติไปได้ไม่ เหมือนเมื่อ
ดวงอาทิตย์ขึ้นแล้ว น้ำค้างบนใบหญ้า ก็ต้องหายไปเปนนั่น.

จะคิดพึ่งชื่อที่จารึกอยู่ที่แผ่นศิลา [ที่ห้องซุ้ย] ที่ฝังศพ จะ
ช่วยอะไรได้. ลองไปดูตามหลุมศพอื่นๆ เถิด.

ชื่อที่จารึกตามแผ่นศิลานั้นมากเหลือล้น ก็ไม่เห็นอัครรรยอะไร.
แต่เจ้าของชื่อนั้นไปอยู่ที่ไหนเล่า? มีใครรู้อะไรบ้าง? นำอัครรรยนัก.

สิ่งช่วยวนในโลกนี้ (ชั่วคราว) เหมือนพยับแดด, ดูแต่มหรรพนั้นๆ
เถิด ต้องย้ายที่แสดงอยู่เสมอ.

โยจะมามัวยินดีอยู่ในสัญญาบัตรตราตั้ง, บางทีหมึกที่เขียนยัง
ไม่ทันแห้ง ผู้จะได้รับตั้งก็มาอันปนไปต่างๆ เสียแล้ว.

การที่จะมามัวยินดีนั้น เหมือนอย่างที่ดินรจนมาได้ดิบได้ดีในเมืองหลวง
เช่นนี้ ทำไม่ลงอีกแล้ว, ตายลงในขณะนี้ ต้องมีทุกตเป็นที่ไป.

บัดนี้มองดูตัวเองแล้ว รู้สึกอายตัวเองอย่างยิ่ง ; การสมათานเพื่อเว้น
ชั่วนั้นมีมากด้วยกัน แต่ผู้ทำจริงๆ ตามที่สมათานนั้น น้อยนัก. ผู้อื่นจะ
ปฏิบัติหรือไม่ก็ตามเถิด, แต่ตัวเราจะพยายามปฏิบัติ อย่างเต็มเปี่ยม จึง
จะควร.

---

๑. แสดงฆ่าไม่มีใครดู, แม้ภาพยนตร์โปรแกรมหนึ่งๆ ก็ต้องส่งเวียนไปตามโรงต่างๆ,
แม้ดีเพียงไร ถ้าฆ่า ก็เบื้อ.

การรับคุณของท่านนั้น ง่ายๆ เจ็บๆ แต่การที่จะสนองคุณตอบแทนท่านนั้น รู้สึกยากเย็น ไม่รู้สิ้นสุด. ทำไม่ไม่มองย้อนตามแนวนี้กันบ้าง.

จะปล่อยตนให้เกลือกกลั้วกับความชั่วและทุกข์ เหมือนต้นไม้ กระทบแดดลมฝนนั้นหาควรไม่ เพราะเราเป็นมนุษย์ จะต้องสามารถเอาชนะความทุกข์โศกนั้น ๆ จึงจะสมกับที่เกิดมาเป็นคน.

การใคร่ลาภใคร่ยศนั้น ถ้าปราศจากบุญที่เคยสร้างสมไว้แล้ว ก็ไร้วาสนา, และจะมาขึ้นวาสนานั้นไม่ได้.

เกียรติยศชื่อเสียงนั้น ต้องอาศัยวาจาสัตย์ และกล่าวแต่คำที่ชอบ และต้องระวังการกล่าวคำอันไม่เป็นประโยชน์.

ถ้าให้สมแก่การที่ตนเป็นผู้มีความรู้แล้ว นิ่งเสียจะถูกกว่า เหมือนสิ่งอันไม่ควรคิด จะเอามากังวลหาควรไม่. การที่จะพากันถือเอากระดาศ (สัตถุญบัตร์) ว่าเป็นยศ ก็จะต้องระวังกายเหมือนนก อิวเจี๊ว.

เกิดมาเป็นมนุษย์ ควรรู้เท่าทันโลกียารมณ์ และรู้จักการดับโลกียธรรมนั้นๆ ถ้ารู้จักความดับอันนั้นแล้ว จะพ้นจากการถูกล่อลวง มีประการต่างๆ [ของมาร].

เกิดมาเป็นคน อย่างสร้างวาจาซึ่งเป็นจันและเร็ว [ขึ้นดักตัวเอง], ถ้ามีวาจาเป็นจันและเร็วเสียแล้ว แม้จะได้ฟังพระธรรมของพระสงฆ์เป็นหมู่ๆ ก็หาไม่ประโยชน์ไม่.

จงดูอย่างปราชญ์ ผู้รู้เท่าทันในเหตุการณ์ ความทุกข์ของท่านมีน้อยเหลือเกิน ; แต่ถ้าเอาอย่างพาลชนแล้ว ความทุกข์จักมีมากขึ้น โดยประการต่าง ๆ.

แม้จะสมบูรณ์ด้วยแก้วแหวนเงินทอง แต่มันก็เหมือนกับดวงเทียน ที่จุดไว้กลางลม แม้มากเล่มดูสะพรั่งไปหมด ก็อาจที่จะปลันดับ ลับหายไปหมดมิได้;

เมื่อยามที่เรียกว่า มีโชควาสนาขาคขึ้น มันพากันหลั่งไหลมา เหมือนน้ำที่ล้นบ่าทำนบ, แต่ครั้นยามวิบัติ มันจะลดยหนีไปหมด ในเวลาเร็วยิ่งกว่าเมื่อมาเสียอีก.

บางแห่ง ใครจะได้ลาภยศ ก็หาได้ไม่; แต่ผู้รู้แม้จะได้มันมา, ท่านก็หารู้สึกอัสจรรย์ไม่ เพราะท่านรู้อยู่เสมอว่า ชีวิตนี้ เหมือนกับดวงเทียนที่จุดอยู่กลางลม.

ถ้าผู้ใดมองเห็นได้ว่า “ถึงจะมีจะจน ความอยากก็มีเสมอกันหมด ทุกคนดิ้นรนอยู่ในสิ่งที่อยาก” ดังนี้แล้ว, เราลองพิจารณาดูจิตใจของผู้นั้นดูทีหรือว่า จิตต์ของเขาจะได้รับความเย็นหรือไม่.

ความอยากของมนุษย์นี้ หามิที่สุดไม่, ทำไมจะมาทำใจให้ดิ้นรนกวัดแกว่ง พล่าความสงบของใจให้หมดไปเสีย ด้วยการปล่อยให้ไหลไปตามความอยาก ซึ่งไม่รู้จักจบสิ้นลงได้เลย.

แม้จะได้วางอุบายหาลาภ ประดิษฐ์วาจาให้ไพเราะเป็นที่ลุ่มหลงได้ทุกชั้น ทุกสถานะ แต่กระนั้นก็ยังคงซึ้งๆ ลงๆ เดียวมีเดี่ยวนั้น แปรผันอยู่เนื่องนิจ.

[ในเรื่องลาภๆ ยศๆ นี้] จงปล่อยไปตามเรื่องเถอะท่านเอ๋ย, จะขมๆ หวานๆ ก็อย่างเดียวกัน. ความตายมาถึงแล้ว สิ่งเหล่านี้ย่อมเสมอกัน. จะได้จะเสีย, จะเจริญหรือจะเสื่อม นั้นย่อมแล้วแต่กรรมในอดีต ตามที่ได้กระทำมา.

ลองคิดดูว่า ถึงแม้เราอยากอย่างไร แล้วได้สมอยากทุกอย่างและทุกอย่าง คราว ถึงกระนั้นแล้ว ความอยากของเรา จะหยุดลงได้หรือไม่.

ใจมนุษย์นี้ ย่อมอยากเกินกำลังอยู่เสมอ เหมือนงูเหลือมอยากกลืนช้าง ไม่เห็นภัยอันจะเกิดแก่ตัว; จงสันโดษด้วยดูอย่างคางคก สัมครกินตักแตน และแมลงเม่าตัวเล็กๆ เถิด.

จะหาชาติต่ออายุจ้อหงวนได้ ก็ไม่มี, ถึงจะมี, เงินก็ซื้อเอาไม่ได้ ; ครั้นไม่ได้แล้ว ก็เอาเงินนั้นมาสู่ขอลูกเมีย สัมครสโมสรมัน ดั่งนั้นหรือ ?

แม้กระนั้น ก็ยังกระทำได้โดยยาก. ล่วงพ้นไปได้วันหนึ่ง ก็เท่ากับเป็นเทวดามาวันหนึ่ง [แต่วันหน้านั้นใครจะรู้ได้ว่าจะเป็นอย่างไร].

การละโมภหาชื่อเสียงและลาภนั้น มีคาดคั้นทั่วไปในจักรวาล. การแสวงหาฟ้ากาสาวพัสดรและตัวธรรม ที่เป็นความว่างโปร่ง [เกษมจากโยคะ] ต่างหาก ควรเรียกว่าการแสวงอันล้ำค่า.

เมื่อพิจารณาจากผู้มียศศักดิ์ ก็จะเห็นว่าเปรียบเหมือนไก่ที่อยู่ในกรง ถึงจะมีผู้ชูปเลี้ยง ก็มีวันที่จะต้องลงไปในกะทะน้ำร้อน.

ไม่เหมือนกับนกเอี้ยงเหาะ, แสวงหาอาหารที่มนุษย์ไม่ต้องการ แม้ไม่มีผู้เลี้ยง ใต้อาศัยธรรมชาติล้วนๆ ก็มีความสุขมาก.

การที่จะสมบูรณ์ไปด้วยลาภยศ ถึงร้อยปีนั้นยากนัก แม้จะได้ ก็ยังต้องท่องเที่ยววนเวียนอยู่ในคติ ๖ นั้นเอง.

ท่านทั้งหลาย จงกลับตัวเสียแต่ยังเข้าอยู่ จงดำเนินไปในทางอันชอบ อย่าให้การที่ผ่านมาเกิดเป็นมนุษย์กลายเป็นหมันไป.

ถ้าทำพลาดในชาตินี้ [จักต้องไปสู่อบาย], กว่าจะได้กลับมาเป็นมนุษย์อีก ในเวลาหมื่นกัลป์ ก็ทั้งยาก.

ปราชญ์ในกาลก่อน เมื่อปรากฏเป็นมนุษย์แล้ว ท่านใช้ความเป็นมนุษย์นั้น ให้สิ้นเปลืองไป ในการแสวงหาปัญญาเครื่องเห็นชอบ, [ในสิ่งทั้งปวงตามที่เป็จริง].

เมื่อท่านพิจารณา มีความเห็นชอบ [คือสัมมาทิฐิ] เกิดขึ้นอย่างไรแล้ว ย่อมปฏิบัติชอบตามแนวนั้น จึงล่วงพ้นเสียได้จากบ่วงอันผูกมัด ดังกล่าวแล้ว.

ท่านเหล่านั้น ควรแก่นามว่ามนุษย์; เมื่อจะทำสิ่งใดลงไป ถ้าเกิดการฝืนความรู้สึกศดูดีใจอย่างใดแล้ว เป็นละเว้นไม่ทำ ในทันที, [โดยถือว่า เป็นการทักท้วงของธรรมชาติฝ่ายสูง].

สัตบุรุษผู้ประพฤติตามสัทธรรม ย่อมก้องเกียรติปรากฏในที่ไกล ดัง
ขุนเขา; ผู้ใดรักษารธรรมปฏิบัติไว้ได้ ย่อมได้รับผลตลอดอนาคต อัน
ไม่มีกำหนด.

การรับประทานข้าว จะมีกับหรือไม่มีกับ ย่อมอิมท้องอย่างเดีย
วกัน ไม่สำคัญอะไร พิเคราะห์ดูแล้ว ความเกิด กับความตาย เท่านั้น
สำคัญอย่างยิ่ง.

ผู้ใดมีญาณในความเกิดและความตายแล้ว. ถึงผู้อื่นจะมีเกี่ยว
๘ คนหา มืรตเทียบมมา ๔ นำมาเปรียบกัน ก็จะทำอะไรได้.

จงระวังจิตต์ อย่าเปิดโอกาสให้เพลิงกิเลสลุกลิงขึ้นมาได้, สงบเย็น
อยู่วันหนึ่งๆ ก็เท่ากับประสพโชคได้ลาภอันใหญ่หลวง อยู่วันหนึ่งๆ.

มีคนเกิดคนตายเห็นตำตาอยู่ทุกวัน ถึงผู้ที่มียศศักดิ์อันใหญ่หลวง กับ
ผู้ไร้ยศศักดิ์ ครั้นตายลงแล้วย่อมเนาเปื่อย มีกลิ่นเหม็น อย่างเดียวกัน.

เกิดมาเป็นมนุษย์ จะปราศจากสติในการรักษาตัวนั้นไม่ได้ :
เหมือนกับสัตว์ป่า มีพรานป่ากำลังเที่ยวด้อมมอง คอยหาโอกาส
ล้างผลาญอยู่เสมอ, ต้องเหลียวดู.

ถึงจะมีเรือนเปนของเราสัก ๑๐๐๐ หลัง ที่ๆเราจะนอน ก็มีเพียง
กว้าง ๒ เชื้อยะ ยาว ๖ เชื้อยะ เท่านั้น.

---

๑. เชื้อยะหนึ่ง ประมาณเท่ากับ ๑ ฟุตหรือ ๓๐ เซนต.

เราอยู่ในสถานอันวิเวกนี้ กางเกงและเสื้อ ทำด้วยป่านปออย่างหยาบๆ แต่ก็ได้รับประโยชน์ไม่น้อยไปกว่า ไร่สวน ไร่แพะ.

ในเมืองนั้น ได้พบแต่ความคับแคบและวุ่นวายอยู่เสมอ จึงต้องหนีออกไปอยู่เสียด้านป่าเขา ซึ่งมีความสุขเย็นเหลือประมาณ.

ในเมืองนี้ วันนี้มีเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น, พรุ่งนี้เล่าจะมีเหตุอะไร ? ท่านทั้งหลายช่วยบอกที่ได้หรือไม่ ?

การต่อสู้ของชีวิตนี้ เหมือนการรบพุ่งฆ่าฟัน ต่างคนถือว่าตนมีกลอุบายต่างๆ ที่จะเอาชนะชนะให้ได้, ไม่มีใครเคยคิดว่าจะแพ้.

เออละ, ขอมให้ว่าชนะทุกคราว ทุกวันไป จนกระทั่งความตายมาถึง แล้วจะชนะใคร หรืออะไร ได้อีกหรือไม่เล่า ?

ในปัจจุบันนี้ตนชนะเขาอย่างไร ในอนาคตเขาจักกลับชนะตนอย่างนั้น, ชนะเขาเท่าใด จะต้องแพ้เท่านั้น. [กิริยา ย่อมมีกิริยาตอบโดยเท่ากัน].

จิตต์เดิมของมนุษย์ชาวงามคืออยู่แล้ว มาทำให้เป็นอัมพาตด้วยน้ำฝนที่เขาข้อมมีประการต่างๆ ; ข้างกระไร ไม่เสียดายของสะอาด มาปล่อยให้เสียไปดังนี้.

ถ้าเกิดความเสียดายแล้ว ของงทำเป็นคนโง่ ; ทดลองดูสักคราวหนึ่ง แล้วจะเห็นจริง [ว่าการที่ทำเป็นคนโง่ นี้ถูกต้องแล้ว].

ทำไมต้องทำเป็นคนโง่เล่า. เพราะว่าของดำนั้น มันเป็นตัวโง่ [อวิชา], เราจึงต้องทำเป็นโง่. โง่ต่อโง่คบกันได้, ครั้นถูกคอกันแล้ว จะได้งู้อ้อมืออำยดำ ออกไปปล่อยเสีย.^๑

ปล่อยอำยดำออกไปได้แล้ว ของที่ใสสะอาดก็ปรากฏอย่างเดิม. เชิญท่านลองดูสักครั้งหนึ่ง ก็ให้เห็นจริง.

มนุษย์ยอมคบกันตามพวก ปราชญ์และเปรียญท่านคบกัน ไปไหนด้วยกันได้ เพราะกระแสแห่งเจตนารมณ์ ท่านคล้ายกัน.

พระเจ้าแผ่นดิน เมื่อแต่งราชทูตไปเจริญพระราชไมตรี ท่านต้องทรงเลือกคนที่จะสามารถไปเจรจา ทำการสำเร็จตามพระราชประสงค์มิใช่หรือ.

ปัญญาของเรา ย่อมเป็นเหมือนเจ้าแผ่นดิน มีอำนาจเด็ดขาดในกายนครของเรา ลองให้แต่งราชทูตไปเกลี้ยกล่อม จับอำยดำตัวขบด มาฆ่าเสีย บ้านเมืองก็จะเป็นสุข.

รีบเดินเร็วๆ เข้าเถิด! ข้าศึกกำลังไล่ติดตามมาไม่มีหยุด ทั้งหน้าหนาวหน้าร้อน, ทั้งเช้าทั้งเย็น ทั้งมืดทั้งค่ำ จะหนีไม่ทัน.

ดูเถิด! ผมสีดำ ผมหงอกไล่ตามมาทันแล้ว. ฟันเขี้ยวมาทีหลัง ถูกไล่ทันมาแย่งกลับไปเสียก่อน. เนื้อหนังที่แต่งตั้งงดงามตามความหย่อนยานไล่ตามมาทันแล้ว. ทั้งนี้เห็นกันอยู่มิใช่หรือ.

---

๑. ข้อนี้เข้าใจว่า คงหมายถึงความไม่ประมาท, คือไม่รอดดีนั่นเอง, หรือยุติเป็นอย่างไร ลองพิจารณาด้วย.

ความพลั้งๆพลาดๆมิได้เสมอ ไม่มีกำหนด. ทุกข์ๆโศกๆไม่มี
มีเวลาสิ้นสุด. ชาวๆแจ๋ๆมีอยู่ทางขอบฟ้าโน้น. หมื่นๆพันๆก็
หาไม้ใครคิดสักคนเดียวไม่.

ถ้าผู้ใดจะคิดเพื่อหลุดออกได้ ต้องคิดเดินทางเหนียมสุดทอ [เดินทาง
ของพระพุทธเจ้า].

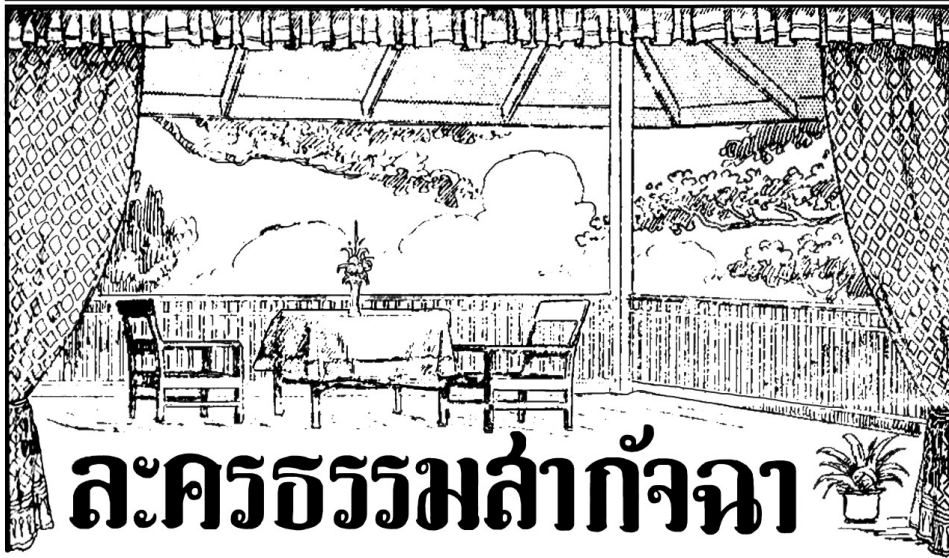
เราเองมีความกลัวแล้ว จึงสละบ้านเรือนออกมาดำเนินข้อปฏิบัติ แสวง
หาความเย็นใจ.

พิเคราะห์ดูขุนนางฝ่ายบู๊ [นักอักษรศาสตร์] ที่ทำ ซี และบั้นเจียได้
อย่างดีที่สุด ก็เสมอเพียงชั่วผมหงอกเท่านั้น.

ขุนนางฝ่ายบู๊ [นักรบ] นั้นเล่า คล่องแคล่วแวก่นกล้าในสงคราม ก็คง
เห็นแต่เนื้อและกระดูก ถมดินอยู่เกลื่อนกลาดไปเท่านั้น.

— จบตอน หลอ จ้อ หวงน —

_____

ละครธรรมสำกัฉนา

(ดัดแปลงมาจากหนังสือหัตถกรรม ของท่านผู้ไม่ปรากฏนาม ตรวจสอบแก้ไขโดยสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ วัดเทพศิรินทราวาส พิมพ์ในงามศพ ม.ล.แลลั้ม ราชจินดา)

การศึกษาธรรมะด้วยวิธีถามตอบ หรือที่เรียกว่าปุจฉาวิสัชนา นั้น เหมาะสำหรับทุกคนที่แรกเริ่มเรียนธรรม เป็นเหตุให้ฟังง่าย เข้าใจง่าย ได้ผลดีมีความรู้ในทางธรรมแล้ว ยังจะได้ความรู้พิเศษ ในทางพูดจาโต้ตอบอีกโสดหนึ่งด้วย. เห็นเหตุดังกล่าวนี้ เราจึงได้ เลือกลัดหนังสืออธิบายธรรม ที่อยู่ในรูปการปุจฉาวิสัชนามาลง เพื่อ การศึกษาของท่านผู้อ่านของเรา ซึ่งในที่สุดเราก็เลือกได้เรื่องนี้จาก หนังสือที่มีอยู่ในตู้สมุดของเรา. เราหวังว่าท่านคงจะได้รับความ บันเทิงพร้อมกันไปในตัว เหมือนดูละครบ้างเปนแน่. --คณะ บ.พ.

ฉากที่ ๒, ใจความของท่านและศีล

วันนี้ ละครของเราเปิดฉากขึ้น ณ ที่ซึ่งแม่อารี และแม่เมตตา กำลัง เฝือกกันอยู่เรื่องศีลกับท่าน ว่าสิ่งไหนเปนของสำคัญกว่า. แม่อารียกเอา ท่านเปนของสำคัญ, แต่แม่เมตตายืนยันเอาศีล เมื่อไม่มีทางตกลงกันได้ ก็ไป หาครู นั่งลงยกมือไหว้ แล้วเล่าข้อโต้เถียงของคนให้ครูฟัง.

- ครู : ลูกของแม่เมตตาเขาจะ คีลสำคัญ เพราะใกล้นิพพานกว่าท่าน.
- แม่อารี : (มีสีหน้าและเสียงผิดปกติ ตอบไปว่า) : ผู้จะรักษาคีลได้ ก็ต้อง อาศัยธรรมทาน ที่มีผู้ให้แก่ตน, ที่ตนเคยได้ฟังมาแต่ก่อน. มิฉะนั้นก็จะไม่รู้จักรักษาคีล. ผู้ที่ติดทานนั้น เป็นผู้ที่ได้รับ สุขจากผู้อื่นแล้ว ก็ยังไม่รู้สึกคุณค่า. ผู้อื่นจะฟังเป็นคำ เสียดสีที่สุดแท้ แต่ฉันเห็นอย่างนั้นจริงๆ ละ.
- ครู : แม่อารีฟังผิดเสียแล้ว. แม่เมตตาไม่ได้ติดทาน, เป็นแต่เขาว่าเป็น ข้อสำคัญกว่าท่าน. ครูก็ไม่ได้ติดทาน, เป็นแต่ว่า คีลใกล้ นิพพานกว่าท่าน. ส่วนเรื่องที่ไม่รู้คุณค่าท่านนั้นเป็นของไม่ดีแน่. อย่าว่าแต่เรื่องคุณค่าที่ท่านสอนให้รู้ธรรมเช่นนี้เลย แม้แต่ที่ท่าน เคยให้ข้าวให้น้ำกินสักครั้งหนึ่ง ถ้าใครลืมก็ใช้ไม่ได้เสียแล้ว.
- แม่อารี : ถ้าเช่นนั้น ฉันขอโทษเถิดค่ะ ที่กล่าวหาว่าติดทาน.
- ครู : ต่อไปถ้าแม่อารีจะพูดกับใคร ที่เข้าใจไปว่าเขาพูดผิดหรือดีเราละ ก็ ควรฟังให้ถนัดเสียก่อน อย่าทำเป็นมดแดง พอกระทบรังก็ ร่าออกมากัด ไม่ทันรู้ว่าเปนของที่อาจกัดได้หรือไม่ได้. ปะ เหมาะเป็นของที่กัดไม่ได้ ปากก็จะยับยิบไปเอง. พอเขาพูด ไม่ตรงกับความเห็นตัวนึกเดี๋ยวก็งมูกแดง เอาเสียงเปนอาวุธ ขึ้นสู้ พอเขารับเข้าให้ด้วยโล่ห์คือความเย็น ก็ต้องลดอาวุธลง ไล่ฝีกและร้องขอโทษ.
- แม่อารี : แหม ฉันขอบพระคุณที่ได้เข้าใจเช่นนี้ มิฉะนั้นเรื่องนี้จะติด ตัวฉันไปจนตาย.
- ครู : แม่เมตตา ลองอธิบายเรื่องคีลต่อไปอีกซิจะ.
- แม่เมตตา : คีลคือการเว้น ไม่ทำใครให้เดือดร้อนโดยทั่วไป, เมื่อเรารักษา คีล สัตว์ทั้งปวงก็ได้รับสุขทั่วกันหมด, ส่วนทานคือการให้ปัน

นั่น ได้รับสุขจะเพราะผู้ได้รับทาน อฉันจึงว่าศีลเป็นข้อสำคัญ
ในศาสนา.

ครู : (ไม่พอใจ ที่แม่เมตตาเอาศีลกับทานมาเปรียบเทียบกันอีก เหมือนกับคอย
หล่อน้ำมันให้แก่ไฟของแม่อารี ไม่ให้สงบลงได้ จึงพูดเป็นนัยให้รู้สึกตัว)
คำเช่นใด ที่เป็นหนามแก่หูของผู้ฟัง แม่ตนจะเป็นฝ่ายถูก ก็
ไม่ควรยกขึ้นมากล่าว อธิบายแต่ของตน่าฝ่ายเดียวก็พอแล้ว...

แม่เมตตา : อฉันผิดไปแล้วค่ะ อฉันจะไม่พูดอย่างนั้นอีก.

แม่อารี : ต่อไปอฉันจะรักษาศีลแต่อย่างเดียวละคะ ดีเสียอีกที่ไม่ต้องเสีย
ของอะไร. ส่วนการให้ทาน ทำแล้วต้องเสียของ ทั้งยังให้
ความสุขไม่ทั่วไปอีก.

ครู : แม่อารีพูดหงุกหงิกมีแบบยลให้ครูหวั่นใจอีกแล้ว. โครเขาว่า
ไม่ควรทำทานเมื่อไหร่, แต่ใจความของท่านกับศีลเป็นคนละ
อย่าง. ศีลคือการสำรวมตน ไม่ปล่อยให้กิเลสมีโอกา
สบังคับตน ให้ทำสิ่งที่เบียดผู้อื่นเพราะเห็นแก่ตน. ส่วนทานนั้น
เป็นการเฉลี่ยแบ่งปัน สิ่งของ ความรู้ ความสุข ให้แก่ผู้อื่น.
ใครรักษาศีลได้ ก็ต้องให้ทานได้. ใครให้ทานได้ ก็รักษ
าศีลได้.

สองศิษย์ : ขอได้โปรดอธิบาย, ทำไมจึงเป็นอย่างนั้นละคะ ?

ครู : ผู้รักษาศีล เขาย่อมมีความรู้สึกว่าการที่ตนรักษาก็เพื่อไม่
เบียดท่านให้เป็นทุกข์. เมื่อเขาเห็นใครได้ทุกข์มา พอช่วย
ได้เขาก็ต้องรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ต้องช่วยหรือควรช่วย. ส่วนผู้ให้
ทานเล่า ก็มีความรู้สึกว่าจะให้ความสุขแก่ผู้มีทุกข์, การให้
สุขด้วยการเสียทรัพย์ก็ยังสามารถ, ทำไมกับการให้ด้วยการไม่

ต้องเสียอะไร เขาจะทำไม่ได้ หรือจะไม่พยายามทำ. คือกับ
ทาน มีได้เพราะอาศัยใจที่ดีของผู้ทำ อย่างเดียวกัน.

แม่อารี : เดิมฉันให้ทานรักษาศีล ด้วยคิดว่าจะเอาบุญ จึงมัวเลือกว่า
อย่างไหนมันดีกว่า บัดนี้ฉันได้ความรู้ว่า เราทำเพียงแต่ให้
เป็นคนใจดี ไม่เบียดใคร และเกื้อกูลเขาเท่านั้น.

ครู : แม่อารีเอาอีกแล้ว ไม่เอาบุญอีกแล้ว, พุคกระเทือนโครมๆอยู่
เสมอ. ใครว่าไม่ให้เอาบุญ. ใจดีนั่นแหละ คือบุญ
ใหญ่บุญโต. บุญ หมายถึงสิ่งที่ชำระบาป. การเห็นแก่
ตัว เบียดผู้อื่น ไม่เอื้อเพื่อผู้อื่น เป็นคนใจดำ นั่นคือบาป.

แม่อารี : ฉันยังได้ความสว่างมากขึ้นอีก. ก่อนนี้ คิดว่าได้บุญต่อ
ตายไปแล้ว บุญไปคอยเราอยู่ชาติหน้า. เดียวนี้บุญอยู่ตรง
ที่ชำระบาป นี้เอง.

ครู : พุคหงุกหงิกอีกแล้ว. ใครว่าบุญข้างหน้าไม่มีเล่า. อย่า
ปฏิเสธเสียดังนั้นซิ บุญชาตินี้ก็มี บุญชาติหน้าก็มี. อนึ่ง
เรื่องชาติหน้านั้น ถ้าเรายังไม่เห็นประจักษ์ ก็ไม่ควรปฏิเสธ
หรือยืนยันรับรอง, สิ่งที่ไม่รู้เราไม่ควรตัดสิน. ถ้าใครถาม
บอกว่าไม่ทราบเป็นเหมาะกว่า. ก็ที่แม่อารีว่าเห็นบุญนั้น บุญ
อยู่ที่ไหนเล่า ?

แม่อารี : บุญรู้สึกอยู่ที่ใจ เจ้าคะ.

ครู : ตรงแล้ว. เรื่องที่พูดกันมานี้ มีใจความสำคัญอย่างไร ใคร
จำได้.

แม่อารี : คืออย่าทำใจเป็นมดแดง.

แม่เมตตา : อย่างกล่าวคำเป็นหนามแก่หูของผู้ฟัง แม้นตนเป็นฝ่ายถูก, และ

ใจความของท่าน กับ ศิล ก็คือ ให้ความสุขแก่ตน และผู้อื่น
เท่านั้น.

ครู : ถูกแล้ว, และจำไว้ สำหรับไม่เถียงกันอีกต่อไป.

นักเรียนไหว้ลา ครูก็รับไหว้ น่าชมจริง.

(ปิดฉาก)

- นักเรียนได้ความรู้คือ
๑. ก่อนแย้งเขา ชักให้ทั่วถึงเสียก่อน.
  ๒. ศิลสูงกว่าท่าน, กว้างกว่าท่าน.
  ๓. มีศิลย่อมมีทาน มีทานย่อมมีศิล.
  ๔. บุญคือใจดี ใจเย็น, เปนเครื่องชำระบาป.
  ๕. ไม่ควรปฏิเสธหรือรับรองเรื่องที่ไม่รู้, เช่นเรื่องชาติหน้า,
เฉยก็พอ.

— ≡ **สวัสดิ์ !** ≡ —

บันทึกgrayวัน

เราได้เลือกข้อความจากสมุดบันทึกgrayวัน ของนักศึกษาหนุ่ม บางวันขึ้นมาสู่กันฟัง โดยหวังว่าจะเป็นอุปกรณช่วยประกอบการก้าวหน้าของนักศึกษาประเภทเดียวกันได้เป็นอย่างดี. ความจริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งจริงๆ นั้น ย่อมนับว่าเป็นการก้าวหน้าของผู้ที่จริงๆ คือความรู้สึกหรือใจของเขาสูงขึ้นตามนั้น, และความรู้สึกนั้นๆ อาจพ้องกันกับในตำราหรือหน้ากระดาษเข้าบางแห่งก็ได้, แต่ควรทราบกฎธรรมดาสักข้อหนึ่งว่า ข้อความตามในหน้าหนังสือที่แม้เขาเคยผ่านมาก่อน ที่เหมือนกันนั้น หากอาจเปลี่ยนดวงใจของผู้ที่นั่นได้ไม่. ต่อเมื่อใดข้อความนั้นๆ มาพิศตัวขึ้นในตัวเขา จนปรากฏเป็นความรู้สึกออกมาเองจากภายใน นั้นย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า ดวงใจได้เปลี่ยนไปแล้ว และประกอบไปด้วยคุณอันใหญ่หลวง. ฉะนั้น ข้อความที่เป็นบันทึกความรู้สึกที่ออกมาจากใจโดยตรงจึงเป็นของควรอ่าน เพราะอย่างน้อยที่สุดแล้ว ก็ยังอาจกระตุ้นใจผู้อ่านให้รู้สึกได้บ้างว่า การอบรมตัวเองให้ดีขึ้นนี้ ไม่เป็นสิ่งที่สุดวิสัยดอก. ต่อไปนี้เป็นบันทึกgrayวันบางตอน ของนักศึกษาหนุ่มประเภทสตรี ซึ่งมีความรู้สึกควรสนใจสำหรับเพื่อนนักศึกษาประเภทเดียวกัน.

อีกประการหนึ่ง สำหรับผู้ที่ยังไม่เข้าใจนักศึกษาหนุ่มพอ จะได้มีความรู้จักและเข้าใจของความรู้สึก และความต้องการของนักศึกษาพวกนี้ได้ดีด้วย. และพึงทราบว่าป็นนักศึกษาที่ยังเยาว์วัยจริงๆ. -- คณะ บ.พ.

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

วันนี้เป็นวันพระ นับว่าเป็นวันสำคัญยิ่งกว่าวันธรรมดา ข้าพเจ้าจึงระวังให้มากขึ้นอีก และก็ได้ตั้งความประสงค์ พอตกลงกลางคืนก็ไปวัด วันนี้เป็นวันที่พระพุทธเจ้าเข้าสู่ปรินิพพานแล้ว ๗ วัน และจะถวายพระเพลิง ทางวัดจึง

จัดแจงตบแต่งที่สำหรับเผาพระศพจำลอง ทำกันอย่างใหญ่โต พอพระท่านนำสวดเพื่อให้ระลึกถึงพระคุณเสร็จแล้ว ก็เวียนเทียนรอบโบสถ์ ขณะที่เดินเวียนเทียนอยู่นั้น มีคนหนึ่งในกลุ่มนั้นได้ให้ขึ้นอย่างสนั่นไปหมด แล้วก็มีคนรับเสียงกรวยกราวทีเดียว และเขาก็โห่กันอยู่เช่นนั้นตลอดเวลาที่เวียนเทียน. ตามธรรมเนียมการเวียนเทียน ก็เพื่อจะระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า ที่มีต่อเราทั้งหลายอย่างสุดคณนานับ จึงต้องการความสงบ ระลึกลึกอยู่ คิดถึงอยู่เสมอตลอด ๓ รอบ แต่เมื่อมาทำเสียงลั่นอย่างสนุกสนานเช่นนี้แล้ว จะเอาใจที่ไหนมาระลึกถึงได้ และแทนที่จะเอาบุญกันกลับมาสนุกสนานไปหมด ข้าพเจ้าเห็นแล้วก็ชั๊กสลดใจ เพราะคนที่โห่กันนั้นดูเหมือนจะเมาเหล้ามากเสียด้วย ไม่ไหวละอย่างนี้ ! เมาโลกแล้วยังไม่พอ ยังจะมาเมาเหล้ากันอีก อย่างนี้แล้ว เมื่อไรจะได้พบความสงบกันบ้างเล่า ?

วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๗๕

วันนี้ชั๊กวงแหงอีก ไม่ค่อยอยากพูดอยากจาแต่เช้า ชอบกลจริงจัง. ความเป็นไปของมนุษย์นี้ มันมีการกะโปรแกรมาเองตามใจมันต่างๆ เปลี่ยนไปได้เรื่อยๆ ข้าพเจ้ามาสังเกตดูก็เห็นจริงทุกอย่าง . . . . .
. . . . . เมื่อวันคืนยิ่งล่วงไปๆแล้ว ชีวิตของเราก็ย่อมจก่วงไปๆ ตามวันคืนเหมือนกันเมื่อเรายังหลงอยู่ในกิเลสร้ายคือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เช่นนี้แล้ว จะมีประโยชน์อะไรเล่า ในการที่ได้ชีวิตมาเป็นมนุษย์ เพราะการที่ได้ชีวิตมาเป็นมนุษย์นั้น นักปราชญ์ท่านสรรเสริญว่าเป็นลาภอันประเสริฐ เพราะชาติมนุษย์เป็นชาติประเสริฐที่สุด จะพ้นทุกข์กรรมานได้ก็ในชาติมนุษย์นี้ หรือจะตกอยู่ในอเวจีก็เพราะชาตินี้ ฉะนั้น เมื่อเราไม่เร่งทำความดีแล้ว ก็เท่ากับเราไม่รู้จกค่าของชีวิตเราเอง เท่านั้น.

วันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ทุกๆ คนที่เกิดมาต่างมีธาตุทั้ง ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม เป็นเครื่องปรุงแต่ง เมื่อธาตุทั้ง ๔ รวมกันเข้า ก็ก่อให้เกิดเป็นรูปเป็นร่างคือร่างกายเรานี้ขึ้น ถ้าใน ๔ อย่างนี้ สิ่งหนึ่งสิ่งใดแยกออกไปเสีย เราก็จะดำรงชีวิตอยู่ไม่ได้ ฉะนั้น มนุษย์ที่เกิดมาในโลกนี้ จึงต้องมีธาตุทั้ง ๔ เหมือนกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะคนชนิดไหน ไพร่ ผู้ดี มี จน สวย ไม่สวย ก็ย่อมมีสังขารเหมือนกันทั้งนั้น แต่ทำไมหนอ คนเราจึงถือวัยถือชั้นจิตใจฐานะต่างๆ ขึ้น คือบางคนมีเงินก็เหยียดหยามคนจนกว่าตัว หรือบางคนเกิดในตระกูลสูง ก็ถือตัวรังเกียจคนที่ต่ำกว่า หรือบางทีได้เห็นคนที่สวยงามก็ไปนึกหลงรักในรูปนั้น ซึ่งที่แท้ก็ ดิน น้ำ ไฟ ลม นั้นเอง แต่ทั้งๆ ที่รู้ เราก็ยังไปยึดถือเอาเป็นจริงเป็นจัง ถ้าเรามองด้วยตาปัญญา คือ มองให้ทะลุเลยเข้าไปข้างในแล้ว จะไม่มีอะไรเลย นอกจาก ดิน น้ำ ไฟ ลม เหมือนกันทั้งนั้นทุกคน.

วันที่ ๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วันนี้ข้าพเจ้าดีใจขึ้นมาก ถึงตอนกลางคืน ขณะที่จะนอนกำลังปิดที่นอนอยู่นั้น เห็นเรือดสองตัว กำลังกลานตัวมเตี้ยมอยู่บนที่นอน หากเป็นแต่ก่อนนี้ ข้าพเจ้าคงไม่ไว้ชีวิตมันดอก เพราะมันชอบรังควานมนุษย์นัก แต่เดี๋ยวนี้ข้าพเจ้ากลับทำไม่ลง เพราะรู้ที่อยู่แก่ใจแล้วว่า “ชีวิตของเรา เราก็รัก ชีวิตของเขา เขาก็รัก” เช่นนี้ ข้าพเจ้าเลยจับเอามันไปปล่อยที่หน้าประตูทันที ข้าพเจ้ายังการมาสัตว์ชนิดนี้ได้อย่างหวุดหวิด สองครั้งแล้ว ฯ

วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

วันนี้รู้สึกตัวว่า แน่นๆ หน้าอกอย่างไรไม่รู้ จึงนึกได้ว่า “ร่างกายของเรานี้อุดมไปด้วยโรคภัยต่างๆ อย่างนี้เอง” เดียวก็เป็นนั่นเป็นนี่โดยที่เราไม่รู้สึกรู้สีกตัว

เลย ว่ามันจะเกิดเป็นขึ้น แต่มันเกิดขึ้นให้เราได้รับความทรมาน กับอำนาจ ความเจ็บปวดของโรคนี้ๆ มาคิดดูแล้วก็รู้สึกน่ากลัว ความเกิด แก่ เจ็บ ตายนี้ยิ่งนัก ๆ

วันที่ ๕ มิถุนายน พ. ศ. ๒๔๗๕

ข้าพเจ้าได้คิดๆดูแล้ว รู้สึกว่าชีวิตของเราที่เกิดมานี้ทุกคน เป็นชีวิต ที่อยู่ใกล้อันตรายที่สุด และเป็นอันตรายที่น่ากลัว น่าหวาดเสียวที่สุดอีกด้วย ฉะนั้นความไม่ประมาท จึงเป็นของประเสริฐ สำหรับบุคคลที่รู้ตัวและกลัวอันตราย อันจะมาถึงตนโดยไม่รู้สึกรู้หา วันคืนยิ่งล่วงไปๆ มากเท่าใด ชีวิตเราก็ก้าวคืบหน้าไปสู่ความตายมากเท่านั้น หากเราทั้งหลายที่ตื่นแล้วและกำลังจะตื่นจะมาช่วยกันประกอบคุณความดีไว้ เพื่อมิให้เสียที่ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ และเพื่อช่วยตัวของตัวเองให้ออกพ้นจากการเวียนว่าย ตายเกิดในวัฏฏะสงสาร นี้ “เราจะหลงว่า เรายังไม่ตาย เรายังอยู่อีกนาน เพราะเรายังอายุน้อย” นั้น ไม่ได้ ความตายใครจะรู้ว่าจะมาถึงตัวเมื่อไร เด็กที่เกิดมาเพียงวันเดียว แล้วตายก็มีถมไป หรือผู้ใหญ่ที่อยู่จนแก่จนมามีมากเหมือนกัน ฉะนั้นเราจะไม่ทงงว่า เราจะไม่ตายในเวลานี้เป็นอันขาด เพราะเป็นความคิดที่กอดตัวเอง ให้หลงอยู่ในความชั่วร้ายมากเข้า และก็เพราะความคิดที่ผิดๆ นี้เอง จึงทำให้ไม่รีบทำคุณความดี คิดเสียว่า ยังมีเวลาอีกนานพอจะแก้ไขได้กว่าจะถึงเวลาตาย แต่ถ้าเราจะหันกลับมาคิดเสียใหม่ว่า เวลาที่รออยู่ข้างหน้าเรานี้ ก็คือเวลาตาย นับแต่วันนี้แรกที่เจ้ามาถึงนี้ทีเดียว เช่นนี้แล้วเราก็คงไม่มโนใจเป็นแน่ จะต้องรีบเร่งทำความดีไว้ประดับโลก และประดับตัวเอง.

แต่การทำความคิดประดับโลกนั้น เป็นเรื่องภายนอก จะได้รับความสุข สรรเสริญเยินยอ ก็เพียงในปัจจุบันนี้เท่านั้น ส่วนการปฏิบัติธรรมให้มีขึ้นประดับใจนี้ซิ จึงจะเป็นเครื่องประดับใจที่ให้ความสุขแก่ตน อย่างแท้จริง

ชีวิตของใครๆก็รักและถนอม ไม่อยากให้มีทุกข์เกิดขึ้น อยากจะรับแต่ความสุขเท่านั้น แต่ถ้าเจ้าตัวไม่ทำความดีแล้ว จะมีความสุขมาแต่ไหน เช่นเดียวกับเราหิวข้าว แต่เราไม่หุงขึ้น เพราะความเกียจคร้าน แล้วทำไมเราจะได้รับประทานแก้อหิวนั้นได้เล่า ? ฉะนั้นใครก็ตามนั้น ในเมื่อเราต้องการความสุข ความสงบที่สุดก็คือความพ้นทุกข์. เราก็ต้องหมั่นประกอบคุณงามความดี คือการปฏิบัติธรรมให้เจริญ และวางตนอยู่ในท่ามกลาง ไม่ตั้งไม่หย่อน คือไม่เกลียดคนนั้นไม่รักคนนี้ ผู้ใดกระทำความผิด เมื่อเห็นควรตักเตือนได้ ก็ควรตักเตือน ให้เขากลับตัวใหม่ หันมาทำความดี อย่าเห็นว่าเขาทำความผิดแล้ว จะเลยกอดและซ้ำเติมเขา หรือผู้ใดกระทำความดี ก็ไม่ควรยกย่อง เสียดทานเลศให้เกินความจริง อย่ายกตัวเองและกดผู้อื่น หรือได้แต่ยกคนอื่น แต่ตัวเองไม่กระทำ เหล่านี้ จึงจะนับว่าเรากำลังเดินเข้าสู่ทางกลางแล้ว เป็นทางของความสุข สมกับเราเป็นผู้รักตัวเองอย่างแท้จริง ฯ

วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ. ศ. ๒๕๖๕

โลกยิ่งเจริญมาเพียงไร ความรู้ความคิดของมนุษย์ก็เจริญขึ้นมากเพียงนั้น และไฟกิเลสก็ยิ่งลุกกระเพื่อมเผาผลาญมนุษย์ให้หมดไหม้ไปกับไฟของมันโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว เหยื่อของไฟกิเลสที่มีมากนั้น คือความโลภอยากในสิ่งต่างๆ ให้เกิดมีขึ้น นี่แหละเป็นเชื้อไฟอย่างดีที่สุด นับวันเวลาจะลุกลามยิ่งขึ้นทุกที เป็นสิ่งน่าเกลียดและน่าสพึงกลัว แต่ไฟกิเลสเป็นไฟชนิดที่สุขุม มันค่อยๆเผามนุษย์ผู้มั่งงายทีละน้อยๆไม่รู้ว่า ความทุกข์เหล่านั้นจะรู้สึกรู้สีกตัว มันก็ไหม้เกือบจะเป็นเถ้าไปเสียแล้ว เป็นสิ่งที่ควรสงสารมากสำหรับเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย เมื่อไรหนอจึงจะพากันหันมาช่วยกันดับไฟร้ายชนิดนี้ ให้หมดกันเสียที พวกเราจะได้ไม่โดนเผาทั้งเป็นอีก ผู้ใดดับไฟกิเลสให้ดับสนิทได้ ผู้นั้น ย่อมประเสริฐกว่าบุคคลทั้งปวง.

วันที่ ๒๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ทุกข์ เป็นของที่ทุกคนพึงกลัว และเกลียดนักเกลียดหนา ไม่อยากเข้าใจ
ใกล้ เพราะทุกข์เป็นสิ่งที่ทรมาณมนุษย์ ให้ปราศจากความสุข จึงเป็นชื่อที่น่า
เกลียดมากสำหรับคนทั่วไป ใครๆก็เกลียดทุกข์ ตลอดจนข้าพเจ้าเองก็เกลียด
แต่ความปรวนแปรของโลกใครจะห้ามได้ ฉะนั้น สุขกับทุกข์จึงมีแก่คนทั่วไป
เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆเป็นธรรมดา แต่ผู้ที่เกลียดทุกข์กลัวทุกข์นั้น เขาไม่รู้
หรือกว่า เจ้าความเกลียดความกลัวนี้มันก็เป็นทุกข์ ตัวร้ายชนิดหนึ่งเหมือน
กัน เพราะขณะที่เกิดความกลัวความเกลียดนั้นใจคอย่อมไม่มีความสุข กระวน
กระวายไปตามอำนาจของความกลัว ในเหตุที่จะเกิดมีแก่ตน ซึ่งในขณะนั้น มัน
ก็เป็นทุกข์อยู่แล้ว เพราะจิตต์ที่กระวนกระวายนั่นเอง และการที่เขาพากันพยายาม
ลงทุลงแรง เพื่อสะสมเงินทองให้มากขึ้น จะได้เป็นผู้มีความสุขนั้น ก็
เท่ากับสะสมความทุกข์ให้มากขึ้น นั่นแหละ ความโลภของมนุษย์ ย่อมไม่มี
ที่สิ้นสุด คล้ายกับทะเลที่ไม่รู้จักอ้อมน้ำ เมื่อมีเท่านั้น อยากรจะได้เท่านั้น เมื่อ
มีเท่านั้น อยากรจะได้ให้มากขึ้นไปอีก เมื่อไม่ได้ก็เกิดความทุกข์ไม่สบายใจ
เพราะเกิดจากใจที่อยากสุขในสิ่งที่อยากได้นั้น ฉะนั้น การสะสมความสุขชนิด
นี้ จึงเท่ากับสะสมความทุกข์ที่เราเกลียดนักเกลียดหนา ให้เพิ่มพูนขึ้นโดยไม่รู้
สึกตัว ๆ

วันที่ ๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

พระพุทธศาสนาจะเจริญได้ เพราะเหตุไร ? ข้าพเจ้าได้เห็นพวกคริส-
เตียนและโรมันคาทอลิก ต่างพยายามเกลี้ยกล่อมให้คนนับถือศาสนาของเขา
มากๆ เพราะเขาถือว่ายังมีคนนับถือมากเพียงไร ศาสนาก็เจริญมากเพียง
นั้น แต่พุทธศาสนาเราไม่เป็นเช่นนั้น การมีคนมากๆ แต่ถ้าคนเหล่านั้นไม่ปฏิบัติ
ตามคำสั่งสอนแล้ว ศาสนาจะเจริญได้อย่างไร ตรงข้ามกลับจะเสื่อมลงเท่านั้น

เพราะต่างก็ถือทิฐิ ยกความเห็นของตนเป็นใหญ่ ไม่ยอมปรองดองซึ่งกันและกัน ไม่พยายามค้นหาเหตุผลของการกระทำต่างๆ ให้เด่นชัด หลงเชื่อตามๆ กันมา เช่นการทำบุญ ทุกคนก็อยากได้บุญ แต่หารู้ไม่ว่า บุญแท้ๆ นั้นอยู่ที่ไหน บางคนเข้าใจว่า บุญอยู่ที่การขุดสระน้ำหรือที่การปิดทองพระ ปิดทองลูกนิมิตต์ ทอดกะฐิน ฯลฯ เหล่านี้ เป็นต้น ถูกแล้ว การทำสิ่งที่เป็นอุปการะ เจือจุนวัด อันเป็นที่พำนักของพระให้ดีขึ้น ก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างหนึ่ง แต่ต้องไม่ใช่ทำเพราะความหลง คือหลงว่าจะได้บุญแน่ๆ แล้วก็หลงทำกันอย่างยกใหญ่ บางคนถือโงงเขามาแต่ที่อื่นๆ แล้วก็มาเอาบุญกับพระ คือเอาเงินที่ถือโงงเขาได้มานั้น ทำบุญให้พระ เช่นนี้ควรจะเป็นบุญหรือเป็นบาปแน่ สำหรับข้าพเจ้ากลับเห็นว่า ไม่ใช่บุญ เพราะบุญแท้ๆ นั้นต้องช่วยกันส่งเสริมให้ศาสนาเจริญจริงๆ จึงจะเป็นผู้มีกตัญญูต่อกตเวทีอันแท้จริง ไม่ใช่ยอมเป็นวัวให้เขาจูงจุมกเล่นง่ายๆ ไม่ว่าจะผิดหรือถูก ถ้าหากเป็นเช่นนี้แล้วศาสนา ก็นับวันจะเสื่อมลง อีกหน้อยศาสนาที่สอนให้ละลาภสักการะต่างๆ ก็ จะกลายเป็นสอนให้ติดใน ลาภ ยศ เงินทอง มากขึ้นเท่านั้น ความเจริญของพุทธศาสนา อยู่ที่การปฏิบัติธรรม ถ้าใครเป็นผู้ปฏิบัติธรรมมั่นคง เช่นเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ครบองค์ ๕ ละจากความอยากทั้งปวง เช่น โลภ โกรธ หลง เป็นต้น เป็นผู้ไกลจากอาสวะกิเลส ไม่เกี่ยวเกาะกับความยินดียินดีร้าย เมื่อผู้ใดปฏิบัติได้เช่นนี้ ศาสนาของผู้นั้นก็จะได้เจริญขึ้นสู่ขีดสูงสุดแล้ว เพราะความเจริญของพุทธศาสนานั้น อยู่เฉพาะตัวบุคคล มิใช่ถือโดยทั่วไป ฯ

วันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

การนับถือพุทธศาสนา ถ้าไม่เข้าใจหลักความจริงของพุทธศาสนาแล้ว จะนับถือจนตาย ก็ไม่ได้ประโยชน์ ข้าพเจ้าเคยเห็นและได้ยินหลายคนทีพูดว่า นับถือพุทธศาสนา แต่เขามาสัตว์ กินเหล้า

เมฆา เล่นการพนันต่างๆ บางคนก็ลักขโมยเขาแล้วพูดว่า นับถือ พุทธศาสนาก็มี มันเป็นการหลอกตัวเองแท้ๆ หรือเขาเหล่านั้น จะนับถือจริงก็คงเพียงปากเท่านั้น หาเลยเข้าไปถึงใจด้วยไม่ พุทธ-ศาสนามีหลักอยู่ว่า จะสอนมนุษย์ที่หลงใหลให้รู้จักตัว กลับใจใหม่ เปลี่ยนใจใหม่ ละความชั่วทั้งปวง แล้วหันเข้ามาประพฤติอยู่ใน ศีลธรรมอันดีงาม หรือถึงที่สุดคือการปลดทุกข์ออกจากจิตได้ ถ้าจะ มาทำกันส่งๆ เช่นนี้ จึงเท่ากับว่าไม่ได้นับถือเลย ข้อสำคัญที่เราจะ นับถือกันจริงๆ นั้น ต้องฝังรากพุทธศาสนาเข้าไปแน่นอยู่ในดวงจิตต์ จึงจะได้ผล และนับว่า เป็นผู้นับถือพุทธศาสนาอันแท้จริง.

วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

ความโลภ โกรธ หลงนี้ จะเปรียบก็คล้ายๆ กับลมพายุใหญ่ ที่พัดมา ทั้ง ๔ ทิศ เป็นลมร้ายชนิดที่จะพัดให้เราเป็นผงไปกับมันได้ เมื่อจิตต์เรา ไม่ตั้งมั่นอยู่แล้ว ย่อมจกหัวนไหวไปกับกระแสของลม คือโลภ โกรธ หลง ที่มาปะทะเข้านั้น เพราะข้อนี้เราจึงควรหาที่หรือทำเลให้ดี เพื่อตั้งจิตต์ให้ มั่น คุบปักเสาลงไปในที่อันเหนียว เมื่อปักแน่นมั่นคงแล้วถึงจะมีลมร้ายพัดมา แรงเท่าใดๆ ก็ไม่ขยับเขยื้อน สะดุ้งสะเทือน ตั้งนั่งมั่นคงอยู่เสมอ เมื่อจิตต์ เราตั้งมั่นอยู่ในสมาธิ อารมณ์ที่จะเข้ามากระทบจะดีหรือร้ายก็ตาม เราจะไม่ หัวนไหวไปกับอารมณ์นั้นเลย คงสงบนิ่งอยู่ในความเป็นกลาง เท่านั้นก็เป็น สุขอย่างยิ่งแล้วสำหรับเราๆ.

วันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕

พระนิพพานเป็นที่สูญไปจากกิเลสทั้งปวง : กิเลสเป็นเครื่อง สกปรก เศร้าหมอง พาจิตต์บริสุทธิ์ให้หมกหมุ่น ไปกับความชั่ว ร้ายต่างๆ

ฉะนั้น ถ้ามาทำความรู้ คือปฏิบัติธรรมให้เจริญ เผากิเลสให้ดับไป ด้วยการปฏิบัติธรรม หมดความยินดียินร้าย รัก ชัง ทั้งปวงแล้ว เมื่อนั้นเราก็ถึงนิพพานโดยตรง ฯ

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

มนุษย์ที่เกิดมาในโลกนี้ มีหลายอย่าง รวมแล้วก็มีสองอย่าง คือชนิดที่อยู่ในโลกนี้ ด้วยอำนาจตัณหาชักจูง ทำอะไรก็ทำด้วยความอยากบังคับ ย่อมได้รับความทุกข์เป็นผลตอบแทน. อีกชนิดหนึ่ง รู้จักหน้าที่ของตนและรู้จักตัดหาดี ย่อมประกอบกิจการต่างๆ ด้วยความเยือกเย็น ด้วยเมตตากรุณา ไม่ทำโดยอำนาจความอยากบังคับ ฉะนั้นความเป็นอยู่ของชีวิตจึงต่างกัน แม้จะเป็นคนยากจนลำบาก แต่ใจสดชื่นอยู่เสมอ เพราะเห็นความจริงทุกอย่าง ตัดเชื้อของความอยากออกเสียได้ ก็เป็นสุข บุคคลที่มีความอยากครอบงำ แม้จะนั่งอยู่บนกองเงินกองทอง ก็ไม่มีความสุข เพราะความไม่รู้จักพอของใจนั่นเอง ฉะนั้นการมีชีวิตอยู่ด้วยความเพียรละความชั่วอยู่เสมอ จิตต์ก็อยู่เหนืออำนาจสิ่งทั้งปวงเป็นนิตย์ ย่อมเป็นสุข.

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๕

ชีวิตที่หมุนไปตามกระแสของกรรม มีกรรมเป็นผู้ปรุงแต่ง ย่อมมีทุกข์บ้างสุขบ้างเป็นธรรมดา ผู้ไม่รู้ย่อมประกอบกรรมนั้นด้วยอุปาทาน ในการกระทำต่างๆ เพื่อความสุขของตน ย่อมไม่ได้รับความสุขสมประสงค์ เพราะไม่ได้ตัดเชื้อหรือรื้อถอนเหตุเดิมคือตัณหา เพราะตัณหาเป็นผู้สร้าง

ทุกข์ แม้จะได้รับสุขบ้างก็ไม่ถาวร เพราะเป็นของไม่เที่ยง ใจที่พ้นจากตัณหา จึงเป็นความสุขอย่างยิ่ง ฯ

วันที่ ๑๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ตนของตนเป็นที่พึ่งแก่ตนเองจริงๆ เมื่อความเจ็บไข้มาถึง สิ่งอะไรจะช่วยป้องกันได้ไม่มี นอกจากใจที่เราได้พยายามฝึกฝนอบรม ดีแล้ว จึงจะต่อสู้ต้านทานต่ออารมณ์ที่มากระทบนั้นได้.

วันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕

ความทุกข์ ย่อมทรมาณใจบุคคลที่หลงยึดถือ ในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน โดยทั่วไป

พระนิพพานให้ผลเป็นสุขแก่บุคคลที่ไม่หลงยึดถือ ในสิ่งที่ไม่ใช่ตัวตน โดยทั่วไป เช่นเดียวกัน

ฉะนั้น พระนิพพานมีอยู่เสมอทุกขณะ ถ้าเราค้นจะต้องพบ. ใจที่ยังอยู่ เราก็รู้ และพิจารณาดูให้ซึ่งถึงสภาพความแปรปรวนของจิตต์ ด้วยปัญญาจนรู้เท่าจิตต์ ไม่มีความยึดมั่นในสิ่งทั้งปวง เป็นบรมสุข.

อิตตา – อนัตตา

เราได้รับบทประพันธ์ของท่านผู้หนึ่ง ซึ่งมีความเห็นพ้องกับท่าน จันทโชโต ภิกขุ, แต่ภาคเสธว่า นิพพานนั้นจะว่าอิตตาก็ได้, อนัตตาก็ได้ ไม่เป็นของสำคัญ. หวังว่าท่านผู้อ่านจะได้แนวพิจารณาออกไปอีกแนวหนึ่งต่างหาก จากฝ่ายอนัตตวาที่ ที่ถือว่าถ้าถึงนิพพานแล้ว จะต้องเห็นทุกๆ สิ่งเป็นอนัตตาทมด, กระทั่งแม้นิพพานเอง, และสิ่งนี้มีใช้ต่างกันสักว่าชื่อก็หาไม่ได้, คือถ้ายังถือว่าอิตตาก็ยังมีใช้นิพพาน. ไม่มีความรู้สึกที่ว่า อิตตา ในความรู้สึกต่อนิพพาน.

-- คณะบรรณาธิการ.

ข้าพเจ้าได้อ่านความเห็นเรื่อง อิตตา กับ อนัตตา ในหนังสือพิมพ์นี้ทั้งสองฝ่าย มีความเห็นด้วยกับท่านจันทโชโต คือว่ามาเคียงกันด้วยเรื่องชื่อที่ใช้เรียกเท่านั้น ทั้งสองฝ่ายก็ยอมรับแล้วว่า อมตธรรมเป็นของมีอยู่ด้วยกัน แม้ข้างฝ่ายอนัตตาก็มิใช่ว่ามีความเห็นว่า นิพพานนั้นเป็นของสูญ ว่างเปล่า ไม่มีอะไรเลย ก็รับรองอยู่แล้วตามบาลีว่า อายะตนะมีอยู่ ไม่มีการเกิด ไม่มีการดับ ไม่มีที่ตั้งอาศัย ไม่มีการไปกรรมมา หาอารมณ์มิได้ แต่ไม่ยอมเรียกสิ่งนั้นว่าอิตตาเท่านั้น. โดยเห็นไปว่า อิตตานั้นบัญญัติลงในพระเจ้าผู้สร้าง, หรือในร่างกายแลเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ฝ่ายอิตตาที่บัญญัติ

เรียกนิพพานว่าอตตะ ก็มีได้บัญญัติลงในชั้นหรือในสังขตธรรมอื่นใด แต่หมายเอาตัวสังขตธรรมธาตุ หรืออมตธรรมนั่นเอง.

แลอสังขตธรรมธาตุนั้นตามความคิดเห็นของข้าพเจ้า ก็ไม่นอกเหนือไปจากใจนี้เลย มีอยู่ที่ใจนี้เอง มิได้มีอยู่ภายนอก ดังโอวาทของพระพุทธเจ้า ตรัสสอนไว้ว่า สจิตตปริโยทปนํ การชำระจิตต์ของตนให้ผ่องแผ้ว นี้เป็นคำสั่งสอนของพุทธศาสนา. ความชั่วเป็นสิ่งที่ละได้พระพุทธเจ้าจึงได้สอนให้ละ ความดีเป็นสิ่งที่บำเพ็ญให้เกิดมีได้ พระพุทธเจ้าจึงสอนให้บำเพ็ญ ใจก็เช่นเดียวกัน เป็นสิ่งที่ทำให้ผ่องใสได้ จึงได้ตรัสสอนให้ทำใจให้ผ่องใส ถ้าใจเป็นของที่ทำให้ผ่องใสไม่ได้แล้ว คงไม่ตรัสสอนเช่นนั้น นี่แสดงว่าใจของเราท่านทั้งหลายเป็นของผ่องใสมาก่อน แต่มากลับเศร้าหมองไป จึงกลับกระทำให้ผ่องใสอีกได้ ถ้าเป็นของเศร้าหมองล้วนๆแล้วให้ชำระอย่างไรก็ จะกลับเป็นของผ่องใสขึ้นไม่ได้.

เพราะฉะนั้นจิตต์ต้องแยกออกจากชั้น ๕ ได้ ไม่เป็นดังท่านอนัตตวาที ว่า “ถ้าจะเอาจิตต์เป็นอตตะก็เท่ากับเอาเบ็ญจชั้นนั้นแหละเป็นอตตะ เพราะจิตต์ก็คือเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ, จะแยกจิตต์กับเจตสิกออกจากกันไม่ได้” จิตต์กับเจตสิกต้องแยกกันได้แน่นอน และจิตต์ไม่ใช่เวทนา, สัญญา, สังขาร, วิญญาณ, นั้นเป็นเพียงอาการของจิตต์ ถ้าจิตต์ก็คือชั้น ๕ ชั้น ๕ ก็คือจิตต์แล้ว ตกลงเราก็มีแต่สิ่งที่เหลวไหล ของสูญ ของว่างเปล่า ไม่เป็นขึ้นเป็นอันอะไร แล้วความเห็นของท่านกลับไปรับรองพระนิพพานว่า เป็นของมีอยู่ ไม่เกิดไม่ตาย เป็นของคงทนถาวร ก็นิพพานที่ท่านว่านั้นมีอยู่ที่ไหนเล่า แล้วท่านจะเอาอะไรไปรับรองนิพพานนั้น เพราะไม่มีอะไรนอกไปจากชั้น ๕ จะเอาชั้น ๕ ไปรับรองนิพพาน ชั้น ๕ ก็เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนตตะเป็นของสูญของว่าง หาสาระอะไรมิได้ ส่วนนิพพานเป็นของมั่นคงถาวร แล้วจะเข้ากันได้อย่างไร.

ใจเป็นของทำให้่องใสได้ดังกล่าวแล้ว แลนิพพานก็อยู่ที่ใจนั่นเอง
เมื่อกระทำใจให้่องใสถึงที่แล้ว นิพพานก็จะปรากฏขึ้นที่ใจนั่นเอง.

จงกระทำใจให้่องใส ขัดสีเครื่องเศร้าหมองด้วยเครื่องขัด คือ
อริยมรรค เมื่อบริสุทธิ์ถึงที่จนไม่กลับเศร้าหมองได้อีกแล้ว นิพพานก็ปรากฏ
ขึ้น ส่วนชื่อทราบนามกรนั้น จะเรียกว่าอะไรไม่สำคัญ.

มุสฺสรํสีภิกขุ

๑๒. เมษ. ๘๒

คนเราดีตรงไหน ?

อันช้างม้า วัวควาย เมื่อวายปรมาณ
ทำประโยชน์ ยืนยง คงมีอยู่
เราเป็นคน ลั่นเลิศ กำเนิดมา
ล้วนเปื่อยพัง ยังร้าย ที่จ่ายทรัพย์
อันลูกไม้ เหลืองหล่น ให้ผลดี
มนุสฺสรเรา มีดี ในชีวิต
ทำความชอบ มอบไว้ เป็นไบบุญ

มีแก่นสาร เขาหนั่ง และทิ้งงา
ได้เชิดชู ชื่อไว้ ณะได้หล้า
ตายจะหา คุณใด ก็ไม่มี
ซึ่งอยู่กับ ลูกเต้า ผูเผาผี
เพราะค่าที่ กินได้ กลับให้คุณ
ที่กอบกิจ การเลิศ ประเสริฐสุนทร
ไว้เป็นทุน ช้างหน้า สถาวร.

“มนุสฺสรเรามีดีตรงไหน ? – พระยาอุปกิต.

เฉลยปฤศนาโคลงทนายครั้งที่ ๑

“จุมจอมปลวก”

เค้าเรื่องในบาลีวรมิกสูตร (ม. ม. ไตร. ล. ๑๒ น. ๒๘๒ บ. ๒๘๕) มีว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคประทับที่เมืองสาวัตถี, ท่านพระกุมารกัสสปอาศัยอยู่ที่ป่าอันธวัน. คืนหนึ่งมีเทวดาเข้าไปหาพระเถระถึงที่อยู่ และได้ถามปัญหา ๑๕ ข้อนี้ ทั้งขอร้องให้ท่านนำปัญหาเหล่านี้ไปทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า และให้ทรงจำไว้ตามที่พระองค์ทรงพยากรณ์. ทั้งนี้ เป็นเพราะไม่มีใครในโลกนี้ สามารถแก้ปัญหาลำนี้ให้เป็นที่พอใจได้ นอกจากพระพุทธเจ้า, สาวกของพระพุทธเจ้า, และคนอื่นซึ่งได้ฟังไปจากท่าน. พระเถระได้ทูลถาม และได้รับประทานคำวิสัชนา มีใจความโดยละเอียด ; เมื่อย่อเอาแต่หัวข้อ คงได้คัมภีร์ของ “เปรมจิตต์” และเมื่อขยายความบ้างเล็กน้อย ก็เป็นไปตามแนวคำเฉลยของ “สิริवास” ดังต่อไปนี้. โปรดดูตัวปัญหาในเล่ม ๓ ปีที่ ๖ ซ้ำอีกครั้งหนึ่ง.

คำเฉลยแต่หัวข้อของ “เปรมจิตต์”

จุมจอมปลวก ที่กล่าวนี้
คำตริก นอนนิกหมาย
กลางวัน พลันชวนชวย
ซ้อรรธ ไฟ คำอัน

คือกาย
อัถอัน
ขยันกิจ ตนนอ
รุ่งแจ้ง แสงโพลง

องค์พระ ตถาคตเจ้า
สอนศิษย์เสขะ^๑ ตาม
ปัญญา อย่าคิดขาม
รีบคิด รีบค้นสู้

ลูกสลัก มีดคือเปรียบ
อิงอ่าง คือโอรธา
ทางสอง ชื่อวิจิภิจนา
กระบอกกรองแป้ง แม้น

ตัวเต่า ไข่เต่าแท้
เขียงเปรียบกามคุณ ราษฎ
ขึ้นเนื้อ คือรสหวาน
พญานาค พิษเหลือล้ำ

ข้าน้อย ขบตอบข้อ
หากพลาด ผมขอสา —
เหตุอ่อน หย่อนปัญญา
พจนก์กล่าว ดั่งหิ่งห้อย

เปรียบพราหมณ์
ตรัสรู้
ต่างเหล็ก คมแล
ซุดด้วย ความเพียร.

อวิชา
จัดแก่น
ฉงนอีก อักแล
นิวรรณห้า อย่าเขว.

อุปาทาน ดอกเวย
จิตต์ซ้า
นันทิราค
อรรธเอื้อน อรหันต์.

ปฤศนา
รภาพถ้อย
ตรองตริก
รักเอื้อน อวยแสง.

“เปรมจิตต์”

---

๑. เสขะ คือผู้ที่กำลังศึกษา

คำขยายความของ “สิริวิยาส”

๑

จอมปลวก นั้นได้แก่

เป็นประมวล แห่งธรรม, มาย —
สุข, ทุกข์ เหตุ, ผล, ภาย —
นำชูด คือนำคั้น

ร่างกาย

มากล้น

ในเพียบ พร้อมแล

คิดให้ถนัดเห็น.

๒

ยามคำ ควันอัดกลุ่ม

คือ วิตก วิจารณ จิต,
“พรั่งนี้ จักรีบรัด
กายผาก กังวลแปล้

กลัดขัด

หนักแท้ :

ประกอบจิต อะไรพอ ?”

ปลิดได้ ฤาไหว.

๓

กลางวัน โพลงลุกขึ้น

คือ ต่างคน ต่างไป
กอร์ปกิจ ต่างๆ ใน
บ่หยุด บ่หย่อนเต็น

เป็นไฟ

ขมกเขม้น

หน้าที่

ตักได้ ตักเอา.

๔

พราหมณ์, เปรียบด้วยพระผู้

สอนสั่ง สาวก จง
หาธรรม เครื่องปลดปลง
กว่าจิตต์ จักผ่อง พัน

พุทธองค์

เขี่ยคั้น

จากทุกข์

พบแผ้ว พุณสานดี

๕

สุเมธ ศิษย์ ใต้แก่
ผู้ซึ่ง พากเพียร ยก
จากโหมสงสาร ตก
มีหน้า^๑ ที่ คิดคั่น

สาวก
จิตต์ พัน —
ลืออยู่
เรียกผู้ เสขสังข์.^๒

๖

เหล็กคม ควรเทียบด้วย
เจาะสกัด แท่งทิวผา
เป็นทั้งเครื่องมือ, อา —
รู้มี รู้ใช้ให้ —

ปัญญา
ผ่านได้
วูฐก็ ได้แล
เหมาะแล้ว ลูประสงค์.

๗

การ ขุด นั้นใต้แก่
หมั่นสดับ หมั่นศึกษา
หมั่นประพฤติ หมั่นพิจารณา
ไม่กลัว ไม่ตื่นเต้น

วิริยา — รัมภ์ เอย
หมั่นเพิน
ถ้วนทบ ละเอียดเทียว
แต่ต้อง มัชฌิม.

๘

ลิมสลัก นั้นเทียบด้วย
สลักจิตต์ ติดตรึงตรา
อยู่ใน เหล่าโลกียา —
บรรพต ตรึงโลก แม่

อวิชา
แน่นแท้
รณษ์จับ ชาบเอย
นุดนื้อ ฤาไหว.

๑. ต้องการเอกก็เขียนนำ.

๒. เสขะ คือผู้ที่ยังต้องศึกษาเพื่อให้ลูอรหัตต์.

๘

ตัวอึ่ง ถูกเคาะเข้า
 ยิ่งยั่ว ยิ่งพองตัว
 ขอมตาย ไปยอมกลัว
 เปรียบตั้งความโกรธ, ฐู—

ขุ่นมัว
 เบ่งสู้
 ตาหลับ สู้แล
 สึกแล้ว สลดแรง.

๑๐

ทาง สอง แพร่ง ได้แก่
 ยึดโลกหรือธรรม ยัง—
 บวชหรือ อยู่เรือน? พะวัง
 รับ, ปัด, หรือ หนี สู้?

ความลึง เลเล
 ไปรู้
 พะว้าวุ่น ใจเอย
 อิเหลือล้วน เลยเลว.

๑๑

ผ้ากรองแป้ง เปรียบด้วย
 คือเครื่อง กั้นจิตต์ จร
 รัก, โกรธ, ง่วงงุน, รอน
 ฟุ้งซ่าน, สงสัย, อู้

นิวรรณ์
 จาก “ฐู”
 ราษฎร์จิตต์
 อบกั้ว มัวเสมอ.

๑๒

เต้า คือ ความยึดมั่น^๑
 คือ รูป เวทนา สัญญา
 สังขาร วิญญาณ อัน
 เต็มหนัก ตั่วมเต็มคล้าย

เบ็ญจันธ์
 สิบไว้
 สัตว์ ยึด
 เต้าแท้ แลขันธุ์

๑. เมื่อต้องการโท เขียนหมั่น.

๑๓

เพียงรองลับ เนื้อ เปรียบ
รัก โศก เกลียด กลัว หมุน
จิตต์ สัตว์ จักเป็นจุม
เหตุเหยื่อ ขวนยั่วเข้า

กามคุณ ห้าแล
มั่วเกล้า
ยับแหลก แล้วพี
หยุดยั้ง ขอมไฉน.

๑๔

ขึ้นเนื้อ นั้นได้แก่
เรียกนันทิราศ นำ
รูป เสียง กลิ่น รส สัม—
หลงติด กระทั่งเข้า

ความกำ— หนักนอ
สัตว์เกล้า—
ผัสส์ก เหลือแล
เขตต์เมื่อ มฤตยู.

๑๕

พระยา นาค คือท่านผู้
เพราะเหตุ ท่านหมดอา—
จึงเป็น ยอดสัตว์ นา—
ประหนึ่ง เพ็ชรน้ำแก้ว

จีณา— สพแล
สวะแล้ว
นาเหล่า
กระทบไต้ ไฉนควร.

ดูข้า ขยายอรรถข้อ
๑๕ อย่าง ทางด้านขวา
เพื่อผู้, **ปรีอง** ปรีชา
หากนึก, จูงนีกคล้าย

ปฤศนา
ระบุนไว้
ฟังเล่น หลากแล
เด็กเพื่อ ละเมอฝัน.

“สิริวิยาส”

๓. มี.ก. ๘๑

แถลงการณ์ของคณะกรรมการ

อนุโมทนาให้หนังสือแก่ห้องสมุดคณะกรรมการ

ท่านเจ้าคุณธรรมปรีชาอุดม เจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้ประวัติ เจ้าจอมมารดาทับทิม, ธรรมสโมสร, พระธรรมเทศนาเฉลิมพระเกียรติรวม ๓ เล่ม. พระครูธรรมธร จุนโท วัดราชาธิวาส ให้ ปุณฺณกถา ๒ เล่ม, พระพุทธสมมุติภิกขุ วัดตานีนรสโมสร ปัตตานี ให้ SAMMA-DITTHI ๑ เล่ม พระมหาจรัส จิตโชติ วัดมหาธาตุ พระนครใต้ : เฉลิมเกียรติยศธรรมกรรมพระนรา, โลกนิติ ไตรพากย์, ประวัติวัดพั่งเซิง, มิตรดี, พระโอรส สมเด็จพระสังฆราช, รวม ๕ เล่ม. พระมหาปิ่น ปิณฺณทริโย ให้ : ที่ระลึกวัดธรรมิการาม ๒ เล่ม. พระฉื่อน จันทโชโตให้ : กล้องส่องทางโลกุตตรธรรม ๑ เล่ม. สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ให้ : หนังสือจตุราริยสัง ๓ เล่ม. นายสิบเอกผิง บุญย์คำ นครสวรรค์ ให้กล้องส่องทางโลกุตตรธรรม และแว่นส่องทางอมตธรรม รวม ๒ เล่ม, นายพุ่ม นุกุลธรรม เกษสมุขให้วิปัสสนากับวิปัสณุ ๑ เล่ม.

คณะกรรมการขอขอบคุณ และอนุโมทนา

วัดป่าวิมุตตาราม

ที่ป่าบ้านพันชนะ อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ได้มีผู้จัดสร้างรมณีสถานเป็นที่สังควรแก่การค้นคว้าทางสมถวิปัสสนาขึ้น ยินดีรับรองนักปฏิบัติทั่วไป แม้ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนก็มีผู้สอนให้ สำหรับผู้ต้องการมรรคผลจริง ไม่มีกฏกติกาเคร่งครัดอย่างไร มีเพียงสุปฏิปันโน ฯลฯ สวากสังโฆ เท่านั้น พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ผู้สนใจในธรรมปฏิบัติจะติดต่อได้ที่

พระเจษ ธงประชา

วัดป่าวิมุตตาราม บ้านพันชนะ อำเภอด่านขุนทด นครราชสีมา
(หมายเหตุ : คณะกรรมการช่วยโฆษณา การติดต่อโปรดส่งไปโดยตรง)

ท่านเจ้าของ และผู้จัดการหนังสือพิมพ์ต่างๆ ได้เอื้อเพื่อส่งหนังสือพิมพ์มาให้แก่ห้องสมุดคณะธรรมทาน เป็นการร่วมทำบุญเป็นประจำ ดังต่อไปนี้.

หนังสือพิมพ์ ประชาชาติ รายวัน สำนักงาน โรงพิมพ์ ประชาชาติ ถนนหลานหลวง	
» ประชาชาติ รายสัปดาห์ »	โรงพิมพ์ ประชาชาติ ถนนหลานหลวง
» ไทยใหม่ รายวัน »	โรงพิมพ์ ไทยใหม่ ตรอกกับตันบุช
» ไทยนิกร รายวัน »	โรงพิมพ์ ไทยนิกร ถนนสีลม
» ยุทธโกษ รายเดือน »	กระทรวงกลาโหม
» นาวิกศาสตร์ รายเดือน »	ราชนาวิกสภา จังหวัดธนบุรี
» กสิกร สองเดือนครึ่ง »	กรมเกษตร ถนนหลานหลวง
» ธรรมจักษุ รายเดือน »	หอสมุดมหามกุฏราชวิทยาลัย
» แดงการณัฏสงฆ์ »	กรมธรรมการ กระทรวงธรรมการ
» กษัตริย์ รายเดือน »	ที่ว่าการสภาอากาศสยาม.
» วิทยากร รายเดือน »	สามัคยาจารย์ สมาคม
» ข่าวกุศล รายเดือน »	แพทย์สมาคม ถนนบำรุงเมือง
» สอนกุหลาบวิทยาลัย »	โรงเรียนสอนกุหลาบวิทยาลัย
» มหาวิทยาลัย »	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
» อำนวยการศิลปสาร »	โรงเรียนอำนวยการศิลป ปากคลองตลาด
» เยาวสาร »	บ้านฝรั่ง สมุทรสงคราม
» วิทยาศาสตร์ »	กรมวิทยาศาสตร์
หนังสือพระไตรปิฎกแปล »	โรงเรียนศิรินารี สะพานเหลือง

คณะธรรมทานขอขอบคุณ

และ

อนุโมทนา

พุทธศาสนาเบื้องต้น

หนังสือสอนพุทธศาสนาในชั้นมัธยมต้นตามหลักสูตรของ
คณะกรรมการ สำหรับเด็กอายุ ๑๑ – ๑๕ ปี

เป็นหนังสือที่รวบรวมขึ้นจากบันทึกการสอนในโรงเรียนพุทธนิคม
มีหลักสำคัญคือ

- บทที่ ๑. พุทธประวัติโดยย่อ ตั้งแต่ประสูติจนนิพพาน
- บทที่ ๒. พระธรรม การปฏิบัติตามมรรคมีองค์แปด มีคำอธิบายและคำถาม เพื่อทบทวนความเข้าใจทุกๆ องค์มรรค. พระธรรมแทนองค์พระพุทธเจ้า, พุทธศาสนามีได้อย่างไร ?
- บทที่ ๓. พระสงฆ์ (ภิกขุ ภิกขุณี อุบาสก อุบาสิกา)
- บทที่ ๔. วันสำคัญ, พระไตรปิฎก, การบูชา, ความมุ่งหมายของการบูชาด้วยดอกไม้ ของหอม ดวงประทีป.

ราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

ค่าส่งทางไปรษณีย์ เล่มเดียว ๔ สต. ๒ เล่ม ๖ สต.

ชื่อกราวละ ๓๐ เล่มไม่ต้องเสียค่าส่ง ส่งเงินไปเฉพาะค่าหนังสือเท่านั้น

มีจำหน่ายที่

คณะกรรมการ ริมทางรถไฟ สถานีไชยา

พุทธประวัติจากพระโอษฐ์

โดย อ.ป.

เป็นหนังสือพุทธประวัติ ที่เป็นคำตรัสเล่าของพระองค์เอง รวบรวมจากพระบาลีไตรปิฎก ฉะเพาะตอนที่เป้นพุทธประวัติ ท่านได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว จะทราบว่าพุทธประวัติที่เป้นแก่นแท้ พระพุทธเจ้าทรงเล่าประวัติของพระองค์เองไว้ มีอย่างไรบ้าง.

ราคาเล่มละ ๑ บาท ค่าส่ง ๒๐ สตางค์

พิมพ์ด้วยกระดาษอย่างดี (๖๐ ปอนด์) เป็นเนื้อหนังสือ ๓๓ ยก มีปกทานุกรม คำสำคัญ พร้อมทั้งบรรพชรรรมท้ายเล่ม. มีภาพพระพุทธรูปเมืองสารนาถ ปางประกาศพระชัมมจักกั, สถานที่ประสูติที่สวนลุมพินี, วิหารพุทธคยา, พระพุทธรูปปางทศกริยา.

หนังสือมีจำหน่ายที่คณะธรรมทาน

- หนังสือพิมพ์พุทธศาสนา ปีที่ ๓-๔-๕-๖ ปีละ ๑ บาท (ทั้งค่าส่ง)
- พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ โดย อ.ป. เล่มละ ๑ บาท (ค่าส่ง ๒๐ สต.)
- การปฏิบัติธรรม โดยพุทธทาสภิกขุ " ๒๕ สตางค์ (" ๖ สต.)
- พุทธศาสนาเบื้องต้น โดยนายธรรมทาส " ๑๐ สตางค์ (" ๔ สต.)

หนังสือเหล่านี้ ผู้บำรุงหนังสือพุทธศาสนาสั่งซื้อ ไม่ต้องเสียค่าส่งทางไปรษณีย์ ส่งเงินไปฉะเพาะค่าหนังสือเท่านั้น.